

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Historický ústav

Husův azyl v Čáslavi 1915–1952

(Evangelický sirotčinec pro osiřelé děti v Čáslavi)
Bakalářská práce

Autor: Pavel Dočekal
Studijní program: Historické vědy
Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví
Vedoucí práce: doc. PhDr. Marta Kohárová, CSc.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Pavel Dočekal
Studium:	F11529
Studijní program:	B7105 Historické vědy
Studijní obor:	Prezentace a ochrana kulturního dědictví
Název bakalářské práce:	Husův azyl v Čáslavi 1915-1952
Název bakalářské práce AJ:	Hus' asylum in Čáslav 1915-1952

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cíl práce: Bakalářská práce se bude věnovat historii evangelického sirotčince Husův azyl. Ten začal poskytovat služby sirotkům roku 1915, ale některé prameny kladou vznik sirotčince již do roku 1913. V práci budou zmapovány také další významné instituce poskytující péči osiřelým dětem v období 19. a 20. století. V práci bude uvedena i historie evangelického farního sboru v Čáslavi a ženského dobročinného spolku Marta, který se podílel na financování a správě Husova asylu. Také zmapuje současnou prezentaci dějin a kultury sboru a Diakonie "Marta", která navazuje na předešlé dobročinné projekty. V závěrečných kapitolách budou zmiňovány významné osobnosti v evangelickém sboru v Čáslavi zabývající se duchovní činností a sociální práci.

Literatura: BROŽ, M.: Církev v proměnách času 1969-1999, Kalich, Praha, 1969 BALCAR, L. A KOLEKTIV: Církev v proměnách času 1918-1968, Kalich, Praha, 1969 SCHVARZ, K.: Desetiletí obnovy Diakonické práce. In Desetiletí obnovy Diakonické práce. Praha, Diakonie, 1999 WAGNER, E.: Českobratrský evangelický sbor v Čáslavi (v Močovicích) 1783-2003, Čáslav, 2003 další relevantní literatura celostátní i regionální provenience Prameny: Archiv ČCE v Čáslavi. Vzpomínky pamětníků.

Garantující pracoviště:	Historický ústav, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Marta Kohárová, CSc.
Oponent:	Mgr. Zbyněk Sturz
Datum zadání závěrečné práce:	4.12.2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne ...

Podpis: .....

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Martě Kohárové, CSc. za odborné vedení práce, poskytování rad. Dále bych rád poděkoval farnímu sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi za přístup do farního archivu, jmenovitě farářům Pavlovi Junovi a Jaroslavu Férovi, který tuto práci zkontroloval i po věcné stránce, a členům sboru za poskytnutí vzpomínek na Husův asyl. Chtěl bych také poděkovat Ing. Haně Medlíkové a středisku Augustin za pomoc s úpravami textu po gramatické i formální stránce. V neposlední řadě bych rád poděkoval i rodičům a své přítelkyni Sandře Švorcové, DiS. za podporu.

Anotace

DOČEKAL, Pavel. *Husův azyl v Čáslavi 1915-1952*. Hradec Králové: Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 118 s. Bakalářská práce.

Moje bakalářská práce je věnována historii evangelického sirotčince Husův azyl. Ten začal poskytovat služby sirotkům roku 1915, ale některé prameny kladou vznik sirotčince již do roku 1913. V práci jsou zmapovány také další významné instituce poskytující péči osiřelým dětem v období 19. a 20. století. V práci je uvedena i krátká historie evangelického farního sboru v Čáslavi a ženského dobročinného spolku Marta, který se podílel na financování a správě Husova asyly. Snažil jsem se i zmapovat současnou prezentaci dějin a kultury sboru a Diakonie „Marta“, která navazuje na předešlé dobročinné projekty. V závěrečných kapitolách jsou zmiňovány významné osobnosti v evangelickém sboru v Čáslavi zabývající se duchovní činností a sociální práci.

Klíčová slova: evangelický, sirotčinec, spolek, dobročinnost, diakonie, Čáslav

Annotation

DOČEKAL, Pavel. *Hus' asylum in Čáslav 1915-1952*. Hradec Králové: Faculty of Philosophy, University of Hradec Králové, 2016. 118 pp. Diploma Bachelor Degree Thesis.

My bachelor degree thesis is focused on history of foster house Hus' asylum in Čáslav and charitable religious women' organization „Marta“. There are also described another important institutions of foster care in the 19. and 20. century. Last part is focused on the most famous people connected with spiritual activities and social work in Čáslav.

In the initial chapters there are described the most significant historical moments of evangelical group in Čáslav. In my bachelor work it is also mentioned financial status of Hus asyl. Part of my work is dedicated to charitable association „Marta“ which was cooperated with Husuv asyl and supported orphans. The last part is more focused on eminent people from Husuv asyl and „Marta“.

Keywords: evangelical, foster house, association, charity, diakonia, Čáslav

Obsah

Obsah	1
Seznam zkratk	3
Úvod	4
1 Město Čáslav a tradice reformace	7
2 Českobratrská církev evangelická	9
2.1 Stručná historie	9
2.2 Organizace	9
3 Čáslavský sbor od roku 1781 do roku 1887	11
3.1 Fara a modlitebna v Močovicích (1781 až 1866)	11
3.2 Přestěhování a působení sboru v Čáslavi (1866 až 1887)	11
4 Sbor v období 1888 až 1944	12
5 Sociální práce Českobratrské církve evangelické	14
5.1 Organizace zabývající se sociální prací	14
5.2 Sociální ústavy	14
6 Okolnosti vzniku Husova asylu	16
6.1 Sirotčinec v Telecím	16
6.2 Sirotčinec v Mladé Boleslavi	17
6.3 Sirotčinec v Krabčicích	18
6.4 Ženský dobročinný spolek Marta (1889 až 1948)	18
6.4.1 Spolek Marta mezi lety 1915 až 1939	19
6.4.2 Spolek Marta v letech 1946 až 1948	19
6.4.3 Stanovy spolku Marta z února 1889	20
6.4.4 Vzdělání žen a dívek ve spolku Marta	22
6.4.5 Dobročinnost spolku Marta	22
6.4.6 Špitál a městský sirotčinec v Čáslavi	23
7 Husův asyl – sirotčinec českobratrského evangelického sboru v Čáslavi 1915–1952	25

7.1	Založení sirotčince Husův asyl v Čáslavi a zakoupení budovy.....	25
7.2	Sirotčinec Husův asyl v letech 1915 až 1928.....	26
7.2.1	Zprávy v tisku o Husově asylu od roku 1917 do roku 1925.....	27
7.3	Rekonstrukce budovy Husova asylu 1929 až 1930.....	32
7.3.1	Zprávy v tisku o přestavbě Husova asylu v letech 1929 a 1930.....	32
7.3.2	Zpráva zemského zdravotního inspektora – vyhodnocení rekonstrukce.....	35
7.4	Stanovy Husova asylu.....	35
7.4.1	Stanovy Husova asylu z roku 1937.....	36
7.4.2	Starší stanovy Husova asylu z roku 1926.....	37
7.5	Řád Husova asylu pro osiřelé děti v Čáslavi z roku 1915.....	37
7.6	Chovanci Husova asylu.....	38
7.6.1	Budíček a večerka.....	38
7.6.2	Stravování a hygiena.....	38
7.6.3	Vzdělávání.....	39
7.7	Volnočasové aktivity.....	40
7.7.1	Sdružení evangelické mládeže.....	40
7.7.2	Sokolská jednota v Čáslavi.....	42
7.7.3	Junák Čáslav.....	42
7.8	Zaměstnanci Husova asylu.....	43
7.8.1	Správce a vrchní dozorkyně.....	43
7.8.2	Vedoucí sestra.....	44
7.8.3	Lékař.....	44
7.9	Financování Husova asylu.....	45
7.10	Husův asyl v časopisech a věstnících.....	46
7.10.1	Měsíčník pro otázky náboženské a církevní – Hus.....	46
7.10.2	Oběžník staršovstva a sdružení mládeže českobratrského evangelického sboru v Čáslavi – Bud' světlo!.....	47
7.11	Vzpomínky pamětníků.....	47
7.11.1	Vzpomínky členky evangelického sboru Jaroslavy Bártové:.....	47
7.11.2	Vzpomínky chovankyně katolického sirotčince v Kostelci nad Orlicí Jindřišky Stejskalové (porovnání).....	48
7.12	Konec Husova asylu (1946 až 1952).....	49
7.12.1	Zprávy v tisku o Husově asylu od roku 1946 do roku 1949.....	49
8	<u>Domov pro duchovní Českobratrské církve evangelické na odpočinku (1952–1978).....</u>	52
8.1	Stav Husova asylu před demolicí ke 2. únoru 1978.....	54
8.2	Vzpomínky člena sboru Františka Krauera.....	55
9	<u>Současnost a navázání na tradice.....</u>	56
9.1	Vývoj po roce 1989.....	56
9.2	Diakonie Českobratrské církve evangelické v Čáslavi.....	56
9.3	Možnosti prezentace.....	57

10	<u>Významné osobnosti .....</u>	<u>58</u>
10.1	Manželé Kozákovi	58
10.1.1	František Kozák.....	58
10.1.2	Zdeňka Kozáková.....	59
10.2	Rudolf Petr Lány.....	60
10.3	Rudolf Forman	61
10.4	Donátoři Husova asylu.....	63
10.4.1	Václav Havelka.....	63
10.4.2	Karel Nykodým	64
10.5	Zaměstnanci Husova asylu.....	65
10.5.1	Josef Ptáček	65
10.5.2	Anna Buřitová.....	66
	<u>Závěr .....</u>	<u>68</u>
	<u>Seznam pramenů a literatury.....</u>	<u>70</u>
	<u>Seznam příloh .....</u>	<u>73</u>
	<u>Přílohy .....</u>	<u>76</u>

Seznam zkratk

h. v. – helvetské vyznání

a. v. – augsburské vyznání

ČCE – Českobratrská církev evangelická

Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám dějinami svého rodného města Čáslav, která je známá i jako Žižkovo město. Tradice reformace je ve městě stále viditelná. Hlavním nositelem této tradice po vydání tolerančního patentu je sbor Českobratrské církve evangelické v Čáslavi, dříve sbor helvetského vyznání. Z městské části Čeplov jsou vidět dvě dominanty, evangelický kostel a bývalý evangelický učitelský ústav, kde dnes sídlí Diakonie ČCE. Rozhodl jsem se zaměřit na dějiny místního evangelického sboru, který ve své době, to znamená asi v období mezi lety 1870 až 1952, patřil mezi nejvýznamnější sbory v českých zemích a později v Československu. Po nastudování potřebných informací a první návštěvě farního archivu se mi celé období působení sboru (1783 až 2015) zdálo příliš rozsáhlé. Navíc bych musel sborové události zasadit do historického a celocírkevního kontextu, proto jsem se rozhodl věnovat sociálním aktivitám sboru, které v Čáslavi mají dlouhou tradici - Ženskému dobročinnému spolku Marta, který působil v Čáslavi mezi lety 1889 a 1948 a evangelickému sirotčinci Husův asyl, který fungoval v období let od roku 1915 do roku 1952. V tradici dnes pokračuje diakonie.

Nejprve bylo potřeba provést heuristiku. Potřebné informace jsem čerpal z dobových pramenů a literatury. Jedná se především o sborníky věnované jubileu dané organizace nebo osoby. Čerpal jsem také z dobového celocírkevního i regionálního tisku. Archiválie jsou uloženy především ve farním archivu, dají se mezi nimi najít stanovy, komunikace s úřady, účetní knihy a podobně. Diakonie Českobratrské církve evangelické, která v současnosti navazuje na tradice těchto organizací, občas vydává články zabývající se historií sociální péče před rokem 1952. Těchto článků je málo, a jsou spíše součástí historie současného střediska, například speciální školy v Čáslavi a denního stacionáře pro lidi s mentálním a kombinovaným postižením. Základní publikací je sborník Církev v proměnách času 1918–1968; tento sborník byl vydán roku 1969. Při analýze pramenů, výpovědí pamětníků a dobové literatury jsem použil i metodu sondy. Kromě metody sondy jsem využil i jiné metody historiografie. Například biografii skupinovou jsem použil při zkoumání sborových a církevních dějin a individuální v medailoncích významných osobností, jejichž životy se prolínaly s činností Husova asyly. Synchronní metoda byla důležitá k zachycení vzniku a vývoje sboru a církve, i okolností vzniku Husova asyly. V práci jsem postupoval chronologicky a využíval diachronní metodu. Dále jsem použil komparativní metodu, indukci a dedukci.

V bakalářské práci jsem se snažil zasadit sociální činnost do širšího kontextu doby. Cílem práce je přiblížit místnímu evangelickému sboru a obyvatelům města historii výše zmíněných sociálních institucí, což souvisí také se základními údaji o vzniku města a tradicemi reformace. Považuji za nutné uvést stručnou historii sboru, některé významné osoby nebo významné církevní projekty. Vznik a největší rozmach Husova asylu byl během působení manželů Kozových, faráře Rudolfa Petra Lányho, učitelů Josefa Ptáčka a Rudolfa Formana. Téměř po celé trvání sirotčince v něm pracovala Anna Buřitová. Medailonky o těchto významných osobnostech, spojených svou činností s životem evangelického sboru v Čáslavi jsou uvedeny na konci práce. Kromě Husova asylu je zpracován i ženský dobročinný spolek Marta, který sirotčinci velice pomáhal a jehož členky dokonce zasedaly v představenstvu sirotčince (dále kuratorium Husova asylu). Po objasnění činnosti obou institucí, jejich správě i správě dalších sirotčinců v okolí, se zmiňuji o zániku Husova asylu roku 1952, jehož budova sloužila do roku 1978 jako domov pro vysloužilé evangelické faráře a následně byla zbořena. Z hlediska možností pravděpodobných volnočasových aktivit chovanců Husova asylu v tehdejší době stručně popisují místní spolky, jejich představitele a zmiňuji se o některých významných čáslavských rodácích, jejichž životy se prolínaly s činností v evangelickém sboru. Tato práce by také měla zachytit svědectví posledních pamětníků na práci evangelického sboru v Čáslavi v sociální oblasti před přechodem sociální práce na stát v letech 1948 a 1952. V práci se krátce zmiňuji i o rozdílech mezi církevními sirotčinci a socialistickými dětskými domovy. Současnost a navázání na tradice reprezentuje především působení Diakonie českobratrské církve evangelické v Čáslavi, o které se také zmiňuji.

Dosud se členové sboru zaměřovali pouze na zachycení historie sboru jako takového, proto se o Husově asylu a spolku Marta zmiňovali pouze okrajově. V této práci si kladu za cíl tuto situaci napravit. Cílem je proto zpracovat informace o spolku Marta a sirotčinci Husův asyl, aby takto zpracovaná práce mohla sloužit k dalšímu studiu historie sboru popřípadě evangelických nebo městských sirotčinců. Tato práce může dále sloužit i pro studium ženských evangelických spolků, které sice výraznou měrou přispěly k emancipaci žen, ale dodnes nejsou řádně zpracovány. Rovněž pokládám za důležité porovnat církevní sirotčince do roku 1952 a dětské domovy v období socialismu a dneška. Pro názornost a konkretizaci je proto v textu i velké množství marginálních příkladů a sond do fungování sirotčinců, což může sloužit i k porovnání s dnešními dětskými domovy, které vychovávají děti hůře, proto dnes vznikají domy na půl cesty. V tématu bych rád pokračoval nadále. Lze se ubírat několika

směry; práci rozšířit o další evangelické sirotčince, nebo pokračovat v Čáslavi, protože kromě sirotčince a dobročinného spolku byl v Čáslavi i učitelský ústav, který poskytoval velice kvalitní vzdělání. Na této škole působil například spisovatel Jan Karafiát, a po postátnění ve 20. letech s malými přestávkami tato budova slouží ke vzdělávání dodnes. Práce by se dala rozšířit i o evangelickou školu v Bousově. Díky zájmu o dějiny čáslavského sboru jsem byl nominován sborovým správním orgánem (staršovstvem) na funkci sborového archiváře.

1 Město Čáslav a tradice reformace

První zmínka o Čáslavi pochází z poloviny 11. století a dá se předpokládat, že místní hradiště založili Slavníkovci, konkrétně Česlav, který byl bratrem svatého Vojtěcha. Město Čáslav bylo založeno Přemyslem Otakarem II. Vzniklo na zeleném drnu roku 1264 nedaleko hradiště, které posléze ztratilo význam. Lokátorem byl Konrád Špitálský. Nejstarší kostel svatého Michala byl románskou stavbou z 11. století. Kostel byl následně včleněn do gotického kostela svatého Petra a Pavla. Kostel byl postaven kolem roku 1300. Během husitských válek se v něm konal Čáslavský sněm, na kterém byly přijaty čtyři pražské artikuly. Do Čáslavi byly převezeny ostatky Jana Žižky z Trocnova.¹ Hrob se stal oblíbeným námětem vedut, i když už byl zničený. Na vedutě ho zobrazil Georg Hoefnagel, ostatní tvůrci se z jeho práce inspirovali. *„Hrob byl zničen v době rekatolizace roku 1623. Pokyn ke zničení vydal Vilém z Vršovic, mincministr z Kutné Hory. O tomto činu se zmiňuje Jan Amos Komenský v díle Historie o těžkém protivěnství církve české a Mikuláš Dačický z Heslova ve svých Pamětech. Nejprve byl palcát (kopie) z hrobu zaslán papeži a pak měl být zničen hrob i s ostatky. Českým evangelíkům se ale ostatky, nebo jejich část, podařilo ukrýt. Následné pátrání po kostech bylo i nebylo úspěšné, protože nějaké kosti byly v kostele objeveny a katem spáleny, ale byly to opravdu Žižkovy kosti? Tento akt vyvolal i povstání, které bylo posléze rozprášeno. Až 25. listopadu 1910 byly v kostele svatého Petra a Pavla nalezeny kosti ženy a kalva, kterou zkoumal MUDr. Emanuel Vlček a shledal jí skutečně za Žižkovu“.*² Děkanský kostel svatého Petra a Pavla není spojen s utrakvistickým hnutím pouze ostatky Jana Žižky. Utrakvistické bohoslužby se zde konaly již během husitské revoluce. V 16. století se zde konaly bohoslužby jak katolické, tak husitské. Dokonce zde byl i kaplan utrakvistický kněz Matouš Ulický, obě dvě strany s ním byly spokojené. Po bitvě na Bílé hoře musel odejít do exilu anebo přestoupit ke katolické víře. Ani jedno však neudělal, zůstal v čáslavských lesích, aby byl na blízku nemocné ženě. To se mu stalo osudné, byl chycen a obviněn ze šíření zakázané víry a z podněcování vzpoury, která byla odpovědí na spálení údajných kostí Jana Žižky.³

---

¹ Jan SPÁČIL, *Čáslav*, Čáslav 1948.

² Pavel DOČEKAL, *Veduty města Čáslavi 1602–1830*, Čáslav 2013.

³ Kroužek regionální historie, který pořádalo Městské muzeum v Čáslavi ve školním roce 2009/2010.

Kromě husitů a katolíků bylo v Čáslavi asi šedesát členů Jednoty bratrské. Ti docházeli do Krchlebs, kde měla Jednota svůj sbor. Začátkem 17. století spadali pod biskupa Matouše Konečného v Mladé Boleslavi. V Kutné Hoře byl rovněž německý luterský evangelický sbor.⁴ Po bitvě na Bílé hoře museli všichni nekatolíci odejít, katolictví bylo jedinou povolenou vírou.

---

⁴ Přednáška z 9. listopadu 2014 Mgr. Jiřího Justa, Th.D. „Poklad z Mladé Boleslavi“.

2 Českobratrská církev evangelická

2.1 Stručná historie

Dne 13. října roku 1781 vydal císař Josef II. toleranční patent. Reagoval především na Prusko, které slibovalo potlačovaným evangelíkům podporu. Žádost o podporu obdržela i Kateřina Veliká. Probíhaly i evangelické bouře, v čele snah o toleranci náboženství bylo Valašsko a Chrudimsko. Následně vznikly dvě církve nekatolické, augšpurského a helvetského vyznání. Evangeličtí faráři do Čech přicházeli většinou z Uher, protože tam byla protireformace mírnější. Tyto církve měly mezi sebou spor teologický a později i národnostní, ale vždy byla snaha, aby spolu vycházely, protože měly ve Vídni společnou konzistoř a vzdělání farářů se velice podobalo. Obnovení tzv. České konfese (z roku 1575) tehdy ještě úřady nepovolily, ale čeští kazatelé vlivem národního obrození začali postupně křísit staré tradice a uvažovalo se i o spojení obou konfesí. Zvláště významný byl revoluční rok 1848 a rok 1869, kdy se slavilo údajné Husovo narození. Roku 1905 vznikla Kostnická jednota a časopis Kostnické jiskry psal o sbližování. Vše se chystalo na pětisté výročí upálení Jana Husa a Jeronýma Pražského. Myšlenky o spojení konfesí a obnovení české církve podporoval i profesor Tomáš Garrigue Masaryk. Z těchto církví vznikla v prosinci 1918 Českobratrská církev evangelická. Vytvořily ji české sbory obou evangelických církví, reformované (h.v.) a luterské (a.v.).⁵ Slezská církev evangelická augsburského vyznání působí dodnes v Severomoravském kraji.

2.2 Organizace

Krátce po vydání Tolerančního patentu si reformovaní kazatelé vymohli ustanovení superintendantů pro evangelickou církev. Superintendantům měli pomáhat senioři. Helvetské a augsburské vyznání mělo společnou konzistoř ve Vídni. Provizorium z roku 1949 zaručovalo svobodu vyznání, ale konkordátem z roku 1856 byla udělena katolické církvi přednost.⁶

---

⁵ R. Říčan, *Jak došlo ke sjednocení českých církví augsburského vyznání a helvetského vyznání v roce 1918*, In: *Církev v proměnách času: 1918–1968 : sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické*, Praha 1969, s. 9 až 16.

⁶ Dr. František KOZÁK, *Přehled dějin církve křesťanské*, In: *Duchovné prúdy v naší republice*, Velké Meziříší, 1930.

Císařským patentem z 8. dubna 1861 získaly církve rovnoprávnost a nekatolíci si mohli spravovat své matriky, stavět kostely a podobně. Roku 1866 bylo prohlášeno zřízení evangelické církve augsburského a helvetského vyznání a roku 1892 bylo se změnami potvrzeno. Byly pevně stanoveny hranice a organizace farních sborů, seniorátu a superintendence. Superintendenti podléhali c. k. evangelické církevní radě ve Vídni a ta podléhala rakouské vládě. Zákonodárným orgánem pro obě vyznání byly generální synody. Usnesení církevních zákonů schvaloval císař. 17. a 18. prosince 1918 se konal generální církevní sněm, na kterém se ustanovila prozatímní církevní rada. Na sněmu se přijal návrh, že se obnovuje víra a tradice české reformace před bitvou na Bílé hoře. Změny v církevní ústavě potvrdil prezident Masaryk 22. listopadu 1919. Byla ustanovena speciální komise, která měla na starosti úpravu církevního zřízení. Změny se probíraly ve všech úrovních církve (superintendence, senioráty, sbory). 21. února 1921 na generálním sněmu bylo přijato nové církevní zřízení. Zvolen byl šestičlenný synodní výbor, jehož předsedou byl synodní senior. Ten měl svého náměstka. Byly ustanoveny stanovy pro diasporní sbory, založena ústřední pokladna, byl určen studijní řád pro Husovu teologickou fakultu. Školní řád byl upraven, aby vyhovoval státním školním předpisům. Superintendence byly zrušeny, vzdělání farářů a jáhnů bylo podřízeno školním předpisům. Tou dobou bylo v Československu dvanáct seniorátů⁷

Českobratrská církev evangelická je od té doby zpravována podle zásad presbytersko-synodních. Církev tvoří tři jednotky – sbor farní, sbor seniorátní a sbor povšechný.

Seniorátní sbor je něco jako diecéze nebo kraj, v republice jich je celkem čtrnáct. Seniorát zastupuje konvent tvořený delegáty, kteří jsou voleni na čtyři roky. Kurátor seniorátu je volen na šest let. Povšechný sbor (celá církev) spravuje Synodní rada, kterou tvoří šest volených osob (tři faráři a tři laici), nejvyšším zákonodárným a řídicím shromážděním je synod složený z volených poslanců, který se schází jednou ročně. Jménem celé církve jednájí synodní senior a synodní kurátor.⁸

Farář je volen staršovstvem, které je voleno sborem a tvoří jej členové sboru. V čele sboru je farář a kurátor. Volbu kazatele připraví staršovstvo prostřednictvím seniorátního výboru se synodní radou. Volba se může právoplatně konat teprve poté, co synodní rada vydá pokyn k

---

⁷ Tamtéž.

⁸ Propagační brožura Českobratrské církve evangelické.

volbě. Farář je volen na určité období. V praxi uvádí se, že ideální je doba setrvání dvacet let, aby se farář i sbor mohli dál vyvíjet a nezakrhněli.

3 Čáslavský sbor od roku 1781 do roku 1887

3.1 Fara a modlitebna v Močovicích (1781 až 1866)

Již nedlouho po vydání tolerančního patentu roku 1781 se k evangelickému vyznání přihlásilo 300 rodin. Bylo to třikrát víc, než byla hranice pro vznik sboru. První kazatel byl Ondřej Akoš z Uher, který začal působit mezi velikonoce a svatodušními svátky roku 1783. Z Uher pocházeli i jeho dva nástupci. Toleranční patent neumožňoval stavbu kostelů, ani vznik sborů ve městech, proto si sbor vybral za sídlo nedaleké Močovice. Roku 1784 byla postavena první modlitebna a fara, roku 1817 byla modlitebna rozšířena. V době Napoleonských válek a státního bankrotu byly problémy s financemi. Zlepšení poměrů přinesl rok 1848 a rok 1861, kdy se sbor rozhodl přemístit do Čáslavi, což už bylo možné díky novému takzvanému Protestantickému patentu, který byl vydán roku 1861.

3.2 Přestěhování a působení sboru v Čáslavi (1866 až 1887)

Již roku 1864 byl položen základní kámen kostela v Čáslavi. Sbor pořádal prozatímně své bohoslužby v hostinci U Bílé růže na Kutnohorském předměstí, protože modlitebna a fara v Močovicích vyhořela. První bohoslužby se konaly v novém čáslavském kostele již o adventu roku 1866 a 6. července 1869 byl vysvěcen. Ještě roku 1866 byl koupen dům v sousedství nového kostela od Kateřiny Škrétové a z něj se stala fara, která byla zbourána až roku 1928, aby na jejím místě mohla vzniknout nová fara s Komenského síní. Po usazení sboru v Čáslavi se uvažovalo o vybudování evangelického učitelského ústavu. Tou dobou byl farářem Pavel Nešpor, konkrétně od roku 1838 do roku 1887. Po něm nastoupil František Kozák, přestože původně měl být zvolen syn Pavla Nešpora, čímž by se pokračovalo v rodinné tradici, kterou započal otec Pavla, Josef Nešpor, který vedl sbor před ním.⁹ Rodina Nešporů byla v Čáslavi a okolí velice uznávána. Za působení Pavla Nešpora vybudoval sbor učitelský ústav a velký nový kostel se zvonící a hodinami. Potomci Pavla Nešpora s největší

---

⁹ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III-D/1/3 Z historie sboru českobratrské církve evangelické v Čáslavi.

pravděpodobností stále žijí v Čáslavi, protože rodina stejného příjmení provozuje v Čáslavi oblíbenou cukrárnu.

4 Sbor v období 1888 až 1944

V tomto období v Čáslavi působili dva výjimeční faráři František Kozák a Rudolf Petr Lány. Sbor se v tomto období zapojil do činnosti města více než kdy jindy. Již roku 1889 František Kozák založil ženský dobročinný spolek Marta. Spolek měl své stanovy a byl povolen úřady až do roku 1948. Spolek vybíral příspěvky na dobročinné účely. Velice oblíbené byly předvánoční bazary, kde členky prodávaly své rukodělné výrobky. „V roce 1913 byl založen farářem Fr. Kozákem sirotčinec Husův Asyl“.¹⁰ Do pomoci potřebným byl zapojen i sbor a mládež. Kozák založil mládežnický spolek Bohuslav. Sirotčinec Husův asyl byl otevřen roku 1915.

Rok 1918 přinesl mnoho změn. „Všeobecný církevní sněm v Praze dne 17. a 18. prosince 1918 uskutečnil sjednocení církví do té doby helvétského a augsburského vyznání v jednu církev českobratrskou evangelickou. Následkem toho stanoveno nové ohraničení našich sborů mezi Čáslaví, Opatovicemi a Vilémovem.“¹¹ Za čáslavský sbor se jednání účastnil kurátor Havelka. Sbor byl složen z 1822 členů a spravoval padesát obcí. Náladu z katolické církve mi přiblížil Josef Starý, který mi vyprávěl o svém otci. Otec pana Josefa Starého pocházel z přísně katolické rodiny, ale jeho víra byla narušena jeho zkušenostmi z Velké války. Zastával názor, že nebude v církvi, která žehná kanonům trahajícím lidi na kusy. Z podobných důvodů do sboru přešlo 388 katolíků. V této době vzniká i nová Československá církev, kterou farář Kozák podporoval. Díky němu spolu oba sbory dobře vychází a spolupracují až dodnes. Kostel sboru Československé církve husitské se nachází mezi budovou učitelského ústavu a evangelickým kostelem. Vrcholem spolupráce bylo výročí popravy Matouše Ulického. „Dne 6. července 1924 byl odhalen pomník před děkanským kostelem mučedníku Matouši Ulickému, v kterém, když byl městským kaplanem, hlásal slovo Boží“.¹² „Dr. František Kozák se 30. listopadu 1925 vzdal svého farářského úřadu. Příčiněním bratra faráře Frant. Kozáka

---

¹⁰ Eduard WÁGNER, Českobratrský evangelický sbor v Čáslavi (v Močovicích) 1783–2003, Čáslav 2003, s. 62.

¹¹ Tamtéž.

¹² Eduard WÁGNER, Českobratrský evangelický sbor v Čáslavi (v Močovicích) 1783–2003, Čáslav 2003, s. 64.

a jeho manželky byl v Čáslavi roku 1889 založen spolek Marta. Dne 25. listopadu 1925 vykonána volba nového faráře a zvolen jednomyslně farářem českobratrského sboru čáslavského Rudolf Petr Lány, farář v Krábčicích.¹³ Roku 1926 se v Čáslavi konal pohřeb Františka Kozáka, kterého se účastnili členové sborů Církve československé a Českobratrské církve evangelické i přední osobnosti města. Kázání vedl Rudolf Petr Lány, který byl zvolen roku 1925, když Kozák odešel na odpočinek za synem do Prahy. Roku 1928 byla zbořena stará fara, aby na jejímž místě mohla vzniknout fara stávající. Kolem roku 1930 byl opraven i Husův asyl a počítalo se i s velkou opravou varhan. Na tu sbor ale neměl dost peněz, a tak musel prodat některé pozemky. Varhany se dočkaly několika menších oprav, velká rekonstrukce varhan proběhla až kolem roku 1953. Roku 1936 se v Čáslavi konal velký sjezd mládeže.¹⁴ Roku 1939 přišla okupace a 2. světová válka, ve které zahynuli dva členové sboru ve spojeneckých armádách. Doma bylo obětí více, čtyři lidé byli popraveni, osm vězněno v koncentračních táborech a mnoho dalších jinak perzekuováno. Mezi tyto oběti patří manželé Formanovi a Ivo Engländer, který létal v britském královském letectvu. Vězněn byl i významný člen sboru a starosta Čáslavi, Jan Spáčil. Okupace zasáhla i do chodu sboru, byl dohled nad staršovstvem a mládeží. Komenského síň byla využívána civilní protiletectkou ochranou a v kostele se musely konat i bohoslužby pro německé vojáky. Komunikace s úřady byla v němčině, opisy byly dvojjazyčné. Byly také podruhé zrekvírované zvony, sboru zůstal pouze nejmenší.¹⁵ Zvony nebyly již doplněny. Po rekonstrukci byl vyměněn i mechanismus věžních hodin a v současné době se uvažuje o propojení se zbývajícím zvonem.

---

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – D/1/4 Dějiny sboru Čáslav zpracoval Jaroslav Hartman, kurátor sboru, s. 1 až 7.

¹⁵ tamtéž, s. 8 až 12.

5 Sociální práce Českobratrské církve evangelické

Pokud jde o dobročinnost a sociální práci, tak křesťanství v těchto odvětvích způsobilo revoluci. Součástí evangelia je, že Ježíš uzdravoval nemocné a to v době, kdy postižení bylo vnímáno jako boží trest za hřích. Většina církví se proto velice snažily a stále snaží sloužit společnosti nejen slovem božím a morálkou, ale i sociální prací.

5.1 Organizace zabývající se sociální prací

Česká diakonie, evangelický spolek pro ošetřování nemocných a sociální péči, byla založena roku 1903. Svůj původ měla diakonie v Německu. Diakonky pracovaly v nemocnicích a jejich práce se dala přirovnat k práci řádových sester. Roku 1945 získala diakonie dokonce svou nemocnici.¹⁶ Po komunistickém převratu přešla veškerá sociální práce na stát. Diakonie obnovila svoji činnost roku 1989 a dnes zahrnuje většinu sociální péče církve. Jde především o péči o seniory a lidi s mentálním nebo kombinovaným postižením. O hmotné zabezpečení sborů a sociálních programů pečuje již od roku 1918 Jeronýmova jednota.¹⁷ Českobratrská evangelická společnost pro dobročinnost křesťanskou vznikla roku 1874 a své sídlo měla v Praze.

5.2 Sociální ústavy

Pod církví bylo do roku 1948 šest sirotčinců – v Krabčicích, v Čáslavi, v Mladé Boleslavi, v Táboře, v Myslibožicích a ve Vsetíně. Sirotčinec byl rovněž i v Telecím. V Kostelci nad Černými lesy byl ústav pro opuštěné dívky a polosirotky.¹⁸ Ochránovská církev¹⁹ vydržovala sirotčince v Potštejně a Čermné.²⁰ Důvodem, proč dříve bylo více sirotčinců než dnes dětských domovů, je, že se často i společnost na tyto děti dívala skrz prsty, podobně jako na svobodné matky. Řada z těchto dětí byla označována některými bigotními lidmi za „plod hříchu“, když rodiče měli pohlavní styk před svatbou, ke které pak stejně nedošlo. I dnes jsem si podobných názorů všiml v diskusi na Facebooku, ve které šlo o děti ze zkumavky. Jeden

---

¹⁶ PhDr. K. SCHWARZ, *K historii Diakonie ČCE*, In: Desetiletí obnovy Diakonické práce, Praha 1999.

¹⁷ František KOZÁK – Jan SMETANA, *Přehled dějin církve křesťanské*, s. 28 a 29.

¹⁸ Polosirotek má na rozdíl od úplného sirotka aspoň jednoho rodiče.

¹⁹ Dobový termín, který označoval Jednotu bratrskou, která byla obnovena v německém Ochránově.

²⁰ František KOZÁK – Jan SMETANA, *Přehled dějin církve křesťanské*, s. 28 a 29.

bigotní katolík o takových dětech prohlásil, že nebyly počaty z lásky, ale z hříchu. Celý Nový zákon nás před tímto souzením varuje, snaží se, abychom byli tolerantnějšími, proto v minulosti hrály sirotčince tak významnou roli a měli bychom si to připomínat, protože dnes máme podobný problém se starými lidmi. Před 2. světovou válkou byl evangelický starobinec jen v Myslibořicích, který měl padesát pět lůžek.²¹ Po komunistickém převratu přešla dobročinnost, sociální práce, a tím pádem i výchova sirotků na stát. Sirotčince v Čáslavi a v Krabčicích se změnil na domovy odpočinku pro evangelíky, většinou pro duchovní. Zde byl patrně základ pro současné domovy pro seniory, které většinou spravuje Diakonie Českobratrské církve evangelické dle zákona číslo 108/2006 Sb., o sociálních službách.

---

²¹ Tamtéž.

6 Okolnosti vzniku Husova asylu

První úvahy o vybudování sirotčince v Čáslavi měl farář František Kozák již roku 1895. Po uzdravení z vážné nemoci věnoval na zřízení sirotčince 1000 korun.²² Roku 1913 se začalo s větším plánováním nového sirotčince v Čáslavi, protože už bylo nashromážděno dost potřebných financí. Pan farář se o tomto problému radil s jinými sbory, kde už podobná instituce fungovala. Ve sborovém archivu se dochoval dopis od faráře Josefa Martínka z Telecího, kde byl vůbec první evangelický sirotčinec založený již roku 1880. První sirotek zde byl ubytován roku 1882.

V dopise doporučil, aby zřizovatelem byl sbor, ale stejně by se záměr musel ohlásit okresnímu hejtmanství a církevní radě, která by následně působila jako nejvyšší instance. Pokud by sirotčinec nebyl založen sborem, ale spolkem nebo kuratoriem, potom by podléhal spolkovému zákonu. Dále Martínek radil, jak komunikovat s úřady ohledně příspěvků. Doporučil též pořídit pole, aby tam chovanci pracovali pod dohledem. Hospodyně mělo pomáhat více lidí, ku příkladu čeledín. V Poličce to prý způsobovalo komplikace, chlapce tam měla na starost pouze jedna slečna. Oni pomáhali sice v tamních obchodech, ale byli málo pod dohledem. Martínek dále upozorňoval na nedostatek hygieny u nových chovanců. Jednalo se konkrétně o pomočování, které prý nelze vymýtit tresty, ale suchou večeří, buzením, pevným řádem a vedením k čistotě.²³

6.1 Sirotčinec v Telecím

Tento sirotčinec založil farář Josef Martínek, potom co našel ve chlévě u kozy spát sirotka. Tento sirotčinec byl pod správou Evangelické společnosti pro dobročinnost křesťanskou, která roku 1880 zakoupila malý domek, který byl následně přestavěn. První sirotek zde byl ubytován roku 1882. Farář ani spolek nemuseli cokoli ohlašovat, okresní hejtmanství jako veřejný orgán oslovilo sirotčinec samo a dohlíželo na něj po stránkách sociálních, statistických a hygienických. Náklady v té době činily přibližně 240 korun na dítě.

---

²² Rudolf Petr LÁNY – Josef PTÁČEK (edd.), *Husův asyl: sirotčinec českobratrského evangelického farního sboru v Čáslavi 1915–1940*, Čáslav 1940, s. 3.

²³ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – G/4/2 Husův asyl r. 1913–1956: Dopis od faráře Josefa Martínka z roku 1913.

Opatrovníkem byl Josef Ondryáš a sirotčincem prošlo za jeho působení sto třicet pět dětí.²⁴ Srdcem sirotčince byla podle Martínka hospodyně, která dětem vařila a řídila je. Dle Martínka to měla být žena, pokud možno matka, co má méně dětí, aby sirotkům matku nahradila a nešidila je. Do sirotčince mohla být přijata i rodina, musela být však bohabojná a spíše z dělnického prostředí, aby se spokojila s málem.

Roku 1916 dary vynesly sirotčinci 2153 korun. Mezi dárci byl například reverend Kašnák z New Yorku. Byly tam skromné poměry. Nedostávalo se například rýže, krupice, pšeničné krupky. Pšeničné krupky byly nahrazeny ječmennými. Naštěstí měl sirotčinec své hospodářství. Disponoval vlastním mlékem, omastkem, pro dobytek pící a krmnou řepou. Živobytí ve městě se proto jeví horší. I škola fungovala díky válce hůře. Střídal se první a druhá třída, protože bylo málo učitelů, třetí třída už svého učitele měla. Jeden chovanec každý den docházel do Jimramova. Konfirmováno bylo šest chlapců, kteří pak odešli do učení. Veliký problém byl s obuví. Do kostela ještě děti nosily kožené boty, ale jinak dřeváky. Sirotčinec v tisku prosil sponzory o staré boty, aby se dřeváky potáhly kůží, a také o prádlo a oblečení, kterého bylo rovněž nedostatek. K Vánocům dostaly děti mnoho dárků, cukroví, ovoce a školních potřeb.²⁵ Je zajímavé, že budova sirotčince stále stojí, a to i přesto, že byl zrušen již za první republiky.

6.2 Sirotčinec v Mladé Boleslavi

Roku 1925 byla otevřena nová budova, do které byly přemístěny děti ze sirotčince v Telecím. Pozemek poskytl konsul Vraný a jeho manželka roku 1924. Na budově stál nápis: „Až potud nám pomáhal Hospodin“. V listopadu 1934 bylo do sirotčince přijato již dvě stě osmnácté dítě. Provoz sirotčince od roku 1923 do roku 1931 stál 1 741 000 Kč. Tou dobou bylo v sirotčinci třicet pět chovanců, ti měli čtyři ložnice v prvním patře, kde spali po osmi podle věku. V druhém patře byl internát a bydleli tam studenti, kteří si ale za ubytování platili. V budově byly dvě koupelny, jedna v prvním patře a druhá v suterénu, která sloužila ke sprchování (podobně jako v Husově asyly). V suterénu byl i prostor na přezutí a odložení šatstva. V suterénu byla i dílna. V přízemí se nacházela kuchyň, ve které se dalo uvařit až tisíc

---

²⁴ František BEDNÁŘ, *Památník Českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*, Praha, 1924.

²⁵ Timodeus B. KAŠPAR (ed.), *Evanjelické listy*, kvěťové vydání, ročník 35, 1917 s. 36.

ovocných knedlíků, jídelna, umývárna nádobí a studovna. Na zahradě bylo hřiště a záhony, kde se pěstovala zelenina a ovoce. Na zahradě byla i klubovna a několik dřevěných chatek, které si děti postavily samy. V klubovně se hrál ping pong a pozemní hokej. Na hřišti venku děti hrály fotbal a volejbal. Na hospodářském dvoře sirotčince chovali králíky, slepice, kachny a prasata, na kterých prý jeden chovanec s přezdívkou Brčko jezdil. Sirotčinec měl nejspíše i psa (dogu).²⁶ Pes sloužil pravděpodobně spíše k hlídání, než ke canisterapii.

6.3 Sirotčinec v Krabčicích

Dalším sirotčincem, který hrál významnou roli při vzniku Husova asyly, byl sirotčinec v Krabčicích. Jeho stanovy se staly zároveň prvními stanovami Husova asyly. Sirotčinec fungoval už od roku 1896. Byl určen pro dívky, ale kolem roku 1934 zde byli i dva chlapci sourozenci, kteří nechodili ještě ani do školky. Aby se ulehčila práce opatrovnicím a aby děvčata měla už nějaké zkušenosti, staraly se starší dívky o mladší. Hlavní starost byla s praním a zašíváním oblečení. Prádla bylo prý takové množství, že to zabralo celou zahradu a na půdu se ani nevešlo. Po vyprání se prádlo sušilo na slunci, pak kropilo, následně mandlovalo a žehlilo. Kromě toho si dívky pěstovaly i vlastní zeleninu a chovaly králíky a slepice, aby měly maso a vejce. Les poskytoval k jídlu lesní plody a houby.²⁷ Budova dnes slouží Diakonii jako domov pro seniory.

6.4 Ženský dobročinný spolek Marta (1889 až 1948)

Dobročinný ženský spolek Marta byl založen roku 1889, měl i své stanovy. Marta se věnovala dobročinnosti a vzdělávání žen a dívek. Název Marty odkazuje na biblickou postavu, sestru Marie. Ježíš navštívil dům Marie a Marty, Marie mu naslouchala a Marta se ho snažila co nejlépe uvítat dobrým jídlem, aby poctila vzácného hosta.²⁸ Dobročinný spolek založil farář František Kozák. Vůdčími osobnostmi spolku byla jeho manželka Zdeňka a manželka ředitele učitelského ústavu paní Jeriová. Program na schůzkách spolku byl bohatý, většinou nechyběla pobožnost, zajímavá přednáška, kterou přednášel buď farář, nebo host, a samozřejmě

---

²⁶ J. NECHANICKÝ, *Reportáž z mladoboleslavského sirotčince*, Bratrstvo: list českobratrské mládeže evangelické 17, 1934–1935, s. 38 a 39.

²⁷ Heřma KLEISNILOVÁ, *Malé okénko do sirotčince v Krabčicích*, Bratrstvo: list českobratrské mládeže evangelické 17, 1934–1935, s. 40.

²⁸ Bible překlad pro 21. století. *Bible21 online* [online]. Copyright © 2012 Bible21 [cit. 2015-12-20]. Dostupný z: <http://www.bible21.cz/online#lukas/10/38>.

rukodělná činnost. Právě rukodělné výrobky byly důležité pro charitu. Pravidelně 8. prosince se v Čáslavi konal dobročinný bazar, kde se tyto výrobky prodávaly. Výtěžek následně šel na charitativní účely, například chudobinci nebo sirotčinci. Bez tohoto spolku by patrně sirotčinec Husův asyl nevznikl.

6.4.1 Spolek Marta mezi lety 1915 až 1939

Roku 1915 byl založen evangelický sirotčinec Husův asyl v Čáslavi, na jehož založení měl spolek Marta velký podíl. Tři členky spolku Marta se staly členkami kuratoria Husova asylu a na valném zasedání spolku byly i upraveny stanovy spolku ve prospěch Husova asylu. Období takzvané první republiky bylo pro spolek nejlepším obdobím jeho existence. Spolek měl velice dobré jméno zejména díky dobročinnosti a vedení žen k vlastenectví a vzdělání. Po odchodu manželů Kozákových se stala předsedkyní spolku Marie Vančurová. Roku 1928 členky spolku Marta a spolku Paní a dívek věnovaly 21. pěšímu pluku maršála Fosche v Čáslavi stuhu na vojenskou zástavu. Během hospodářské krize, konkrétně roku 1932, bylo na jednom takovém bazaru vybráno kolem 12 000 Kč. K roku 1933 měl spolek 144 platících členek.²⁹ Roku 1939 vyšel sborník k jubileu padesáti let trvání spolku Marta.³⁰

6.4.2 Spolek Marta v letech 1946 až 1948

Marta přežila obě světové války, ale to se nedá s určitostí říct o tradičních předvánočních bazarech. Roku 1946 se tradiční bazar nekonal, místo něj bylo jen přátelské posezení s občerstvením a kulturním programem. Důvodem proč se přestaly konat bazary, byla dle mého názoru otázka financí. Vše bylo poměrně drahé a navíc i po 2. světové válce v Československu fungoval přidělový systém. Výtěžek šel jako tradičně Husovu asylu. Členky Marty ale nezhálely, co se týče rukodělných prací. Pravidelně se scházely v Husově asylu, kde pomáhaly zašívát dětem oblečení.³¹ Spolek Marta byl státem zrušen roku 1948, členky Marty přešly do sociálního odboru evangelického sboru a následně do Křesťanské služby. Bývalé členky Marty dělaly v této době také velice důležitou práci, pomáhaly starším členům sboru s nakupováním, vařením, domácími pracemi a podobně. Nemocné členy

---

²⁹ František BEDNÁŘ (ed.), *Památce dra Frant. Kozáka a seniora Jana Pelíška*, Praha 1933, s. 66–70.

³⁰ Marta VODÁKOVÁ, *Zpráva o činnosti ženského dobročinného spolku Marta v Čáslavi*, 50 let ženského dobročinného spolku „Marta“ v Čáslavi, Čáslav 1939, s. 33 až 49.

³¹ M. H., *Dobročinný ženský spolek Marta*, In: *Bud' světlo!*, 2, 1947, s. 5 a 6.

navštěvovaly v nemocnicích.³² Tuto službu vykonávají některé členky sboru dodnes, například paní Junová, manželka pana faráře, takto navštěvovala členku sboru paní Korábkovou.

6.4.3 Stanovy spolku Marta z února 1889

Ženský dobročinný spolek evangelické reformované církve v Čáslavi rovněž sídlil v Čáslavi. Název spolku Marta byl převzat z Nového zákona z Lukášova evangelia z příběhu o Marii a Martě: *„Jen jedno je potřeba: Cestou přišel do jedné vesnice, kde ho k sobě přijala jistá žena jménem Marta. Její sestra Marie se posadila k Pánovým nohám a poslouchala jeho slova. Marta však byla zaneprázdněna spoustou práce. Nakonec za ním přišla a řekla: „Pane, tebe nezajímá, že má sestra nechala všechnu práci na mně? Řekni jí přece, ať mi pomůže!“ Pán jí odpověděl: „Marto, Marto, staráš se a trápíš se mnoha věcmi. Jen jedno je však potřeba. Marie si vybrala správně a to jí nikdo nevezme.“*³³

Účelem spolku byla křesťanská dobročinnost, jak je psáno v listu Galatským v šesté kapitole verše desátého: *„A tak dokud je čas, číňme dobře všem, nejvíce však těm, kteří patří do rodiny víry“*.³⁴ Spolek se měl už od počátku starat o nuzné, chudé děti a sirotky. Na to spolek získával prostředky z darů, ženských ručních prací a příspěvků, které se ve spolku vybíraly. Spolek se skládal z členek, které byly přijaty výborem většinou hlasů. Členky se dále dělily na přispívající, činné a čestné. Přispívající platily minimálně jednu zlatku na potřeby spolku. Činné členky vyráběly pro dobročinné účely rukodělné předměty. Čestným členem se pak stával každý, kdo měl velké zásluhy na činnosti spolku. Musel být navržen výborem a na

---

³² *Sociální odbor „Marta“*, Výroční zpráva sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi za rok 1948, s. 10 a 11.

³³ Bible překlad pro 21. století. *Bible21 online* [online]. Copyright © 2012 Bible21 [cit. 2015-12-20]. Dostupný z: <http://www.bible21.cz/online#lukas/10/38>.

³⁴ Bible překlad pro 21. století. *Bible21 online* [online]. Copyright © 2012 Bible21 [cit. 2015-12-20]. Dostupný z: <http://www.bible21.cz/online#galatskym/6/10>.

velké schůzi mohl být člen prohlášen za čestného.³⁵ Podle tehdejších státních předpisů mohl být spolek založen až po volbě výboru a musel mít minimálně dvacet členů.³⁶

Každý člen se musel zapojovat do práce spolku anebo přispívat. Pokud tak neučinil, zeptal se ho výbor, zda chce členem být i nadále. Pokud se i dále takový člen nezapojoval, byl vyloučen.³⁷

Výbor měl osm členek, které si mezi sebou volily předsedkyni, místopředsedkyni, pokladní, zapisovatelku a opatrovnici hotových prací. Výbor byl volen na velké schůzi pomocí skrytého hlasování. K usnášení bylo potřeba, aby se sešlo aspoň pět členek.³⁸

Velká schůze bývala svolávána nejméně jednou za rok výborem. Zde se volil nový výbor, přijímali se čestní členové. Přednášela se zde i správa o financích. Aby byly volby platné, muselo být na velké schůzi dvacet členů. Rozhodovalo se většinou hlasů.³⁹

Předsedkyně zastupovala spolek a podepisovala se zapisovatelkou listiny a vyhlášky. V době nepřítomnosti ji zastupovala její náměstkyně. Archiválie spolku se ukládaly ve farním archivu. Kdyby se spolek měl rozejít, tak měl být majetek rozdělen na třetiny a rozdělen mezi chudé žáky evangelické školy v Čáslavi, dívčí sirotčinec v Krabčicích a chlapecký sirotčinec v Telecím.⁴⁰ Později musely být stanovy aktualizovány, konkrétně po vzniku Husova asyly a po zrušení sirotčince v Telecím.

---

³⁵ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – G/1 Dobročinný spolek Marta: Stanovy Marty z roku 1889.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – G/1 Dobročinný spolek Marta: Stanovy Marty z roku 1889.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – G/1 Dobročinný spolek Marta: Stanovy Marty z roku 1889.

6.4.4 Vzdělání žen a dívek ve spolku Marta

Ženy si v první řadě spolek spravovaly samy, s tím jim pomáhal nejvíce pan farář. Spolek spolupracoval i se sborem a sdružením mládeže. Každá členka spolku obdržela i knihu Marta – Zlatá kniha pro české dívky a matky, kterou napsal František Kozák a která obsahovala vše, co by evangelická žena měla znát a umět. Pro spolek Marta a sdružení mládeže farář se sborem pořádal přednášky. Zatímco hlavním tématem pro mládež byla témata spojená s mládeží, pro ženy a dívky to byla témata ženská. Ženy tak získávaly mnoho praktických rad, jak se stát dobrou hospodyňkou, například jak za války trochu ušetřit, ale i emancipovanou ženou, protože minimálně jedna přednáška se týkala ženského volebního práva. Dalším okruhem bylo náboženství a církev. Ženy se během přednášek dozvěděly o historii českého křesťanství a české reformace, přednášky byly například na téma Jan Amos Komenský, Jednota bratrská, reformace na čáslavsku a podobně. Ženy byly též obeznámeny s církvemi v zahraničí, například v USA, Německu, Skotsku a podobně. Například farář Rudolf Lány několikrát vyprávěl o pobytech na Slovensku, protože s největší pravděpodobností měl vazby na tamní luterány. Členky spolku Marta byly vedeny i k vlastenectví a kultuře. Farář jim při rukodělné práci četl. Běžné byly přednášky o kultuře, například o divadle, filmu a literatuře. Mezi vlasteneckými tématy figurovalo národní obrození, prezident Masaryk, legie, historie, osobnosti, politika a další. Konaly se i veřejné přednášky, které pořádal spolek Marta se sdružením mládeže. Spolek Marta pořádal i kulturní večery s hudbou.⁴¹

6.4.5 Dobročinnost spolku Marta

Dobročinný ženský spolek Marta nepřispíval pouze na Husův asyl, ale rovněž na evangelické sirotčince v Krabčicích a Telecím, zde dokonce některé děti adoptovaly. Vhodným příkladem je bazar, který se uskutečnil 8. prosince 1898 v Čáslavi. Byl to jubilejní desátý bazar spolku Marta. Bylo vybráno 358 zlatých a 64 krejcarů, to je skoro o 70 zlatých více než z bazaru roku předešlého. Na rukodělných pracích se vybralo 155 zlatých a 72 krejcarů, za bufet 70 zlatých a 72 krejcarů, na darech 52 zlatých 50 krejcarů. Za losy do tomboly Marta utřžila 79 zlatých a 70 krejcarů. V tombole byly ty nejlepší a nejcennější práce, protože se členky shodly, že kupující moc na kvalitu nehledí a chtějí nakoupit co nejlevněji. Tyto peníze byly rozděleny na dobročinné účely, například aby chudí studenti a konfirmandi měli na učebnice a

---

⁴¹ Marta VODÁKOVÁ, *Zpráva o činnosti ženského dobročinného spolku Marta v Čáslavi, 50 let ženského dobročinného spolku „Marta“ v Čáslavi, Čáslav 1939, s. 33 až 49.*

oblečení. Část výdělku šla i na obecní vánoční stromy. Sirotčincům v Telecím a Krabčicích bylo darováno po dvaceti zlatých, sirotčincům v Potštejně a Čermné po pěti zlatých. Sirotčinec v Čáslavi získal od Marty dvacet zlatých a opatrovna v Čáslavi deset zlatých.⁴² Jednalo se patrně o městský sirotčinec a opatrovnu, které se nacházely v budově dnešního domova důchodců v ulici Nazaret. Kromě sirotčince a opatrovny zde byl i chudobinec. Je zajímavé, že dříve na tomto místě stála budova špitálu, který lze doložit již roku 1602, kdy špitál s kostelem svaté Alžběty na vedutě zobrazil Jan Willenberg.

6.4.6 Špitál a městský sirotčinec v Čáslavi

První zmínka o čáslavském špitálu pochází již z roku 1416, kdy dostal několik obcí pod svou zpravu, nebo mu tyto obce poskytovaly příjem. Stával společně s kostelem svaté Alžběty nejspíše v místech dnešního evangelického kostela, kde byl před husitskými válkami klášter minoritů. Následkem požáru roku 1522 byl špitál zničen a po roce 1553 přemístěn na Pražské předměstí.⁴³ Ke špitálu náležel kostel sv. Alžběty, zvonice a hřbitov. Původní podoba nám není nyní zcela známa, protože byl roku 1718 ve velice špatném stavu a musel být přestavěn. Nynější kostel je doložen již k roku 1728. Podoba kostela byla nejprve barokní, ale v letech 1876 až 1879 jej přestavěl stavitel a ředitel reálky Josef Spudil v pseudogotickém slohu.⁴⁴ Také budova starého špitálu byla roku 1899 nahrazena nynější jednopatrovou budovou neoklasicistního slohu. Původně se jednalo o prosté přízemní stavení, které patrně nevyhovovalo rychle se rozvíjejícímu městu. Druhá novější budova vznikla roku 1909 na místě bývalého hřbitova, který byl roku 1884 zrušen a nahrazen hřbitovem stávajícím.⁴⁵ V novější secesní budově byl okresní chorobinec. O vypracování statutu sirotčince se zasloužil doktor Jan Konrád, který se zasadil i o vznik okresní nemocnice v Čáslavi. Doktor Albert Kahn založil spolek Ochrana matek a kojenců a jeho jménem byl založen fond na založení

---

⁴² Marta VODÁKOVÁ, *Zpráva o činnosti ženského dobročinného spolku Marta v Čáslavi, 50 let ženského dobročinného spolku „Marta“ v Čáslavi*, Čáslav 1939, s. 26 až 28.

⁴³ August SEDLÁČEK, *Děje města Čáslavě*. Praha 1874, s. 158 až 160.

⁴⁴ Alžběta BIRNBAUMOVÁ – Libuše JANSOVÁ, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu Čáslavském*. Praha 1929, s. 117 až 124.

⁴⁵ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – D/1/1 Dějiny špitálu aj. 1891, Domov důchodců 2013, František ŠKRDLE, *Čáslav: průvodce městem a okolím s popisem památek*, Čáslavi 1935.

jeslí.⁴⁶ Špitál a městský sirotčinec by si zasloužily více zpracovat, ale mnoho textového materiálu chybí i v okresním archivu v Kutné Hoře. Staré fotografie lemují schodiště v novější budově.

---

⁴⁶ Vlastislav MÁLEK, *Z historie čáslavského zdravotnictví*, Čáslav 1992, s. 3, 36.

7 Husův asyl – sirotčinec českobratrského evangelického sboru v Čáslavi 1915–1952

7.1 Založení sirotčince Husův asyl v Čáslavi a zakoupení budovy

Poté, co se farář Kozák vyléčil z vážné nemoci roku 1895, věnoval na zřízení sirotčince 1000 korun. Za dvacet let se podařilo za pomoci sboru a spolku Marta nashromáždit dost peněz, aby mohl být sirotčinec zřízen. Původně měl být Husův asyl zřízen v budově, kde byla čítárna na bývalém ovocném trhu. Mělo by to výhodu, protože daná budova byla blízko kostela a fary. Z toho nakonec sešlo, takže byla zakoupena budova v Rybenské ulici (dnes Rudolfa Těsnohlídka).⁴⁷ „Dne 25. února 1915 koupen dům č. 405 v Rybenské ul. od manželů Václava a Otilie Ptáčkových za 27 000 Korun pro sirotčinec Husův Asyl v Čáslavi“.⁴⁸ Z toho období se dochovala zpráva císařského okresního hejtmanství v Čáslavi z 21. prosince 1915, ve které hejtmanství povoluje zřízení sirotčince. Podle zprávy se dům číslo popisné 405 nacházel v Rybenské ulici. Budova byla jednopatrová z nespalného materiálu, to znamená zděná a střecha byla pokryta taškami. Sousedila na straně jižní s domem číslo popisné 32 a na straně severní s domem číslo popisné 33. Vchod byl z ulice. Na straně západní byl dvůr se septikem. Na této straně se rozprostírala i prostorná zahrada se studnou.

Pokoj číslo 1 byl o rozměrech 5 m délky, 3,8 m šířky a 3,25 m výšky. Zde byla studovna a jídelna. Tento prostor byl osvětlen oknem o rozměrech 100x210 cm. Ložnice byly v pokojích 1, 2 a 3, které byly propojené. Pokoj číslo 2 byl o rozměrech 5,1 m délky, 5 m šířky, 3,25 m výšky. Pokoj číslo 3 byl o rozměrech 5,2 m délky, 4,55 šířky a 3,25 m výšky. Pokoj číslo 4 byl o rozměrech 5,2 m délky, 2,45 m šířky a 3,25 m délky. Okna u pokojů 2 a 3 byly do ulice po dvou o rozměrech 100x210 cm. Okno u pokoje 4 bylo stejných rozměrů a umístění, ale bylo pouze jedno. Místnost 5 sloužila jako kuchyně a místnost 6 jako pokoj pro služku. Místnost 7 sloužila jako spižárna, neměla totiž okna. Místnost 10 byla tmavá předsíň, ze které se chodilo na toalety, ty byly prý dobře osvětlené a větrané. V suterénu byla místnost 25, která se mohla využívat jako byt. Tato místnost měla okno do zahrady, ale světlo toto okno moc

---

⁴⁷ Rudolf Petr LÁNY – Josef PTÁČEK (edd.), *Husův asyl: sirotčinec českobratrského evangelického farního sboru v Čáslavi 1915–1940*, Čáslav 1940, s. 3 až 13.

⁴⁸ Eduard WÁGNER, *Českobratrský evangelický sbor v Čáslavi (v Močovicích) 1783–2003*, Čáslav 2003, s. 62.

neposkytovalo, protože nad ním byla veranda. Místnost 24 se dala využít rovněž jako obytný prostor. Místnost 26 náležela ke kuchyni. Místnost 27 měla sloužit jako prádelna. Sklepy jsou v plánu zaneseny pod číslem 28. První patro odpovídalo svou dispozicí přízemí, ale nebyla mu věnována taková pozornost, protože se zprvu pronajímalo, aby měl sirotčinec nějaký příjem. Kontrola narazila i na drobné vady a doporučila jejich nápravu:

1. V ložnicích měla být okna s ventilací.
2. Dřevěné podlahy měly být řádně utěsněny a naolejovány (pro dobré čištění).
3. Mělo být zlepšeno osvětlení předsíně u toalet, dveře toalet měly být opatřeny vroubkovaným sklem.
4. Žumpa měla být zvětšena a modernizována.
5. Bylo potřeba provést opatření proti možnému prosakování žumpy do studny.
6. Studna byla potřeba upravit dle norem studničního řádu, dle zemského zákona z roku 1890, čísla 95.
7. Doporučeno bylo rovněž zřídit lázeň se sprchou, vana byla doporučena plechová. Doporučena k tomuto účelu byla místnost v suterénu vedle prádelny.⁴⁹

V sirotčinci mohlo být ubytováno maximálně 18 dětí.

7.2 Sirotčinec Husův asyl v letech 1915 až 1928

Hned po otevření do něj bylo přijato šest dětí, do konce roku 1915 jich bylo celkem deset. Sirotčinec tehdy byl pouze v přízemí, patro bylo pronajímáno, aby měl asyl příjem. Z počátku byla v asylu kapacita osmnáct dětí. „Smluvné“ bylo placeno nepravidelně, někdy i vůbec. Asyl by nemohl existovat bez příspěvků od zemského úřadu, peněžních ústavů a darů ze sboru. Velice prospěšné byly také nadace Husova asylu, na kterých se podílely čáslavské osobnosti. Z Kozákova fondu bylo roku 1924 zakoupeno pole a peníze z pronájmu šly na chod sirotčince. Roku 1930 proběhla velká přestavba, aby sirotčinec mohl pracovat efektivněji a aby mohl dosáhnout na dotace od státu, protože budova nesplňovala některé

---

⁴⁹ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – C – 4/8 Husův asyl, zakládací listiny, prodej: Zpráva okresní hejtmanství 1915.

hygienické předpisy. Přestavba byla nutná také z důvodů vichřice, která roku 1929 zasáhla celou Čáslav. Celá přestavba stála 69 267 korun a 75 haléřů. Následně měl asyl kapacitu pro dvacet pět dětí.⁵⁰ Po přestavbě byla v přízemí moderní kuchyně, koupelna, společenský sál, místnost pro „odpolední spáče“, studovna, přijímací kancelář. V patře byly pokoje pro děti a personál.⁵¹ Sirotčinec byl zprvu pro evangelíky, roku 1926 byly vydány nové stanovy. Do sirotčince mohly být přijaty i děti z jiných církví nebo zemí.⁵² Stanovy, řád pro lékaře a zaměstnance byly opět pozměněny v letech 1936 a 1937.

7.2.1 Zprávy v tisku o Husově asyly od roku 1917 do roku 1925

Únor 1917: V asyly bylo umístěno patnáct dětí a nebýt dluhu ve výši 12 700 korun, mohlo by jich tam být až třicet dva. Koncem února došlo uhlí a v celé Čáslavi nebylo k sehnání. Děti dostaly nové boty, dřeváky potažené kůží.⁵³

Březen 1917: V době zakládání před Velkou válkou se předpokládalo, že na dítě bude potřeba 60 až 70 Haléřů denně. Válka ale zvýšila ceny tak, že potraviny pro jedno dítě činily denně 1 korunu a 60 haléřů s osvětlením, šatstvem a otopem 2 koruny.⁵⁴

Květen 1917: Na úhradu dluhu se sešlo 1 970 K.⁵⁵

Červen 1917: Měsíční vyživovací příspěvek na dítě činil 20 K, ale dřeváky stály 23 K a lepší boty dokonce 50 až 60 K. Dluh se snížil z 10 030 K na 6819 K.⁵⁶

Červenec 1917: Dluh činil 6340 K. Byl problém dětem obstarat oblečení a potraviny.⁵⁷

Srpen 1917: Dluh činil 5320 K, do časopisu Hus byl vložen inzerát o pomoc zaplacení dluhu.⁵⁸

---

⁵⁰ Rudolf Petr LÁNY – Josef PTÁČEK (edd.), *Husův asyl: sirotčinec českobratrského evangelického farního sboru v Čáslavi 1915–1940*, Čáslav 1940, s. 9, 10, 18.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Tamtéž.

⁵³ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 29, Čáslav 1917, s. S 30.

⁵⁴ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 29, Čáslav 1917, s. 45.

⁵⁵ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 29, Čáslav 1917, s. 77.

⁵⁶ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 29, Čáslav 1917, s. 94.

⁵⁷ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 29, Čáslav 1917, s. 110.

Září 1917: po žních nastal začátek nového hospodářského roku. Husův asyl zažíval nedostatky, chybělo mu například uhlí, mouka, brambory, tuky, obuv, oděvy a podobně.⁵⁹

Listopad 1917: Asyl upozornil, že je v době války vše drahé a zaplatil za měsíční provoz 1506 K 20 h. 12 košilek pro malé děti stálo 151 K 10 h, 5 centů uhlí 60 K, drobná zednická oprava 121 K.⁶⁰

Prosinec 1917: Dětem zemřela „tetinka“ Husova asylu a diakonka Antonie Havelková na srdeční vadu. Náklad na její pohřeb hradil z úcty sirotčinec.⁶¹

Únor 1918: Dluh činil 2300 K.⁶²

Květen 1918: Asyl opatřil dětem dvanáct párů dřeváků za 338 K 80 h, docházely ale brambory, mouka a špatně se shánělo oblečení.⁶³

Červenec 1918: V asylu se uvolnila dvě místa, protože dva chovanci odešli do učení.⁶⁴

Září 1918: Po inzerátu ze srpna 1918 zaslal anonymní dárcce 1000 K a dluh mohl být zcela splacen. Pronájem ale musel trvat podle zákona až do konce války, zvýšení kapacity se proto odložilo, až budou lepší podmínky.⁶⁵

Říjen a listopad 1918: Asyl prosil hospodyně o dva polštáře do postele. V září byly dary skromnější, ale v říjnu lidé dali i nějaké potraviny a oblečení zadarmo. Děti potřebovaly kromě šatů, jídla a obuvi i potřeby do školy.⁶⁶

---

⁵⁸ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 29, Čáslav 1917, s. 126.

⁵⁹ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 29, Čáslav 1917, s. 141.

⁶⁰ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 29, Čáslav 1917, s. 174.

⁶¹ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 29, Čáslav 1917, s. 188.

⁶² František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 30, Čáslav 1918, s. 30.

⁶³ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 30, Čáslav 1918, s. 70.

⁶⁴ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 30, Čáslav 1918, s. 94.

⁶⁵ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 30, Čáslav 1918, s. 118.

⁶⁶ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 30, Čáslav 1918, s. 137.

Leden 1919: Husův asyl se staral o čtrnáct dětí, mezi nimiž byly i dvě dívky a jedno tříleté dítě. Díky Vánocům se podařilo obstarat potraviny, částečně obuv, ale oblečení bylo málo, protože látky byly nedostatkovým zbožím.⁶⁷

Únor 1919: Byli přijati čtyři sirotci od dvou do čtyř let a jedna devítiletá holčička. Tím se zaplnil stav a asyl nemohl nové chovance přijímat. Asyl sháněl pomocí inserce dvě dětské postýlky. O děti se starala Hana z České diakonie a pomáhala jí Anna, nejspíše Buřitová.⁶⁸

Březen 1919: Husův asyl se staral o patnáct dětí, protože jen na tolik měl momentálně místo. Dva malí chlapci, tříletý Ivánek a dvouletý Blahoušek, museli spát dokonce v jedné postýlce.⁶⁹

Květen 1920: Sirotčinec mohl tou dobou přijmout jednoho sirotka, protože v něm bylo jen sedmnáct dětí. Byla bytová nouze, proto nebylo možné vykázat nájemníka, který bydlel v patře. Navíc z toho měl sirotčinec příjem a třicet dva sirotků by finančně nezvládl.⁷⁰

Červen 1920: Výlohy za oděv a obuv v měsíci květnu činily 1511 korun a uhlí stálo přes tisíc korun. Asyl byl plný, ale úřady státní i církevní prosily o umístění dalších dětí. Mezi žadateli byly například zemské školy i rada, soudy, ministerstvo sociální péče a podobně.⁷¹

Listopad 1920: Asyl musel koupit potraviny na zimu, úředně přidělené množství brambor stálo 1440 korun a cena obilí se odhadovala na několik tisíc. Opravy na budově stály 5932 korun.⁷²

Květen 1921: Dva sirotci odešli ze sirotčince k náhradním rodičům. Ujal se jich manželský pár, který nemohl mít děti. Problém byl stále s odíváním, tři chlapci potřebovali slušné

---

⁶⁷ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 31, Čáslav 1919, s. 13.

⁶⁸ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 31, Čáslav 1919, s. 31.

⁶⁹ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 31, Čáslav 1919, s. 62.

⁷⁰ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 32, Čáslav 1920, s. 66.

⁷¹ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 32, Čáslav 1920, s. 77.

⁷² František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 32, Čáslav 1920, s. 138.

oblečení ke konfirmaci. V asyly propukla epidemie spalniček. Ty dostali jen chovanci, kteří je ještě neměli. Epidemie nezanechala vážné následky.⁷³

Listopad 1922: Blížila se zima a v asyly se opět nedostávalo uhlí, oblečení a obuvi. Oblečení i látky se zlevnily a lidé si kupovali nové, asyl je proto prosil o obnošené oblečení. Nedostávaly se také potraviny, mouka, zelí, brambory atd.⁷⁴

Prosinec 1923: V Husově asyly se konala malá slavnost. Konala se po bohoslužbách a manželé Kozákovi o ní neměli ani ponětí, protože vše bylo připraveno v tajnosti. Šlo o odhalení pamětní desky Františku Kozákovi v Husově asyly jako poděkování za jeho práci v Husově asyly a spolku Marta. Proslovu se ujal jeho bratr Jan, který byl v asyly správcem a výchovným poradcem. Po něm promluvila Emílie Procházková, místopředsedkyně spolku Marta. Od roku 1915 do roku 1923 prošlo asyly čtyřicet čtyři dětí, z toho bylo propuštěno třicet dva dětí, devět dětí se vrátilo k rodičům a pět bylo adoptováno. Šestnáct dětí ve věku 14 let odešly buď do učení, nebo do služby. Vychovatelce Haně Pospíšilové, která byla v asyly tou dobou pět let, pomáhaly Anna Buřitová a bývalá chovanka Věra Jonešová. V asyly byly zaměstnány dva roky sestra Havelková a rok sestra Holoubková. Asyl nejvíce podporovala rodina Havelkova, dále Karel Nykodým a Chvojkovi z Čáslavi. Pan farář Kozák byl trochu v rozpacích z celé události, ale udělal si z členek Marty legraci, že jim také věnuje pomník. Své slovo dodržel a v nejbližším vydání časopisu Hus otiskl fotografii, kde byly všechny členky spolku Marta.⁷⁵

Březen 1924: Asyl si z peněžních přebytků obstaral půl osmi korců polí, které měly roční výnos asi 1 600 Kč. Po tomto nákupu ale asyly moc peněz nezbyvalo.⁷⁶

Zpráva za rok 1923: Ministerstvo sociální péče vykonalo v Husově asyly dvakrát neohlášenou inspekci. Vše bylo pokaždé v pořádku. Na sbírkách, darech, nájemném, smluvném, úrokách a statním příspěvku obdržel Husův asyl 41 886 Kč a 56 haléřů. Výdaje

---

⁷³ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 33, Čáslav 1921, s. 76.

⁷⁴ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 34, Čáslav 1922, s. 173.

⁷⁵ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 35, Čáslav 1923, s. 188 a 189.

⁷⁶ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 36, Čáslav 1924, s. 44.

činily 29 169 Kč a 85 haléřů, a to například za opravy budovy, kominíka, pojistné, daně, potraviny, palivo na topení a vaření, šatstvo, nářadí, vánoční stromek, osvětlení a podobně. Přebytek činil 12 716 Kč 71 haléřů. Část přebytku (9263,78) šlo na zakoupení pole od paní Baurové. Pole mělo sedm a půl korce a stálo 39 442 Kč 54 Haléřů. Na zakoupení pole se podílely i nadace Nykodymova částkou 10 000 Kč, Havelkova rovněž 10 000 Kč, Chvojkova 1724,46 Kč, Pecháčkova 1454,30 a Škardova 7 000 Kč. Účty byly schváleny na sborovém shromáždění 10. února 1924 a náležitě zkontrolovány zvolenými revizory.⁷⁷

Září 1924: V Husově asyly se uvolnila místa po sirotcích, kteří absolvovali i konfirmaci. Ideální věk chovanců byl do dvanácti let, protože od tohoto věku mohli vykonávat práci doma. V asyly toto nebylo tolik možné a hrozilo by, že by si nevytvořili pracovní návyky a zvykli si „na lenost“. Rovněž hrála svoji roli i začínající puberta, protože sirotčinec byl smíšený.⁷⁸ Po 2. světové válce tento problém prý nastal a paní vychovatelka Buřitová si chodila stěžovat faráři Jeriemu. Jednoho chovance dokonce nazývala „erotomanem“.⁷⁹

Leden 1925: Pole zakoupené roku 1924 stálo 1 600 Kč, ale bylo potřeba uhradit zemskou dávku, která pole zhodnotila. Asyly proto musel roku 1925 zaplatit 2 717 Kč. Z takové částky se hradila dětem strava na půl druhého měsíce.⁸⁰

Únor 1925: Husův asyly začal mít finanční problémy. Účty uzavřel ke dni 31. prosince 1924 a na účtu zůstal pouze přebytek ve výši 660,74 Kč. Rovněž nebylo na výplaty.⁸¹

Duben 1925: Husův asyly poděkoval za dar 2 000 Kč, který pokryl náklady na měsíc. Prosil domácí přispěvovatele, ale i zahraniční především z USA.⁸² Hlavní sestra Hana Pospíšilová děkovala dárčům za věcné dary. Husův asyly řídila od roku 1915 do roku 1925, kdy odešla do

---

⁷⁷ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 36, Čáslav 1924, Příloha časopisu „Hus“ č. 3.

⁷⁸ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 36, Čáslav 1924, s. 135.

⁷⁹ Vzpomínky Petra Jerieho, syna faráře, varhaník sboru.

⁸⁰ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 37, Čáslav 1925, s. 14.

⁸¹ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 37, Čáslav 1925, s. 30.

⁸² František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 37, Čáslav 1925, s. 62.

„*Č. Kostelce*“⁸³, aby řídila sirotčinec České Diakonie. Na její místo v asylu nastoupila Marie Plecháčková ze Zmíného u Dašic.⁸⁴

Listopad 1925: Nebylo dost peněz na výplaty, místo 2000 Kč bylo v pokladně jen 20 Kč. Nedostávalo se i potravin, hlavně zásob na zimu. Asylu se hodilo vše, zejména pak potraviny, hlavně brambory, staré oblečení aj.⁸⁵

Zprávy do roku 1925 psal do časopisu Hus nejspíše sám František Kozák, protože jich je více než v pozdějších letech. Výjimkou je období v letech 1929 a 1930, kdy probíhala rozsáhlá rekonstrukce.

7.3 Rekonstrukce budovy Husova asylu 1929 až 1930

Kapacita sirotčince se zvýšila roku 1930, kdy byl asyl přestavěn dle hygienických předpisů na 25 míst. V přízemí byla moderní kuchyně, koupelna, společenský sál, místnost pro „odpolední spáče“, studovna, přijímací kancelář. V prvním patře byly pokoje pro děti a personál.⁸⁶

7.3.1 Zprávy v tisku o přestavbě Husova asylu v letech 1929 a 1930

Srpen 1929: Husův asyl byl postižen smřtí jako celá Čáslav, včetně kostela, a velká část Československa. Mnoho tašek spadalo a odkrylo tak velkou část střechy. Padající tašky poškodily tašky ostatní. Smřť vysklila několik oken, a dokonce jeden okenní rám vytrhla. Zbořila i zděný sloup u zahrady. Škoda činila více než 4000 Kč a zasáhla nepříznivě do nutných rekonstrukcí a adaptací, které doporučilo ministerstvo sociální péče.⁸⁷ Šest dětí bylo na pobytu v koloniích díky spolku Přátel dětí, pobyt sponzorovala Spořitelna města Čáslavi.⁸⁸

---

⁸³ Šlo patrně o Kostelec nad Černými lesy.

⁸⁴ František KOZÁK, *Dikůvzdání Husova asylu*, Příloha časopisu „Hus“ č. 4, Čáslav duben 1925.

⁸⁵ František KOZÁK (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 37, Čáslav 1925, s. 166.

⁸⁶ Rudolf Petr LÁNY, *Koupě domu pro evangelický sirotčinec v Čáslavi*, In: Husův asyl: sirotčinec českobratrského evangelického farního sboru v Čáslavi 1915–1940, Čáslav 1940, s. 9 a 10.

⁸⁷ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 41, Čáslav 1929, s. 120.

⁸⁸ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav 1929, s. 121.

Září 1929: Mnoho darů se na Husův asyl dalo u příležitosti sňatku nebo pohřbu. Představení se modlili za dobrou úrodu pro rolníky, aby se v případě přebytku o část úrody rolníci podělili.⁸⁹

Listopad 1929: Husův asyl měl větší výdaje než příjmy, a to o 4 000 Kč. Bylo to následkem vichřice, která způsobila škody za 4 500 Kč. Příjmy oproti loňskému roku byly o 6 000 Kč menší.⁹⁰

Výroční zpráva za rok 1929: O osmnáct dětí (deset chlapců a osm dívek) se staraly sestry Anna Buřitová a Růžena Krčálová. V Husově asyly byla epidemie diftérie a po čtrnácti dnech byl dětem od úřadů zakázán vstup do škol na tři týdny. Příjem činil 41 345, 30 Kč a výdej byl 35 440, 60 Kč. Celkové jmění i s fondy a cennými papíry činilo 70 473, 84 Kč. Inspektor Kettner navrhl úpravy pro zlepšení hygieny a zabezpečení proti nemocem v Husově asyly. Znamenalo to stavební úpravy v hodnotě přibližně 70 000 Kč, ale sirotčinec měl k těmto účelům k dispozici jen 27 000 Kč. Návrh provedl architekt Kozák a odhad ceny stavitel Charvát.⁹¹

Leden 1930: Po náročné době se před Vánocemi setkala tolik darů, že pokryly výdaje na nutné opravy po vichřici, stravu a oblečení pro chovance. Díky pravděpodobnému přebytku tak rekonstrukce nebyla ohrožena.⁹²

Únor 1930: Dne 16. ledna se kuratorium usneslo zvýšit kapacitu sirotčince, přestalo se tedy pronajímat první patro. Úpravy měl řídit ing. architekt Kozák, který vypočítal úpravy na 61 000 Kč. Asyl měl však ve stavebním fondu jen 23 000 Kč. Zbytek dorovnali přátelé sboru a sbírky nejen v Čáslavi, ale v celém Československu, a to opět díky časopisu Hus.⁹³

---

⁸⁹ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav 1929, s. 136.

⁹⁰ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav 1929, s. 168.

⁹¹ *Zpráva Husova asyly pro osiřelé děti v Čáslavi*, Výroční zpráva českobratrského evang. sboru v Čáslavi za rok 1929, Čáslav 1930, s. 26 a 27.

⁹² František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 42, Čáslav 1930, s. 12 a 13.

⁹³ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, ročník 42, Čáslav 1930, s. 28.

Duben 1930: Asyl děkuje spolkům a městské spořitelně, že k narozeninám prezidenta Masaryka věnovaly asylu peněžní dary.⁹⁴ Ředitel ve výslužbě Jan Kozák oslavil sedmdesáté narozeniny. Byl cenný pro církve i pro školství. Působil v Ubušíně a vydal několik učebnic. Byl bratrem faráře Františka Kozáka. Na odpočinek odešel do Čáslavi, kde pomáhal se správou Husova asylu.⁹⁵

Červen 1930: Dva chovanci měli odejít z asylu do učení. Nejlépe by vyhovoval kadeřník, ale chlapci potřebovali kromě vyučení i zázemí, především ubytování.⁹⁶

Červenec 1930: Majitelé cihelen věnovali na adaptaci asylu 4 000 cihel, okresní zastupitelstvo písek a majitelé povozů pomoc s odvozem stavebního materiálu. Z tohoto důvodu se měly náklady zmenšit, předpokládalo se, že by přesáhly 50 000 Kč⁹⁷. Byly tak vyslyšeny prosby otištěné v v červnovém vydání časopisu Hus. Opravy byly naplánovány po státní kontrole, která shledala prostory a hygienické možnosti za ne zcela dostatečné.⁹⁸

Srpen 1930: Konec úprav se předpokládalo v polovině srpna. Od 1. září se odhadovalo, že by nastoupilo o šest dětí více. Asyl pozval podporovatele na prohlídku.⁹⁹

Prosinec 1930: V Čáslavi proběhla oslava k patnáctiletému výročí a znovuotevření Husova asylu po rekonstrukci. Události se účastnili zastupitelé všech městských úřadů a škol, dále důstojníci uniformovaných složek, duchovní Českobratrské církve evangelické a Církve československé. Proslovy měli farář Lány, pokladník Ptáček, který hovořil o založení a financování Husova asylu. Ptáček uvedl, že sirotčincem prošlo šedesát čtyři sirotků, z nichž osmnáct bylo ve výchově. O významu Husova asylu pro sirotky promluvil i bývalý chovanec Jaroslav Doležal. Poté se ujali slova starosta města Josef Olova a ředitel Dlabáček, který

---

⁹⁴ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav 1930, s. 60.

⁹⁵ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav 1930, s. 59.

⁹⁶ tamtéž

⁹⁷ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav 1930, s. 108.

⁹⁸ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav 1930, s. 92.

⁹⁹ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav 1930, s. 120.

daroval za Církev československou Husovu asyly 100 Kč. Na konci oslavy zazpívali chovanci Husova asyly státní hymnu. Po slavnosti se konala prohlídka objektu.¹⁰⁰

Začátek hospodářské krize se na Husově asyly moc neprojevil. Důvodem byla křesťanská solidarita a fakt, že asyl byl schopný hospodařit v dobách nedostatku, například během velké války. V tomto období proběhla rozsáhlá rekonstrukce. I tak bylo dárců dost, kdo nemohl dát peníze, poskytl stavební materiál, šatstvo nebo potraviny. Většina dárců pracovala v zemědělství a říká se, že podobné krize více zasáhnou obyvatele velkých měst než zemědělce. Po rekonstrukci a slavnostním otevření se o dění v Husově asyly moc nepsalo, pouze o darech a to až do zakázání časopisu roku 1943. Výjimkou byl rok 1939, kdy spolek Marta vydal k padesátiletému výročí činnosti sborník. O rok později vydalo i představenstvo Husova asyly sborník k příležitosti 25. výročí založení sirotčince.

7.3.2 Zpráva zemského zdravotního inspektora – vyhodnocení rekonstrukce

Kladně se k adaptacím prostor vyjádřil i zemský zdravotní inspektor ze zemského úřadu v Praze:

1. Prostor sirotčince byl zvýšen o jedno patro, kde předtím bydlel správce.
2. Rozšířena byla i kuchyň, nově zřízena spíž a kuchyň.
3. V přízemí byla upravena umývárna, kde byla vanová lázeň a tři umyvadla.
4. Záchody byly splachovací, oddělené dle pohlaví.
5. Do budovy byla zavedena voda, upraveno bylo i její zahřívání pro koupání.

Náklady činily 69 000 Kč, ale inspekce shledala i nedostatky. I nadále šlo o prostor pro chovance, například o nedostatečné úložné prostory pro oblečení a hygienické potřeby. Postele byly prý také poměrně hustě rozmístěné. V prvním patře u oken chyběly větrací ventilace, tento problém byl vytýkán už roku 1915, ale tam šlo o přízemí. Vytýkány byly i spáry v prkenné podlaze kuchyně. V prvním patře se nenacházela koupelna ani toalety, proto museli chovanci chodit do přízemí.

7.4 Stanovy Husova asyly

Nejpodrobnější stanovy pochází z roku 1937

---

¹⁰⁰ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav 1930 s 185, 176 a 177.

7.4.1 Stanovy Husova asylu z roku 1937

Roku 1937 se musely stanovy upravit, aby byly v souladu podle odstavce 2–7 vládního nařízení ze dne 14. března 1930, čísla 29 sbírky zákonů a. n., dne 4. října 1937, č. 3580/2 č. 1937, odd. 16. Šlo o úpravy zdravotní, muselo být přesně stanoveno, kdo bude lékařský ústav spravovat a dbát na dodržování hygienických předpisů. Protože děti nebyly často z dobrých poměrů, bylo nutné dbát na to, aby nebyly vystavené nakažlivé nemoci. Husův asyl se několikrát musel vypořádat s epidemiemi a bakteriálními onemocněními. Do ústavu mohly být přijaté jen zdravé děti, aby neohrozily ty, které už v sirotčinci byly déle.¹⁰¹

„Husův asyl – sirotčinec pro evangelické děti v Čáslavi založen far. Františkem Kozákem a sborem na počest 500. výročí upálení Jana Husa.“¹⁰²

Lékařská péče: Asyl měl svého doktora z čáslavské nemocnice, který prováděl jednou ročně prohlídku budovy a chovanců.

Chovanci: Přednostní právo mají evangelíci. Dítě, které má být přijato nesmí být nakaženo a ani vystaveno nakažlivé nemoci (tuberkulóza, trechom atd.). Musí být očkováno proti neštovicím, imunizováno proti záškrtu dle „Ramona“.

Ústav byl vydržován z povinných příspěvků rodičů nebo poručníků atd., nebo prostřednictvím těch, kteří se zavázali na dítě přispívat (sbory, spolky, jednotlivci). Dále byly důležité dary, sbírky, odkazy, příjmy z movitého a nemovitého majetku, úroky a nadace.

Správa se skládala ze sedmi členů kuratoria. Tři členy si volilo církevní zastupitelstvo sboru, tři členky byly z Marty a sedmým byl vždy farář sboru. Počítalo se i se zrušením Marty, pokud by se tak stalo, bylo by ze sboru zvoleno šest členů místo tří. Kromě faráře byli všichni voleni na tři roky. Pokud by se uvolnilo místo, mělo být doplněno, aby vždy počet členů byl tři ze sboru a tři z Marty. V kuratoriu měla být zastoupena obojí pohlaví. Kuratorium si mezi sebou volilo předsedu, místopředsedu (jednatele) a pokladníka. Zpravovalo finance, staralo se o budovu a chod sirotčince. Jmenovalo a propouštělo zaměstnance (služebné, správce budovy, ošetřovatelky atd.). Povolovalo a schvalovalo účty a výdaje běžných příjmů. K použití stálého

---

¹⁰¹ Josef PTÁČEK, *Něco o životě obyvatel Husova asylu*, In: Husův asyl: sirotčinec českobratrského evangelického farního sboru v Čáslavi 1915–1940, Čáslav 1940, s. 14 a 15.

¹⁰² Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – G/4/2 Husův asyl r. 1913–1956: Stanovy sepsané 7. dubna 1936 (schváleno 4. října 1937).

jmění muselo mít souhlas staršovstva. Mělo na starost rovněž řád asylu a neslo zodpovědnost za vedení a rozhodování.

Předseda: Svolával schůze, prováděl jeho usnesení, řídil činnost kuratoria, zastupoval ústav před úřady a podobně. Kontroloval, zda je v ústavu vše v pořádku. O všem musel zpravovat kuratorium.

Místopředseda: Zastupoval předsedu a byl zároveň jednatelem. Vedl zápisy jednání kuratoria. Staral se o vztah asylu s veřejností. Zpracovával návrhy a staral se o komunikaci kuratoria, asylu a sboru.

Pokladník: Staral se o finance ústavu, archivoval faktury a účetnictví. Za sirotčinec přijímal i vydával peníze. Zároveň byl i správcem asylu.

Dohlížení na účty: Toto prováděli kontroloři ze sboru. Sbor měl i právo nakládat s penězi, ale jen na sirotky. Po zrušení sirotčince měly být peníze použity opět na dobročinnost.¹⁰³

7.4.2 Starší stanovy Husova asylu z roku 1926

Roku 1926 byly vydány nové stanovy. Do sirotčince mohly být přijaty i děti z jiných církví nebo zemí, ale evangelíci měli přednost. Sirotčinec přijímal chlapce i dívky do čtrnácti let věku. Evangelické děti měly přednost. Přispívali na ně příbuzní, nebo spolky či sbory. Peníze se získávaly z fondů a z pronájmů bytových prostor a podobně.¹⁰⁴ V tomto ohledu se stanovy příliš nelišily od pozdějších z roku 1937. Hlavním rozdílem je, že ve stanovách z roku 1937 se více mluví o lékařské péči, nemocích a prevenci.

7.5 Řád Husova asylu pro osiřelé děti v Čáslavi z roku 1915

První řád pro chovance Husova asylu byl převzat z Krabčic roku 1915. Jeho název byl „Hospodin jest Bůh pořádku“. Dochovaný řád byl patrně provizorní, protože původní dokument nese podnázev „Řád evangelického reformovaného dívčího sirotčince v Krabčicích“ a byl schválen v Roudnici 31. května 1915. Původní název byl přeškrtnut nahrazen nápisem psaným humanitní kurzívou a tužkou. Tento dokument byl rozdělen do

---

¹⁰³ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – G/4/2 Husův asyl r. 1913–1956: Stanovy sepsané 7. dubna 1936 (schváleno 4. října 1937).

¹⁰⁴ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – G/4/2 Husův asyl r. 1913–1956: Opis schválených stanov vydaných v Čáslavi 21. března 1926.

čtyřech oddílů a informoval poručníky i chovance. Poručníci zjistili z prvního oddílu, do kdy může dívka v sirotčinci setrvat a jaké dokumenty jsou nutné, aby chovance do sirotčince přijali. Další dva oddíly byly určeny již pro chovance, druhý oddíl se zabýval chováním chovanců a třetí denním režimem. Čtvrtý oddíl se zabýval vystoupením chovance ze sirotčince.¹⁰⁵ Tento řád byl nahrazen Domácím řádem ze 7. dubna 1936, kterým se zabývá v následující podkapitole „Chovanci Husova asylu“.

7.6 Chovanci Husova asylu

Do Husova asylu byly přijímáni sirotci, děti z neúplných nebo sociálně slabých rodin. Chovanci byli vedeni k tomu, aby se chovali slušně k sobě i dospělým. Měli zakázáno se hádat, prát a před spaním v ložnicích dovádět. Když chtěli někam jít nebo si něco půjčit, museli se dovolit, řádně poprosit a následně poděkovat. V Husově asylu pomáhali s domácími pracemi, museli dobře zacházet s inventářem a zachovávat po sobě čisto. Tělesné tresty se neprováděly, pokud se chovanec prohřešil, tak ztratil nějaké výhody, popřípadě byl napomenut od dozorkyně, v horších případech od správce nebo vrchní dozorkyně. V nejhorším případě mohl svěřenec dostat napomenutí od předsedy Husova asylu nebo být vyloučen.

7.6.1 Budíček a večerka

Denní režim dětí začínal vstáváním. Děti školou povinné měly budíček v půl sedmé ráno. Děti školou nepovinné mohly spát déle dle uvážení hlavní sestry a lékaře. Večer byla krátká pobožnost. Školou nepovinné děti chodily spát po sedmé hodině, pro starší byla večerka v devět. Starší děti byly k ruce personálu a pomáhaly s úklidem a domácími pracemi, nebo se připravovaly do školy.

7.6.2 Stravování a hygiena

Děti jedly pětkrát denně. Snídaně začínala ve čtvrt na osm a za půl hodiny se chovanci měli vypravit do školy. Před snídaní byla krátká pobožnost, která se skládala z písničky a modlitby. Po snídaní chovanci poděkovali slovy, „zaplat’ Pán Bůh“. Představená jim odpověděla, „Pán Bůh nám požehnej“.

---

¹⁰⁵ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – G/4/2 Husův asyl r. 1913–1956: Hospodin jest Bůh pořádku.

Oběd začínal ve dvanáct hodin. Děti si měly vždy umýt ruce, upravit se a učesat. Začínal a končil pobožností jako snídaně. Děti nemohly bez dovolení odcházet od stolu, v jídle se přehrabovat, nedojídat, jíst hltavě a zbytečně mluvit.

Večeře bývala od půl sedmé. Dbalo se opět na to, aby se děti před jídlem upravily a umyly si ruce. Někteří chovanci měli na starost krátkou modlitbu. Samotný průběh byl stejný jako u snídaně a oběda. Po večeři následovalo mytí a čištění zubů.

Na hygienu dbal kromě personálu i lékař. Děti si dvakrát denně čistily zuby, ráno a večer. Ráno měli chovanci za úkol vždy rozestlat, kvůli provětrání lůžkovin. Dbalo se na to, aby se děti řádně myly a česaly. Hlavně v létě si každý den myly nohy a jednou týdně celkově vykouply. K jídlu vždy měly chodit upravené s umytýma rukama. Tělesné prádlo se měnilo nejméně jedenkrát za týden, někdy i častěji, prádlo ložní jednou za čtrnáct dní.

7.6.3 Vzdělávání

Děti chodily do normálních škol – do dívčí (dnešní Masarykovu) naproti gymnáziu, do chlapecké (dnešní základní škola na Žižkově náměstí). Děti měly na cestu do školy a ze školy deset minut. Měly zakázáno se zdržovat, hádat se a prát. Musely známé uctivě zdravít. Ve škole se měly chovat dle osnov.¹⁰⁶ Chovanci byli v asyly do čtrnácti let. Pak chlapci odcházeli většinou do učení na řemesla a děvčata šla dělat hospodyně. Jen málo dětí se uchytilo na jiných školách. Například E. Plívová vystudovala obchodní školu v Brně a Věra Jonešová se stala diakonkou a pracovala v Kostelci nad Černými Lesy. Pavel Milan se vyučil v kurzu letectví v Českých Budějovicích.¹⁰⁷ Po škole děti pomáhaly zaměstnancům asyly a měly čas na volnočasové aktivity. Mezi tyto aktivity patřilo cvičení, sport, procházky, četba a tak podobně. Chovanci se též učili zpěvu a nejspíše i hře na hudební nástroje. Kolem čtvrté hodiny odpoledne byla svačina a od půl šesté do večere dělali chovanci domácí úkoly nebo se učili.

---

¹⁰⁶ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – C – 4/8 Husův asyl, zakládací listiny, prodej: Domácí řád ze 7. dubna 1936.

¹⁰⁷ Josef PTÁČEK, *Něco o životě obyvatel Husova asyly*, In: Husův asyl: sirotčinec českobratrského evangelického farního sboru v Čáslavi 1915–1940, Čáslav 1940, s. 17 a 18.

V neděli se starší děti účastnily bohoslužeb a nedělních škol. Den trávily procházkami s dozorem, relaxačními aktivitami.¹⁰⁸ Mezi volnočasové aktivity patřily i kroužky, nedělní škola a setkání dětí a mládeže.

7.7 Volnočasové aktivity

Chovanci Husova asylu trávili volný čas různě, pomáhali vychovatelkám, vzdělávali se, četli a podobně. Hodně se také sportovalo. Mnoho chovanců chodilo do Sokola a Junáka. Nermalou úlohu v tomto měl Rudolf Forman, který byl skautským náčelníkem místního Junáka, ale byl rovněž také členem Sokola a pěveckého spolku Hlahol. Na prázdniny jezdily děti do rodin, nebo se účastnily pobytů, které organizovala evangelická mládež, Sokol a Junák. Z dochovaného prohlášení Červeného kříže o návštěvách v Ozdravovně Ch. G. Masarykové je pravděpodobné, že chovanci jezdili na prázdniny i tam.

7.7.1 Sdružení evangelické mládeže

S nejvyšší pravděpodobností se chovanci účastnili i nedělních škol, setkání dětí, konfirmandů a mládeže, protože chovanci byli většinou evangelického vyznání. Nedělní škola se dlouho odehrávala v neděli odpoledne, to ale znamenalo komplikace pro rodiče, kteří do Čáslavi docházeli nebo dojížděli. V současné době se nedělní škola odehrává ve školním roce v době bohoslužeb, aby děti při bohoslužbách moc nevyrušovaly. Výjimkou jsou nedělní bohoslužby s večeří Páně, kdy se nedělní škola nekoná. Děti se v nedělní škole učí základy o náboženství, které pak zúročí u konfirmace. Konfirmace je něco jako u katolíků biřmování, jde o stvrzení křtu. Dítě je většinou křtěno krátce po narození. Křtu se účastní rodiče, příbuzní a kmotři. Dítě za sebe nemůže rozhodovat, to může právě při konfirmaci, která probíhá až v 15 letech dítěte. Dítě prokáže svůj vztah k Bohu a základní znalost Bible, po absolvování konfirmace vstupuje jedinec do sborového odboru mládeže.

S mládeží začal poprvé více v Čáslavi pracovat farář František Kozák, který založil spolek křesťanských mladíků Blahoslav. Angažoval se i v celocírkevní mládeži, ale čáslavská mládež vstoupila do sdružení evangelické mládeže až roku 1922, souviselo to patrně s reorganizací. Dalo by se to přirovnat k dnešku, kdy mládež funguje jako Celocírkevní odbor mládeže i spolek Sdružení evangelické mládeže. Na seniorátních sjezdech se volí do

---

¹⁰⁸ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – C – 4/8 Husův asyl, zakládací listiny, prodej: Domáci řád.

Seniorátního odboru mládeže a tyto odbory mají pak své zástupce i v Celocírkevní odboru mládeže. Roku 1936 se v Čáslavi konal celostátní sjezd evangelické mládeže. V mládeži se často konal zajímavý program, o který se staral i Rudolf Forman. Je zajímavé, že sjezdy se až tak nezměnily. Na celocírkevních sjezdech nyní sice používáme moderní technologie, ale seniorátní sjezdy probíhají téměř stejně. Program se skládá z přednášek, sportovních aktivit, her, výletů a podobně. Podobný program byl i na sjezdech za první republiky. Jedinou výjimku v programu by mohly tvořit filmy, ale i ty už v té době mohli mládežníci teoreticky využívat. Na pravidelné nedělní schůzky od půl šesté do půl osmé večer se scházelo padesát až sedmdesát mládežníků¹⁰⁹, oproti tomu v současnosti v Čáslavi mládež téměř nefunguje, protože je málo mladých členů. Setkání začíná zpěvem, v současnosti se zpívá ze zpěvníku Svítá, následuje program faráře a diskuse. Po tomto programu je program na mládežnících, obvykle se hrají hry, diskutuje se a podobně. V Hradci Králové je to podobné, dříve byl program kompletně na mládeži, dnes má farář na starosti hlavní náplň programu, což je rozbor biblického textu, před ním je krátké zamyšlení a na konci dvě hry, které si mládežníci připravují sami.

Je vysoce pravděpodobné, že setkání za první republiky nebo ještě za Rakousko-Uherska probíhala podobně. Například 26. dubna 1896 se ve spolku Blahoslav v Čáslavi diskutovalo nad otázkou kouření. Diskutující se shodli, že kouření je dobrým zdrojem daní, které mohou být užitečné například na knihy a na zlepšení rodinných poměrů. Kouření je škodlivé pro nemocné a pro mladistvé, člověk nemusí být kuřák, aby mohl žít spokojený a plnohodnotný život. Kouření není hřích, pokud jím není obtěžováno okolí a není na něm kuřák příliš závislý.¹¹⁰ Obdobně se diskutovalo i nad divadlem. Divadlo by mělo dle diskutujících vzdělávat a povznášet. Lidová divadla představovala dle členů Blahoslava národní a historická témata, ale divadlo v té době celkově spíše odsuzovali. Divadlo bylo dle nich jen zábavou, která kromě pobavení nic nedává.¹¹¹ Spolek Blahoslav tehdy začínal, byl pojmenován po Janovi Blahoslavovi, o kterém i ve spolku přednášel ředitel učitelského ústavu

---

¹⁰⁹ *Sdružení českobratrské evang. mládeže v Čáslavi*, Výroční zpráva českobratrského evang. sboru v Čáslavi za rok 1929, Čáslav 1930, s. 28 a 29.

¹¹⁰ Jan PELÍŠEK (ed.), *Hus: časopis věnovaný zájmům církve evanj. reformované*, Semtěš květen 1896, s. 76.

¹¹¹ Jan PELÍŠEK (ed.), *Hus: časopis věnovaný zájmům církve evanj. reformované*, Semtěš září 1896, s. 142.

Jerie.¹¹² Členové se neúčastnili jen přednášek ale i celocírkevních akcí, například shromáždění na památku staroměstské exekuce českých pánů a na shromáždění celocírkevní památky reformace.¹¹³ V době, kdy na schůzky chodilo pravidelně padesát až sedmdesát mládežníků, mohlo si Sdružení pořádat i celkem rozsáhlé akce, například den s vojíny, den mládeže s akademií, zajímavé byly i večery Komenského, Masarykův, Karafiátův a podobně.¹¹⁴ Členové si stěžovali, že chodí málo účastníků, že se schází nepravidelně a že spolek byl veřejností přijímán někdy až s nevolí.¹¹⁵ To znamená, že mládež měla obdobné problémy jako dnes.

7.7.2 Sokolská jednota v Čáslavi

Sokol začal v Čáslavi působit již roku 1862, kdy ho navštěvovalo třicet tři členů. Nastal však veliký úpadek a spolek byl ve městě obnoven až 7. srpna 1870. Kromě tělovýchovné činnosti se spolek věnoval i vlastivědné činnosti. Kromě sokolských sletů domácích se účastnili i zahraničních, národních poutí, odhalování památníků, při posledním rozloučení vyprovázeli Masaryka, Fingera, Palackého, Tyrše a mnoho dalších osobností. Ve Vodrantech vystavěli sokoliště a sokolské lázně. Ve Zbyslavi si pronajímali ozdravovnu a Pelzbauerovu chatu.¹¹⁶

7.7.3 Junák Čáslav

Již roku 1914 byl ve Vodrantech uspořádán skautský den. Skauti dlouho neměli svou klubovnu, jen díky Rudolfu Formanovi se mohli scházet v učitelském ústavu. Z učitelského ústavu pocházelo i několik členů, později vedoucích, například Bohumil Pospíšil. První klubovnu skautům pronajal evangelický sbor roku 1929 za 50 Kč ročně. Jednalo se o baštu za evangelickým kostelem, podle kresby Antonína Pospíšila se jednalo o menší baštu, která se nachází mezi bývalou klubovnou vodáků a kavárnou na zahradě Diakonie. Roku 1936 obdrželi skauti zástavu od velitele městské vojenské posádky. Roku 1940 byl skauting zakázán, ale ještě toho roku vyšel článek ve sborníku Čáslav město a okres. Za 2. světové

---

¹¹² Jan PELÍŠEK (ed.), *Hus: časopis věnovaný zájmům církve evanj. reformované*, Semtěš červen 1896, s. 93.

¹¹³ Jan PELÍŠEK (ed.), *Hus: časopis věnovaný zájmům církve evanj. reformované*, Semtěš září 1896, s. 142.

¹¹⁴ *Sdružení českobratrské evang. mládeže v Čáslavi*, Výroční zpráva českobratrského evang. sboru v Čáslavi za rok 1929, Čáslav 1930, s. 28 a 29.

¹¹⁵ Jan PELÍŠEK (ed.), *Hus: časopis věnovaný zájmům církve evanj. reformované*, Semtěš listopad 1896, s. 182.

¹¹⁶ Karel PŘÍHONSKÝ, *Tělovýchovná jednota Sokol v Čáslavi*, Čáslav město a okres, Brno 1940, s. 28 až 30.

války zemřeli i někteří čáslavští skauti, například Rudolf Forman a Ivo Englender, který létal v Royal air forces a jeho letadlo havarovalo za špatného počasí při hlídkovém letu. Roku 1945 byl skauting obnoven. Dne 6. května 1945 se Zdeněk Jirout přihlásil do skautského ozbrojeného strážního oddílu, který vedl Blahoslav Forman. Skauti zakoupili vojenskou budovu, kterou rozmontovali a převezli do Čáslavi. Roku 1947 byla budova Skautského domova otevřena.¹¹⁷ Sídlila v sousedství současného skautského střediska. Roku 1950 byl skauting opět zakázán a ze střediska se stala turistická ubytovna, která později vyhořela, na jejím místě byl donedávna autoservis. Mezi lety 1968 až 1970 byl skauting opět obnoven. Skauti dostali zpátky část pozemku a materiál, aby si mohli postavit nové středisko v akci Z. V době normalizace se zde scházeli pionýři a po sametové revoluci se vrátil opět do rukou skautů.¹¹⁸ Dnes se na středisku schází dva oddíly a také roveři.

V druhé polovině 70. let zapůjčil sbor skautům, tehdy ještě oddílu českých turistů, baštu mezi kostelem a farou, kde bydlel dříve kostelník. Byl to tajný skautský oddíl, kde působil jako vedoucí Jiří Starý. Místo kroje nosili mladí turisté vojenské košile, černé šátky a mosazný odznak lesní moudrosti s pádlem. Oddíl jezdil až do počátku 90. let na putovní vodácké tábory.¹¹⁹ Po sametové revoluci se oddíl přihlásil k obnovenému Junáku. Oddíl si posléze pořídil stálou táborovou základnu. V baště oddíl setrval do roku 2006, kdy se přemístil do skautského střediska. Důvodem byl havarijní stav bašty, která i dnes po některých nutných opravách stále chátrá.

7.8 Zaměstnanci Husova asylu

7.8.1 Správce a vrchní dozorkyně

Správce: Staral se o výchovu mládeže, dozíral na chování. Chválil nebo naopak káral nebo napomínal. O tělesných tretech se dokument nezmiňuje.

Vrchní dozorkyně: Pečovala o opatření a zachování náradí, nábytku, prádla, šatstva, ložních souprav a chov domácího zvířectva.

---

¹¹⁷ Zdeněk JIROUT – SAVIO – PUŇTA – Bohumil POSPÍŠIL (edd.), *Pamětní almanach k slavnostnímu otevření Junáckého domova v Čáslavi*, Čáslav 1947, s. 4 až 13, 29 a 30, 34.

¹¹⁸ Eva STARÁ, *Skautské vzpomínání*, Čáslavské noviny, ročník 2009, červencové vydání, Čáslav 2009.

¹¹⁹ Skautské schůzky 2006 až 2010.

Oba dohlíželi na pořádek a čistotu ústavu i chovanců. Podávali rovněž návrhy kuratoriu a museli mu odvádět zprávy. Pokud byl potřeba návrh uskutečnit okamžitě, mohli jej kuratoriu dát ke schválení dodatečně. Obě funkce byly čestné.

7.8.2 Vedoucí sestra

Vedoucí sestra označovaná též jako vrchní, hlavní, nebo jako představená. Děťmi byla označována jako „tetinka“. Měla na starosti veškerou práci tělesnou i výchovnou po dohodě s lékařem, správcem, vrchní dozorkyní, popřípadě kuratorem. Měla na výpomoc jednu nebo dvě další sestry. Zodpovídala se správci a vrchní dozorkyni, tudíž dbala jak na sirotky, tak i na majetek. Děti se od hlavní sestry učily i první pomoc, ne jen mravním zásadám.

Výše roční mzdy se sjednávala při nástupu a vyplácela se po měsíčních částkách. Zaměstnankyně musely být mravně způsobilé i kvalifikované. Asyl jim též hradil zdravotní a penzijní pojištění.

Kuratorium a vrchní sestra měly právo udělit výpověď s lhůtou čtvrt roku. Pokud se jednalo o oboustrannou výpověď, tak byla lhůta jeden měsíc. Dožila-li se pracovnice šedesát pět let a v asyly pracovala aspoň třicet let, asyl jí poskytl roční podporu k důchodu, ale nesměl tím být ohrožen, pokud by se tak stalo, podpora by skončila. Zaměstnanec mohl být okamžitě kuratorem propuštěn za hrubou nekorektnost či nepoctivost.¹²⁰

7.8.3 Lékař

Lékař musel být občanem ČSR a musel mít i právo zde vykonávat práci. Jinak to mohl být jakýkoliv praktický lékař z Čáslavi, co se o post přihlásil. Jeho úkolem byla kontrola chovanců při přijetí i propuštění. Dále měl chovance prohlížet jedenkrát za měsíc, poskytnout první pomoc, popřípadě je doporučit do nemocnice nebo jiného zdravotního ústavu. Dbal rovněž na hygienu a stravu.¹²¹

V době vydání sborníku, tedy do roku 1940, byly v sirotčinci zaměstnány tyto ženy jako ošetřovatelky: Antonie Havelková, Marie Holoubková, Hana Pospíšilová, Marie Plecháčková,

---

¹²⁰ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – G/4/2 Husův asyl r. 1913–1956: Instrukce pro personál ze 7. dubna 1936.

¹²¹ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – G/4/2 Husův asyl r. 1913–1956: Instrukce pro lékaře z 29. července 1937.

Františka Frimlová, Anna Buřitová, Růžena Krčálová, Věra Jonešová, Marta Brunclíková, Božena Sklenářová, Vlastimila Brožová. První hlavní sestrou byla Hana Pospíšilová, po jejím odchodu se vedoucí ošetřovatelkou stala Anna „Aninka“ Buřitová, která v asyly pracovala od roku 1918. Členové kuratoria byli farář Rudolf Petr Lány, který byl předsedou. Pokladníkem a správcem byl řídicí učitel ve výslužbě, Josef Ptáček, a vrchní dozorkyní byla Marie Vančurová. Ostatními členy kuratoria byli účetní spořitelny František Dvořák, Emilie Procházková, Marie Vodáková a továrník Vlad. Faix.¹²² Mezi lety 1944 a 1947 byly v sirotčinci zaměstnány dvě osoby Anna Buřitová, která byla vedoucí sestrou, a Květa Yonová. Členové kuratoria byli farář Jan Smetánka, který byl předsedou, pokladníkem a správcem byl Josef Ptáček a vrchní dozorkyní byla Marie Vančurová. Ostatními členy kuratoria byli František Dvořák, Emilie Procházková, Marie Vodáková a Vlad. Faix.¹²³

7.9 Financování Husova asyly

Bylo těžké vydržovat děti, za které jejich opatrovníci neplatili. Pro takové děti musel Husův asyl obstarat 2000 Kč ročně. Peníze získával převážně z darů; hodně pomáhali krajané z Ameriky (například roku 1923). Na počátku první republiky bylo i velice draze a měna ztrácela hodnotu, to dělalo potíže při koupi potravin, šatstva studijních potřeb, paliva a podobně. Kritickým obdobím byla vždy zima, to se musely zkontrolovat boty, zda jsou v pořádku, a podobně i oděv. Rovněž byly potřeba větší zásoby potravin a paliva na topení a vaření. Do toho se musela zazimovat i samotná budova. Často byly potíže kvůli zimě i na jaře, kdy musel sirotčinec sáhnout předčasně do zásob, které měl připravené na nadcházející jaro, protože zima byla tužší. Velice štedré bylo naopak období po dožínkách a díkůvzdání, kdy zemědělci často darovali část své produkce sirotčinci. Naopak před žněmi byl nedostatek v sirotčinci a často i u zemědělců.¹²⁴

---

¹²² Josef PTÁČEK, *Něco o životě obyvatel Husova asyly*, In: Husův asyl: sirotčinec českobratrského evangelického farního sboru v Čáslavi 1915–1940, Čáslav 1940, s. 20.

¹²³ Muž jménem Vladimír Faix, spolumajitel městské pily, byl zastřelen 9. května 1945. Bylo mu 51 let. Kulka mu prolétla hlavou a vyšla okem. Byl rovněž členem Českobratrské církve evangelické.

¹²⁴ O tom vypovídají takřka všechny ročníky časopisu Hus, zde konkrétně z listopadového čísla ročníku 1921 na straně 167 a 168 a únorového čísla ročníku 1924 na straně 30.

7.10 Husův asyl v časopisech a věstnících

Pro financování Husova asylu byly velice důležité sbírky, a to sbírky v penězích i v naturáliích. Na tyto sbírky by samotný sbor nestačil. Sirotčince v Telecím a v Krabčicích k tomuto účelu využívaly časopis „Evanjelické listy“, proto i Kuratorium Husova asylu začalo pravidelně informovat čtenáře časopisu Hus o dárcích, kolik přispěli v penězích nebo hmotných darech. Dárcům bylo přáno i boží požehnání. V náročnějších dobách, například za Velké války, kdy bylo velice drahé, a v celé monarchii byl nedostatek, musel Husův asyl splácet dluh, který vznikl při zakoupení budovy. I další časopisy informovaly o Husovu asylu a ostatních církevních sociálních institucích. Například roku 1932 byl vytištěn článek v časopisu Bratrstvo, který byl určen pro mládež. V tomtéž čísle bylo psáno i o sirotčinci v Mladé Boleslavi a Krabčicích.

Například v zářijovém čísle časopisu Hus z roku 1932 se dary Husovu asylu nesly většinou v duchu pohřbu paní Anny Vančurové, která zemřela 27. července ve věku osmdesát sedm let. Anna Vančurová byla vdova po statkáři. Byla členkou „Marty“ a pomáhala v Husově asylu. Jako malá byla svědkem rozmluv svého otce s Karlem Havlíčkem Borovským. Dary přišly i z Košic od Volka a Michalíka, a to 100 Kč. Pozůstalí po paní Vančurové věnovali 500 Kč na Kozákův fond. Celkem se vybralo 2240 Kč. Vybraly se i věcné dary, například půl kilogramu bonbonů, sto sedmdesát dva vajec, dvacet salámů, králík, ovoce (angrešt, rybíz, jablka a další), šatstvo, obuv, plátěnky, podmáslí, mléko, „*nové sportovky pro Standu*“ od paní Seidlové a podobně.¹²⁵ V říjnovém čísle z roku 1931 se mezi dary objevilo i šest kilogramů loje, knihy, hračky a brusle. Kromě surovin na vaření lidé darovali i hotová jídla, například koláče.¹²⁶ Jeden čas se konaly i podomní sbírky, například v obcích Vrdy – Bučice, Bousov, Pucheř. Sbírek se ujal i sbor ve Vilémově.¹²⁷

7.10.1 Měsíčník pro otázky náboženské a církevní – Hus

Časopis Hus (třetí toho jména) vycházel v Čáslavi a v Semtěši. U jeho zrodu stál farář František Kozák se svými přáteli Císařem a Pelíškem. V jejich odkazu dále pokračovali Bednář, Smetánka a Závodský. Časopis vycházel v letech 1889 až 1943, kdy by zastaven

---

¹²⁵ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav září 1932, s. 137 a 138.

¹²⁶ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav říjen 1931 s 153.

¹²⁷ František BEDNÁŘ (ed.), *Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, Čáslav listopad 1933, s 170.

protektorátními úřady a nebyl již obnoven.¹²⁸ O sirotčinci Husův asyl vycházely zprávy od založení sirotčince do roku 1943. Zprávy byly asi nejpodrobnější mezi lety 1917 a 1925, kdy časopis redigoval ještě Kozák. Následně se zprávy zaobíraly pouze dary. Občas v časopise Hus vyšly zprávy například o rekonstrukci, znovuotevření a významném jubileu významných členek, např. hlavní sestry Buřítové.

7.10.2 Oběžník staršovstva a sdružení mládeže českobratrského evangelického sboru v Čáslavi – Bud' světlo!

Roku 1946 začal vycházet zpravodaj Bud' světlo!, který informoval o dění v čáslavském sboru, ale později své zaměření rozšířil na celý čáslavský seniorát. Tento časopis vydával tiskař Čepek a vycházel až do roku 1949.

7.11 Vzpomínky pamětníků

7.11.1 Vzpomínky členky evangelického sboru Jaroslavy Bártové:

Byla to velká, krásná cihlová budova. V prvním patře byla kuchyně a velký společenský sál. K asyly patřila zahrada, kde si asyl pěstoval zeleninu. O děti se starala teta Aninka, už byla celkem stará a své děti neměla, ale chovanci i děti z okolí ji měli moc rádi. Den před Vánocemi se v asyly konala besídka, kde se zpívalo, recitovaly básničky a hlavně se nadělovaly dárky. Dárek dostala i paní Bártová. Děti bylo asi patnáct, paní Bártová s řadou z nich kamarádila. Říkalo se, že dva chlapci jsou dětmi jedné zpěvačky, nebo dokonce šlechtičny, která hodně cestovala. Ta na ně prý hojně přispívala, možná je i navštěvovala. Děti chodily normálně do kostela a do nedělní školy. Chovanci chodili do čáslavských škol. Nebyli zanedbaní, ale pamětník, pan varhaník Jerie, moc nechápe, jak mohl být sirotčinec zásobovaný, když bylo po 2. světové válce všeho nedostatek. Rodina paní Bártové v té době měla vedle asyly hospodářství a prý dodávala do asyly mléko. Poté, co asyl skončil, byl v něm domov důchodců pro staré faráře. Když se mělo stavět nové sídliště, dokonce se krátce uvažovalo o zachování asyly. Projektant chtěl, aby budovy byly zdokumentovány, k tomu však již nedošlo. Zbořeno bylo více domů, například i usedlost, kde s rodiči žila paní Bártová

---

¹²⁸ Zdeněk R. NEŠPOR, *Století evangelických časopisů, 1849–1948: časopisy v dějinách "lidových" protestantských církví v Čechách a na Moravě*, Praha 2010, s. 70 až 75.

a rodný dům Rudolfa Těsnohlídka, bývalá rasovna. S jeho bratrem otec paní Bártové velice dobře vycházel.¹²⁹

7.11.2 Vzpomínky chovankyně katolického sirotčince v Kostelci nad Orlicí Jindřišky Stejskalové (porovnání)

Jindřiška Stejskalová se narodila 14. března 1924 a pochází z Osic, kde chodila do obecní školy. Její rodina byla poměrně chudá a nemohla paní Stejskalové zajistit vzdělání na měšťanské škole. Na přímluvu katolického faráře se dostala do katolického sirotčince v Kostelci nad Orlicí, kde strávila dva roky.¹³⁰ Sirotčinec byl smíšený, jen ložnice byly oddělené podle pohlaví. Tou dobou v sirotčinci bylo 37 dětí. Sirotčinec vedla sestra představená, o děti se starala vychovatelka Adleta a vařila jí kuchařka. Sestra představená zkoušela děti ze školní látky. Děti se zapojovaly do chodu sirotčince, myly například nádobí, pomáhaly na zahradě a starší dívky se staraly o menší děti. Na Vánoce je pozvala na besídku hraběnka z Častolovic, kde děti recitovaly básničky a dostávaly dárky. Paní Stejskalová vzpomíná na veliký strom, a že dostala pro otce vyšívání obrázek svatého Antonína. Volný čas trávili sportováním, četbou, procházkami a podobně. Chodili cvičit převážně do Orla. Stravovali se asi s nejvyšší pravděpodobností jako v Husově asyly, paní Stejskalová si navíc vzpomíná, že dostávali padesát haléřů, za to že jedli rajčata.

Paní Stejskalová získala další vzdělání v Chlumci nad Cidlinou a v semináři v Českých Budějovicích, kde měla i maturovat. Nakonec musela odejít do služby k sedlákovi na Přeloučsku. Nakonec odmaturovala na Slovensku v Levoči. Pracovala jako učitelka v Kralicích a v Nechanicích. Učila český jazyk a náboženství. V Nechanicích dva měsíce pracovala i jako záskok v dětském domově. Dětský domov vedl bývalý holič. Děti opět odcházely ve 14 letech, ale nic neuměly. Děti neměly žádné povinnosti, kromě školy a desetiminutové „agitky“ o výchově k socialismu, a byly dost neukázněné. Paní Stejskalová vzpomíná, jak se jí jednou děti rozutekly a kradly v neoplocených zahradách jahody. Paní

---

¹²⁹ Jaroslava Bártová, rozená Kasalová, narozena 16. ledna 1924, členka sboru ČCE v Čáslavi.

¹³⁰ Podobně se někteří chovanci ze sociálně slabých rodin dostali i do Husova asyly. Nemuseli tedy být nutně sirotky.

Stejskalová se velice styděla a po této zkušenosti odmítla do dětského domova nastoupit na stálo a raději setrvala ve škole, kde jí jedinou větší starost způsobovaly chmelové brigády.¹³¹

7.12 Konec Husova asylu (1946 až 1952)

Roku 1946 se tradiční bazar nekonal, místo něj bylo jen přátelské posezení s občerstvením a kulturním programem. Výtěžek šel jako tradičně Husovu asylu. Členky Marty ale nezhálely, co se týče rukodělných prací. Pravidelně se scházely v Husově asylu, kde pomáhaly zašívát dětem oblečení. Spolku se podařilo obstarat do sirotčince i pračku. Spolek Marta byl státem zrušen roku 1948, členky Marty přešly do sociálního odboru sboru a následně do Křesťanské služby. Roku 1952 byl zrušen sirotčinec Husův asyl z důvodu přechodu sociální péče na stát. Sedm dětí odešlo do státního zařízení v Běstvině a jedenáct dětí bylo navraceno do rodin. Důvodem bylo to, že veškerá sociální práce přešla na stát a dobročinnost se stala povinná. Budova Husova asylu byla posléze přebudována na domov pro vysloužilé faráře o čtyřech bytech. Roku 1978 byla budova stržena.

7.12.1 Zprávy v tisku o Husově asylu od roku 1946 do roku 1949

1946: Husův asyl byl založen roku 1915 k 500. výročí upálení mistra Jana Husa. Název přetrval i 2. světovou válku, kdy bylo na sirotčinec naléháno, aby název změnil. Od roku 1915 do září 1946 se v sirotčinci vystřídalo 183 dětí a dvanáct opatrovnic. Některé děti žily v asylu i dvanáct let. Pečovatelka Anna Aninka Buřitová pracovala v sirotčinci od roku 1918. Financování sirotčince bylo obtížné, ale díky štědrosti dárců měl sirotčinec i přebytky. Roku 1945 prudce vzrostly ceny a byly vázané vklady. To přineslo nové finanční problémy. Sirotčinci pomohla synodní rada a spolek Marta. Národní banka začala posílat stálou podporu na běžné výdaje.¹³²

V listopadu 1946 vypršela pachtovní smlouva a stávající pachtýř už nechtěl smlouvu dále prodloužit. S pomocí přátel ze sboru a sdružení mládeže se členům Husova asylu podařilo úrodu zasít i sklídit. Ječmen byl prodán a výtěžek šel do pokladny Husova asylu. Brambory

---

¹³¹ Jindřiška Stejskalová, 14. 3. 1925, klientka stacionáře pro seniory Harmonie 2 v Hradci Králové.

¹³² B. B., *Husův asyl (Podle zprávy br. Říd. Uč. J. Ptáčka, správce ústavu.)*, Buď světlo!, číslo 3., ročník 1., Čáslav září 1946, s. 10.

byly uloženy ve sklepech a bylo to poprvé, co je asyl nemusel kupovat. Děti se aspoň naučily, co práce na poli obnáší.¹³³

1947: Za rok 1946 utratil Husův asyl za potraviny 92 782 Kčs, to je 250 Kčs denně. Roku 1947 měl asyl problémy se sehnáním brambor, obrátil se proto na zemědělce ze sboru.¹³⁴

Výroční zpráva za rok 1947: Mezi členy kuratoria patřila Marie Vančurová, která byla předsedkyní. Správcem byl Josef Ptáček, který ale zemřel, a na jeho místo nastoupil Jan Veska, který byl i kurátorem sboru. Dalšími členy kuratoria byli farář Vladimír Jerie, prokurista František Dvořák, pokladní Božena Doušová, účetní ing. dr. Karel Douša, odborná učitelka ve výslužbě Miloslava Hudcová a Ladislav Bureš, tajemník ONV. Z financování asylu se sešlo na darech 52 394 Kčs, výchovné poplatky za děti od příbuzných činily 50 962 Kčs. Výnos z polí a jiné příjmy činily 32 504 Kčs. Z toho se využilo na stravu dětí 73 680 Kčs, na platy pro sestry Annu Buřitovou a Květu Jonovou 18 200 Kčs. Za pojištění, opravu budovy, otop a další výdaje utratil asyl 31 915 Kčs.¹³⁵

1948: Vánoční besídka se konala bez pana ředitele Ptáčka, který toho roku zemřel. Příprav besídky se ujaly paní Urbánková a Anna Buřitová. Financování bylo za rok 1947 dobré, asyl měl téměř pokryté výdaje. Pronájem pole činil asi třetinu příjmů, proto byly opět důležité dary. Na sponzorování se výrazně podílela i okresní péče o mládež v Čáslavi. Spolek Marta daroval sirotčinci elektrickou pračku, která šála 19 475 Kčs. V asylu ubylo dětí, proto se rozhodl sbor i asyl pomoci dětem ze Srbské Lužice.¹³⁶

Výroční zpráva za rok 1948: Sirotčinec působil dále i přesto, že od státu nedostal státní subvenci. Ústředí sociální péče při synodní radě přispělo 13 200 Kčs, členové sboru poskytli 25 000 Kčs, na smluvených příspěvcích přibýlo 49 100 Kčs, od nečlenů z Čáslavi se získalo 9 800 Kčs, od cizích pak 17 600 Kč a za nájem sborových budov se vydělalo 7 800 Kč. Za to se

---

¹³³ Josef PTÁČEK, *Z Husova asylu*, *Buď světlo!*, číslo 4.–5., ročník 1. Čáslav listopad 1946, s. 14 a 15.

¹³⁴ *Zprávy ze sboru*, *Buď světlo!*, číslo 2., ročník 2., Čáslav únor 1947, s. 6.

¹³⁵ *Správa Husova asylu*, 5. *Husův asyl*, Výroční zpráva českobratr. evangelického sboru v Čáslavi za rok 1947., Čáslav 1948, s. 6 a 7.

¹³⁶ *Správa Husova asylu*, *Z Husova asylu*, *Buď světlo!* Oběžník sborů čáslavského seniorátu, číslo 1., ročník 1., Čáslav leden 1948, s. 12.

mohla pořídít strava za 66 000 Kčs, zaplatit osobní vydání za 18 000 Kč a osobní pojištění za 8 000 Kčs, dále otop a světlo za 10 200 Kčs, realizovat opravy v domě a doplnění inventáře za 14 500 Kčs, ale i opravy šatstva a obuvi pro děti v ceně 2 200 Kčs. Různé dary byly i naturální, například léky, potraviny, šatstvo a podobně. Lékaři prováděli prohlídky i lékařské úkony zdarma. O patnáct dětí pečovaly Anna Buřitová a Květa Jonová. Děti byly dobře vychovávané i za pomoci organizací Sokol a Junák, kam děti docházely. Velice důležitá byla pro výchovu i Bible, ze které bylo dětem každý večer čteno při pobožnosti. V asylu byly děti, co navštěvovaly jak mateřské, základní, tak i střední školy.¹³⁷

---

¹³⁷ Kuratorium, *Husův asyl*, Výroční zpráva československého evangelického sboru v Čáslavi za rok 1948.

8 Domov pro duchovní Českobratrské církve evangelické na odpočinku (1952–1978)

Období protektorátu a 2. světové války nebylo pro církve zcela zničující. Ano, spousta vynikajících lidí bylo popraveno, nebo zemřelo v koncentračních táborech, ale církve nebyla jako celek tolik pronásledovaná jako v období komunismu. V Čáslavi nadále fungoval spolek Marta a sirotčinec Husův asyl, což se změnilo po 25. únoru 1948. Spolek Marta byl zrušen, členky Marty přešly do sociálního odboru sboru a následně do Křesťanské služby. Sirotčinec byl zrušen roku 1952. Budova nadále patřila sboru, ale využívala ji celá církev jako domov pro vysloužilé faráře. Dne 19. července 1953 byla podepsána smlouva mezi čáslavským sborem jako pronajímatelem a povšechným sborem (celou církví) jako najímatelem. Církev zastupovala synodní rada a sbor nejspíše staršovstvo. V nájemní smlouvě se synodní rada, zavazuje, že se o objekt bude starat a hradit daně, dávky a poplatky. Čáslavský sbor naopak nechtěl po církvi nájemné.¹³⁸ V této době proběhla nutná adaptace na byty. Byly zde čtyři byty, v každém byla jedna místnost a kuchyň. Koupelna byla společná pro dva byty.¹³⁹ Část výtěžku z prodeje vybavení bývalého sirotčince a zbylé finance, které sirotčinec odkázal sboru, byly využity na opravu varhan. Počátkem 50. let byla změněna podoba seniorátů a čáslavský seniorát přestal existovat. Čáslav nyní spadá pod chrudimský seniorát. Roku 1964 se v Čáslavi konal sjezd bývalých chovanců Husova asylu, ale Anna Buřitová nedorazila. Byla již v pokročilém věku, ale nadále pomáhala v domově odpočinku v Krabčicích. Roku 1965 chtěla synodní rada uskutečnit rozsáhlou rekonstrukci objektu, ale úřady to zamítly s tím, že do pěti až deseti let bude celá čtvrť včetně bývalého Husova asylu zbořena a nahrazena moderním panelovým sídlištěm pro pět tisíc lidí.¹⁴⁰ Roku 1978 byla zbourána budova bývalého Husova asylu i okolní zástavba, aby na tomto místě vzniklo moderní sídliště panelových domů a školky. O konci Husova asylu vypovídají zápisy z jednání staršovstva z roku 1973 až 2011. Již roku 1975 není jasné, komu asyl patří, jestli synodní radě nebo sboru.

---

¹³⁸ Archiv sboru ČCE v Čáslavi: III – G/4/2 Husův asyl r. 1913–1956: Sig. IIA12, poř. č. 12, Nájemní smlouva.

¹³⁹ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – C – 4/8 Husův asyl, zakládací listiny, prodej: Znalecký posudek o ceně nemovitosti čp. 405, Těsnohlídkova ul. v Čáslavi, okres Kutná Hora.

¹⁴⁰ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – D/1/4 Dějiny sboru Čáslav zpracoval Jaroslav Hartman, kurátor sboru, s. 20 a 21.

Asyl opravdu náležel sboru a k němu zahrada, která měřila pět arů a měla čtyři uživatele. Dne 11. července 1976 podal farář Jerie žádost, aby mohl odejít do důchodu. Rovněž uvádí, že nechce bydlet v Husově asyly, protože místnosti jsou tam studené a objekt spadá do demoličního výměru a musel by se brzy stěhovat. Oblast asyly měla být zbourána dle demoličního výměru stavebního odboru městského národního výboru v Čáslavi mezi lety 1977 až 1980. Pan farář Jerie v žádosti uvedl, že obyvatelé asyly se na zimu stěhují k dětem, a že chodit s uhlím nebo dřevem je zvláště v nemoci a stařeckých neduzích obtížné. Kromě důchodu pana faráře Jerieho se jednalo i o náhradních bytech za Husův asyl. Dne 30. října 1977 se jednalo o vyklizení bytu v Husově asyly po paní Gerykové, vdově po farářovi, a možnosti, že by se do něj mohl pan farář Jerie přestěhovat, protože bašta ještě nebyla zrekonstruována. Za tímto účelem byla určena komise stavebního odboru chrudimského seniorátu, konkrétně farář Miloslav Běťák z Dolní Sloupnice a stavební technik Jan Vondráček. U návštěvy asyly byli dále přítomni doktor Eduard Wagner, Miloslav Pospíšil a farář Vejnar. Objekt nebyl zařazen do celocírkevního vlastnictví, protože dlouhou dobu nebylo jasné, zda objekt vlastní seniorát nebo sbor. Z hlediska toho, že budova stála v sanačním pásmu, jednalo se o prodeji. Pánové Vondráček a Běťák usoudili podle odhalené skladby cihel, že první patro bylo přistaveno roku 1930 a že objekt by mohl být brán jako mladší padesáti let a při výkupu by se dala použít vyšší sazba. K samotnému bytu se vyjádřili tak, že byl dostatečně prostorný, dostatečně osvětlený, dostatečně izolován a nebylo v něm vlhko. Měly být provedeny nějaké nutné opravy. Mělo být například položeno nové linoleum, z PVC nebo jekoru. Byt měl být také vymalován a vybaven i novými stáložárnými kamny na tuhá paliva, například typu Zenit. V případě, že by sanace neproběhla do pěti let, měly být všechny byty vybaveny etážovým vytápěním plynovým nebo na tuhá paliva. Důvodem byly vysoké stropy, místnosti se daly proto špatně vytápět.¹⁴¹ Dne 8. ledna farář sdělil na jednání staršovstva podrobnosti o demolici Husova asyly. Přednesl rovněž zprávy o úpravách z roku 1930, díky kterým má budova větší cenu. Dne 2. dubna 1978 byla projednána kupní smlouva na Husův asyl. Byla podepsána a odeslána na krajský národní výbor v Praze. Suma, kterou měl sbor za budovu dostat, činila 95 600 Kč.¹⁴² Domov pro staré faráře byl přemístěn do

---

¹⁴¹ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – C/4 Husův asyl: Věc: Čáslav – Husův asyl – popis budovy a vyjádření k uvolnění bytu v 1. Patře.

¹⁴² Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: Zápisy ze schůzí staršovstva za období 1973 až 2011 (nezařazeno).

Chrudimi a budova Husova asylu stržena. Budova stála mezi třetím panelovým domem ze směru od zemědělské školy a mezi hřištěm, kde je dnes silnice.

8.1 Stav Husova asylu před demolicí ke 2. únoru 1978

Znalecký posudek napsal stavitel Josef Loučka z Okrouhla. Loučku k tomuto úkonu jmenoval Krajský soud v Praze. Dokumentaci si obstaral na Městském národním výboru v Čáslavi. Z dokumentů zjistil, že budova byla postavena roku 1907 a od roku 1915 ji vlastnil evangelický sbor. Dále zjistil, že přestavby proběhly v letech 1930 a 1952.¹⁴³

Budova stála na stavební parcele o rozměrech 391 m², k pozemku náležela i zahrada o 552 m². Pozemek se svažoval na severní stranu. Plot byl částečně zděný a částečně z pletiva. Plot byl vysoký asi 2 metry. Na pozemku asylu stály kromě budovy samotné ještě dva dřevníky, jeden byl zděný, který zabíral plochu 18,30 m², a druhý dřevěný, který zabíral plochu 14,25 m². Oba byly rozděleny na kotce, patrně pro užitková zvířata. Na půdě zděného dřevníku byl seník. Husův asyl disponoval plynovou a vodovodní přípojkou a žumpou, která měla objem 8 m³. Dvůr byl částečně dlážděný a odkanalizovaný. Na zahradě byl okrasné i ovocné stromy a keře.¹⁴⁴

Ohledně samotného domu tak střecha byla sedlová s dřevěným vaznicovým krovem. Střechu kryla tašková krytina. Celkově bylo v asylu 124,25 m² obytné plochy. Čtyři byty o jedné místnosti měly každý splachovací toaletu, spíž a kuchyň. V každé kuchyni byl plynový sporák, topilo se kamny na tuhá paliva nebo plynovým topením, nejspíše značky Gamat. V koupelnách byly vany, do kterých ohřívaly vodu plynové karmy. V objektu byla elektroinstalace pod omítkou. Prádlo se pralo v prádelně, která měla zděný kotel a pračku. Sušilo se na půdě. Celý objekt byl podsklepený. Okna byla dvojitá, nejspíše špaletová. Cena za objekt byla stanovena na 70 524 Kčs. Celková cena nemovitosti i s pozemky a přílehlými budovami a příslušenstvím byla stanovena na 95 825 Kčs.¹⁴⁵ Budova byla státem odkoupena a stržena. Na jejím místě je nyní panelový dům o sedmi patrech a třech vchodech 1525, 1526 a 1527. Přístup je i z druhé strany jedním vchodem, kterým se vstupuje do suterénu. Dům je

---

¹⁴³ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – C – 4/8 Husův asyl, zakládací listiny, prodej: Znalecký posudek o ceně nemovitosti čp. 405, Těsnohlídkova ul. v Čáslavi, okres Kutná Hora.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Tamtéž.

opatřen výtahem. V panelovém domě je sedmdesát dva bytů. Čtyřicet osm bytů o třech místnostech, toaletě, koupelně, spíži, vestavěné skříně a kuchyni. V domě je i dvacet čtyři dvougarsonek.

8.2 Vzpomínky člena sboru Františka Krauera

Krátce po vydání mého článku o Husově asylu a spolku Marta v Čáslavských novinách mi zaslal email pan František Krauer, který si vzpomínal, když jako člen evangelické mládeže chodil do Husova asylu pomáhat. V emailu z 28. 9. mi napsal toto:

„Do Husova asylu jsem několik let chodil. V tomto domě bydleli ve výslužbě evangeličtí faráři a jejich manželky. Vzpomněl jsem si dokonce i na jejich jména – manželé Gerykovi, Smetanovi a Vejnarovi. Postupně v 70. letech pan farář Geryk a Smetana zemřeli. Bohužel si již přesně nepamatuji, ale asi v roce 1971 nebo 1972 nás pan farář Jerie požádal o pomoc s donáškou uhlí ze sklepa do patra bytu paní Smetanové a někdy i paní Gerykové. Dům byl z venku i uvnitř dost zanedbaný, byly tam vysoké stropy a stará netěsná okna tak že v zimě se místnosti těžko vytopily. Abych nezapomněl, V přízemí na chodbě byla pamětní deska, ale už nevím či jméno tam bylo, možná zakladatele faráře Kozáka.“¹⁴⁶

V emailu mi zaslal i zajímavé raritní fotografie z období krátce před demolicí. Tyto fotografie se nacházejí v obrazové příloze této bakalářská práce.

---

¹⁴⁶ E-mailová korespondence s Františkem Krauerem [online], 28. 9. 2015, j.zpodebrad@gmail.com.

9 Současnost a navázání na tradice

9.1 Vývoj po roce 1989

V období komunismu se církev uzavřela částečně do sebe, aby přežila. Režim nebyl církvím přívětivý. Církev si zachovala svůj tradiční způsob života. Rodinné vztahy jsou stále podobné jako před obdobím komunismu a mezi evangelíky je stále hodně zemědělců. Po sametové revoluci bylo zapotřebí obnovit veřejné povědomí o církvi a znovu ji zapojit do kulturního a sociálního života obcí. Byly obnoveny některé církevní spolky. O otázky sociální péče a charity se stará Diakonie českobratrské církve evangelické.

Do roku 1993 byl farářem Bohumil Baštecký.¹⁴⁷ Od roku 1993 do 2013 v Čáslavi působil Pavel Jun. Za jeho působení byl opraven kostel. Založil také umělecký soubor Abakuk. Abakuk je divadelní soubor a kapela. Divadelní texty píše Pavel Jun za pomoci mládeže. Píše i texty písně na melodie například Boba Dylana nebo Leonarda Cohena. Za jeho působení se v polovině letních prázdnin již několikrát odehrál Čáslavský hudební festival, na kterém Abakuk nikdy nechyběl. Nyní je Pavel Jun celocírkevním farářem pro mládež, ale Čáslavi je stále věrný. S rodinou se zde usadil a nadále s mládeží připravuje vánoční divadlo a účastní se Čáslavského hudebního festivalu. O bohoslužbách na velikonoční pondělí roku 2015 podala paní Rút Junová návrh, aby se ženy ze sboru opět začaly scházet k rukodělným pracím. Hotové výrobky by se prodávaly a výtěžek by byl použit na dobročinnost. Navázalo by se tak na dobročinný ženský spolek Marta. Uvažuje se také o obnově spolku.

9.2 Diakonie Českobratrské církve evangelické v Čáslavi

Vznikla na počátku 90. let. Přihlásila se ke spolku Marta a zabírá se péčí o lidi s mentálním a kombinovaným postižením. Diakonie rovněž prodává rukodělné výrobky svých členů. Roku 1996 byla škola Diakonie Marta včleněna do sítě škol České republiky. Diakonie provozuje denní stacionář a speciální školu. Ve speciální škole se ke klientům přistupuje individuálně. Využívají se metody speciální pedagogiky, ve výuce se využívají smyslové vjemy. Klienti se věnují i manuální práci s cílem zlepšení motorických schopností.¹⁴⁸ K psychomotorickému rozvoji se využívá muzikoterapie, využívá se i léčebný kontakt se zvířaty, například koňmi.

---

¹⁴⁷ Eduard WÁGNER, *Českobratrský evangelický sbor v Čáslavi (v Močovicích) 1783–2003*, Čáslav 2003, s. 65.

¹⁴⁸ Jitka RICHTEROVÁ, *Středisko Diakonie ČCE Marta v Čáslavi*, Čáslav 1998, s. 7 až 9.

9.3 Možnosti prezentace

Pro veřejnost Diakonie pořádá různé akce, spolupracuje s pořádateli Čáslavského hudebního festivalu a promenádních koncertů. Na zahradě Diakonie je i kavárna pro veřejnost. Středisko Diakonie vydává vlastní časopis Modrý džem. O své práci dále informuje i v církevních a regionálních časopisech, například v Čáslavských novinách. Sbor se zviditelňuje každý rok při Noci kostelů a na Čáslavském hudebním festivalu, který pořádá mládež chrudimského seniorátu za pomoci Diakonie a sboru. Každé vánoce se ve sboru hraje divadelní představení. Hraje se nyní pouze v Komenského síni na faře, ale dříve se hrálo i v městském divadle.

Město prezentuje husitskou minulost, hlavně ve spojitosti s Janem Žižkou a Matoušem Ulickým. Roku 2015 v rámci 600. výročí upálení mistra Jana Husa proběhlo několik přednášek na toto téma ve sboru Československé církve husitské, sboru Českobratrské církve evangelické a v muzejním a vlastivědném spolku Včela čáslavská.

Roku 2019 bude sbor slavit 150 let od dokončení stavby kostela, u této příležitosti opět vzroste zájem o dějiny sboru. O dějiny sboru se starám já, Eduard Wagner a bývalý farář Jaroslav Fér a Pavel Jun. Eduard Wagner s Pavlem Junem vydali výběr z farních kronik. Jaroslav Fér sebral všechny články z celocírkevních sborníků o našem sboru. Obě práce jsou k dispozici na internetových stránkách sboru. V Čáslavských novinách a v evangelickém časopisu Český bratr mi vyšel článek o Husově asyly a dobročinném spolku Marta. Na konci článku jsem uvedl své kontaktní údaje s prosbou, že kdyby si někdo vzpomněl na Husův asyl a popřípadě měl materiály a fotografie, aby mi je poskytl. Ozval se mi František Krauer, který chodil pomáhat starým lidem do Husova asyly nosit uhlí a poslal mi i oskenované fotografie z doby před demolicí. Pro sbor jsem uspořádal přednášku s názvem „Vzpomínka na ženský dobročinný spolek Marta a Husův azyl“, která se uskutečnila 6. prosince 2015. Součástí přednášky byla i malá výstavka s pozvánkami spolku Marta, sborníky spolku a Husova asyly a Marta: Zlatá kniha pro české dívky a matky od Františka Kozák. Pokud bude zájem ze Včely čáslavské, tak uskutečním přednášku i pro ni. Díky zájmu o dějiny čáslavského sboru jsem byl nominován staršovstvem na pozici sborového archiváře.

10 Významné osobnosti

10.1 Manželé Kozákovi

10.1.1 František Kozák

Pocházel z chudých poměrů. Narodil se 14. listopadu 1857 v obci Lísek, která spadala pod sbor evangelické reformované církve sbor v Jimramově. Studoval na gymnáziu v Moravské Třebové, následně na německém gymnáziu v Brně. Česky se naučil nejspíše čtením bible. Aby mohl studovat, musel doučovat slabší žáky. Evangelické bohoslovectví studoval ve Vídni a podobně jako Jan Karafiát i on byl na pobytu ve v Edinburghu a Lipsku. Už tehdy na něj měl vliv farář a pozdější superintendent Císař. Díky pobytu v Edinburghu přišel o svoji první lásku, jejich vztah nepřetrval odloučení a pomluvy, které o Kozákovi kolovaly. Tam totiž poprvé potkal svoji budoucí ženu Zdeňku, tehdy mezi nimi ještě nic nebylo. Až poté, co ji potkal na faře v Semtěši, kde působil jeho přítel Pelíšek, usoudil, že jde o boží znamení a požádal ji o ruku. Tou dobou působil ve Lhotě u Dačic, kde bylo třeba urovnat spor mezi členy obou evangelických církví, luterské a reformované, v tom mu pomohl i farář tamějšího luterského evangelického sboru Gustav Adolf Skalský. V tomto sboru působil od roku 1884 do roku 1888, kdy ho povolal evangelický reformovaný sbor v Čáslavi. Snažil se ve Velké Lhotě zlepšit mravní život. Podařilo se mu snížit počet nemanželských dětí, hlavně osvětou mezi mládeží. U konfirmací nehleděl na kvantitu, ale na kvalitu. Díky jeho aktivitám a přísnosti ho začali někteří členové sboru pomlouvat.

Roku 1888 byl povolán do Čáslavi. Ve volbě mu byl soupeřem syn předešlého faráře Nešpora. Nakonec ale byl zvolen Kozák. Roku 1889 založil dobročinný ženský spolek Marta. Zasadil se o vystavění nové budovy učitelského ústavu, která byla otevřena roku 1910, a roku 1913 založil sirotčinec Husův asyl. V období 1. světové války Kozák přispíval do časopisu Hus, jeho postoje byly protiválečné a vlastenecké. Když měl jeho syn narukovat, šel pan farář s ním a na vrátnici vojákovi sdělil, že si nepřeje, aby se jeho syn naučil zabíjet. Podobné případy jsou známé i ze zahraničí, zvláště ze Spojených států amerických a Velké Británii, kde byla činná kvakerská církev, která odmítá násilí. Je možné, že se Kozák s kvakery ve Skotsku setkal. Kozák po vzniku Československa podporoval nově vzniklou církev československou husitskou. Ta nejprve zabrala kostel svaté Alžběty, ale to se katolické církvi nelíbilo. Nakonec to dopadlo tak, že evangelický sbor husity podpořil a věnoval jim pozemek mezi učitelským ústavem a kostelem. Kozák tuto novou církev podporoval z toho důvodu, že

spousta katolíků z římskokatolické církve odešlo a poměry v Českobratrské církvi evangelické (vznikla 1918 spojením česky mluvících reformovaných a luterských sborů) by hůře chápali.¹⁴⁹

Zapojoval se velice aktivně v tzv. „mládeži“, zasadil se o vznik české pobočky YMCA, mezi léty 1907 až 1909 byl v jejím čele. Roku 1889 se podílel na založení Svazu evangelické mládeže a za necelých 10 let později založil i v Čáslavi křesťanský spolek mladíků Blahoslav. Co se týče konfirmací, preferoval kvalitu před kvantitou. Roku 1910 se mu podařilo zrekonstruovat učitelský ústav, kde se vzdělávali mladí evangelíci. Tato škola se později zdála neudržitelná a byla postátněna, stát platil sboru nájemné. To se stalo roku 1923 a Kozákovi to bylo vytýkáno. Mládež i Marta se zapojovaly do dobročinnosti a podporovaly Husův asyl. Sbor opustil roku 1925 a odešel do důchodu. Zemřel 24. února 1926 v Praze. Poslední rozloučení s Františkem Kozákem se konalo v Praze a v Čáslavi za přítomnosti elit náboženských i politických.¹⁵⁰

10.1.2 Zdeňka Kozáková

Narodila se 21. prosince 1858 a zemřela 20. října 1926.¹⁵¹ Studium jí domluvil její bratr superintendant doktor Císař v Keiserswertu v Porýní. Přítel doktora Císaře se jmenoval Fliedner a byl to syn zakladatele tamních sociálních ústavů. Tyto ústavy byly zaměřeny na pomoc sirotkům. Jako učitelka později působila v Bad Oyenhausenu. Naučila se bezvadně německy, věnovala se hudbě a vypěstovala si vztah k poezii. V Anglii byla vychovatelkou v rodině továrníka Roose, celá rodina k ní měla kladný vztah a ještě dlouho si dopisovali. Zvláštní bylo její seznámení s budoucím manželem. Poznali se ve Skotsku. Ona byla vychovatelkou v Glasgowě a on studoval evangelickou teologii v Edinburghu. O jejich setkání v Čechách kolovaly drby, proto se s Františkem Kozákem rozešla jeho nastávající. Když pak o několik let později hledal na evangelických farách vhodnou manželku, narazil právě na Zdeňku. Byla na návštěvě u své sestry, manželky nejlepšího Kozákova přítele, faráře Jana Pelíška. Jelikož se už znali, mohl ji František Kozák požádat o ruku a Zdeňka souhlasila.

---

¹⁴⁹ František BEDNÁŘ (ed.), *Památce dra Frant. Kozáka a seniora Jana Pelíška*, Praha 1933, s. 9 až 51.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Jan TOUL, *Jubilejní kniha českobratrské evangelické rodiny: k 150letému jubileu Tolerančního patentu 1781–1931*, České Budějovice 1931, s. 100 a 101.

V Čáslavi pomáhala Františkovi v době jeho nemoci se zaučováním náhradníků. Zapojovala se do sborového života, byla předsedkyní spolku Marta a pomáhala i v Husově asyly. Manželé Kozákovi měli sedm dětí, šest synů a jedinou dceru. Dcera zemřela ještě jako dítě a až do smrti ji matka oplakávala, přestala prý hrát na klavír veselé skladby a nosila u sebe její obrázek. Milovala své děti stejně, nedělala mezi nimi rozdíly.¹⁵² Syn manželů Kozáků, Bohumír, (1884–1978) byl významným pražským architektem a ve svých kresbách zachycoval starou Prahu. Byl i autorem pomníku Matouše Ulického z roku 1925, který stojí v Čáslavi před kostelem svatého Petra a Pavla.¹⁵³ Projektoval také novou budovu čáslavské evangelické fary. Syn Jan Blahoslav (1888–1974) byl český profesor dějin filozofie, politik, evangelický teolog a duchovní. Publikoval v oboru filozofie, etiky a náboženství, překládal z angličtiny, francouzštiny a italštiny.¹⁵⁴

10.2 Rudolf Petr Lány

Narodil se v Černilově 25. června 1887. Studoval v Hradci Králové, v Basileji, v Lipsku a ve Vídni. Byl farářem augsburského evangelického vyznání. V luterském evangelickém sboru ve Vilémově byl zvolen 27. května 1912 a byl zde ordinován 11. srpna 1912 superintendentem augsburského vyznání doktorem Františkem Trnkou. Neoficiálně zde působil již od roku 1910, když byl ještě studentem teologie. Tehdy byl oficiálně ještě farářem pan Machotka, který musel z důvodu nemoci do předčasné penze. Na Lányho dohlížel administrátor sboru farář Gustav Adolf Pellar, farář augsburského vyznání v Krucemburku. Jako farář působil ve Vilémově do roku 1920. Stabilizoval celý sbor a za jeho působení roku 1913 byla zrekonstruována fara.¹⁵⁵ Již roku 1912 založil společně s Františkem Kozákem kazatelskou stanici v Habrech. Na této stanici bylo zvláštní to, že do ní docházeli věřící augsburského i helvetského vyznání, byla to první společná kazatelská stanice reformované a luterské církve

---

¹⁵² František BEDNÁŘ (ed.), *Památce dra Frant. Kozáka a seniora Jana Pelíška*, Praha 1933, s. 35–39.

¹⁵³ Michal FLEGL, *Bohumír Kozák – architekt a kreslíř staré Prahy*, Rodopisná revue on-line, roč. 13, 4, 2011, dostupné online (http://rodopisna-revue-online.tode.cz/2011-4_soubory/07.pdf), [citováno k 10. 6. 2015].

¹⁵⁴ Ivo TRETERA, „*Nebylo tam nic dramatického*“ *Vzpomínky na profesora Jana B. Kozáka*, Dějiny a současnost on-line, roč. 10, 2008, dostupné online (<http://dejinyasoucasnost.cz/archiv/2008/10/-nebylo-tam-nic-dramatickeho-/>), [citováno k 10. 6. 2015].

¹⁵⁵ Miloslav RŮŽIČKA (ed.), *Dějiny Českobratrského evangelického sboru ve Vilémově : (1881–2001)*, Vilémov 2001. s. 18 a 19, 25.

před sjednocením roku 1918.¹⁵⁶ Lány a Kozák spolu velice dobře vycházeli, a nejspíše proto si po Kozákově odchodu členové čáslavského sboru zvolili Lányho jako nového faráře. Mezitím ale působil v Krabčicích, a to od roku 1920 do roku 1926. V Čáslavi byl instalován 4. února 1926. Instaloval jej senior čáslavského seniorátu a farář z Kutné Hory Viktor Szalatnay. Lány byl dobrým řečníkem, kázal i na Kozákově pohřbu. Publikoval také články do časopisů a sborníků. Povahou i jednáním byl milý. V Čáslavi působil do 31. března 1944, kdy zemřel náhle v nemocnici v Pelhřimově, a byl tak ušetřen od bolesti z popravu syna.¹⁵⁷

10.3 Rudolf Forman

Pro mládež byl velice důležitý Rudolf Forman, otec režiséra Miloše Formana, evangelík a cvičný učitel. Narodil se 18. října 1890 v Praze. Byl z osmi dětí. Původně chtěl vystudovat průmyslovou školu, ale nakonec vystudoval reálku v Náchodě a učitelský ústav v Čáslavi, kde maturoval roku 1912. Následně učil v Bohnicích u Nymburka a ve Chlebích. Roku 1915 narukoval do velké války, ze které se vrátil až po 28. říjnu 1918. Dne 13. ledna 1919 nastoupil do učitelského ústavu v Čáslavi jako cvičný učitel. Měl na starost praktický výcvik chovanců učitelského ústavu. Státním zaměstnancem se stal až 1. ledna 1923, po postátnění učitelského ústavu.¹⁵⁸ V Čáslavi vedl také skautský oddíl. Zasadil se o to, aby byla skautům pronajata bašta za evangelickým kostelem, dnes na zahradě Diakonie. Předtím v ní byl sklad nábytku a sbor klubovnu pronajímal skautům za 50 Kč ročně. Byl členem pěveckého spolku Hlahol a Sokol, byl předsedou v okresní péči o mládež a odbočce spolku záložních důstojníků. Zapojoval se do činnosti Husova asyly a byl iniciátorem projektu vybudování ozdravovny ve Zbýšově, aby měly děti ze sirotčince kam jezdit na prázdniny. Není vyloučeno, že některé chovance Husova asyly přivedl do skautského oddílu. Po okupaci roku 1939 se jako záložní důstojník zapojil do odbojové činnosti v organizaci Obrana národa, kde působil jako zpravodajec pod plukovníkem Bursíkem. Dne 4. dubna 1940 byl odveden přímo

---

¹⁵⁶ František BEDNÁŘ (ed.), *Památce dra Frant. Kozáka a seniora Jana Peliška*, Praha 1933, s. 90 až 92.

¹⁵⁷ Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi: III – D/1/4 Dějiny sboru Čáslav zpracoval Jaroslav Hartman, kurátor sboru, s. 11.

¹⁵⁸ TOUL Jan, *Jubilejní kniha českobratrské evangelické rodiny: k 150letému jubileu Tolerančního patentu 1781–1931*. České Budějovice 1931, s. 62.

ze školy kolínským gestapem. Ve vězení věděl, že se z něj už nedostane, protože měl špatný profil: veřejný, pracovník, Benešovec, skaut, socialista, Český bratr. Nikoho při výslechu neprozradil, vinu bral na sebe a odevzdaně nesl svůj úděl. Následně byl převezen do České Lípy, kde pracoval ve vagónce, pak na Pankrác a následně do Zhořelce u Budyšína, kde byl deset měsíců v samovazbě. Ve vězení byl vzorem a oporou pro spoluvězně, jednomu se snažil rozmluvit sebevraždu, jednomu hladovému vězni dal i kousek chleba. Aby se udržel v duševní kondici, četl Kralickou bibli, psal povídky a básně pro ilegální časopis Echo. Z Budyšína byl převezen do Ulmu, kde osm měsíců pracoval v krejčovské dílně. Tou dobrou byla zatčena i jeho manželka. Po tříletém věznění konečně přišel před soud, kde se dobře hájil, a prokázal pouze, že o věci věděl a neoznámil ji úřadům. Dostal dva a půl roku, ale propuštěn nebyl. Byl poslán do Terezína a pak do Osvětimi a Buchenwaldu. Dostal se až na těžké práce v Doře v Harzském pohoří, kde pracoval na stavbě tunelu. Byl už velice vyčerpaný a oslabený, nakonec zemřel na skvrnitý tyfus ve věku padesát čtyři let. Rudolf Forman byl po smrti jmenován ministerstvem školství a národní osvěty profesorem in memoriam. Byla po něm pojmenována nová ozdravovna ve Zbýšově, na jejímž vzniku se Forman před okupací podílel. Jeden spoluvězeň na Rudolfa Formana vzpomínal takto: *„Vyříd'te Čáslavským, že Rudolf Forman patřil k nejstatečnějším lidem našeho národa. Jeho činnost ilegální i jeho činnost mezi kamarády ve všech koncentračních táborech je taková, že si zaslouží, aby byl dáván za vzor. Byl čistý svým životem, miloval národ, posiloval slabé a pomáhal, kde mohl. Bude žít v našich vzpomínkách a bude nám chybět, kdykoli si vzpomeneme, že se nevrátil ke svým synům, ke své práci, k veřejné činnosti. Takových lidí by dnes národ potřeboval.“*¹⁵⁹

Jeho manželka, Anna Formanová, zemřela 1. března 1943 v Osvětimi ve věku padesát let rovněž na tyfus.¹⁶⁰ Byla obětí kauzy dvanácti čáslavských žen, které udal hokynář Havránek. Pan hokynář Havránek totiž nenahlásil protiněmecké letáky, pod nátlakem řekl jména dvanácti čáslavských žen a v cele se oběsil. Většina žen byla propuštěna, ale propuštění Anny Formanové měl na starosti jeden sudetský Němec, který před okupací pracoval u Formanových v penzionu u Máchova jezera, nebo vedl konkurenční podnik. Zde se výpovědi

---

¹⁵⁹ Jan SPÁČIL, *Za Rudolfem Formanem*, Podoubraví : vlastivědný sborník Čáslavska; Ročník XVI. Čáslav 1947 až 1948, s. 85 až 90.

¹⁶⁰ Tamtéž.

Blahoslavy Procházkové a Miloše Formana mírně rozcházejí.¹⁶¹ Po osvobození dostala Anna Formanová státní vyznamenání za statečnost in memoriam.

Jedním z pozdějších nástupců Rudolfa Formana byl Jiří Starý, rovněž evangelík, který dlouhodobě pracoval s mládeží a vedl také skautský oddíl. Jiří Starý se narodil 12. května 1958. Vyučil se opravářem televizí, dlouhou pracoval na železnici. Měl hodně zájmů jako například geologii, archeologii a skauting. Jiří Starý byl také kurátorem Českobratrské církve evangelické v Čáslavi. Skautingu se začal věnovat od roku 1968, po zakázání Junáka byl členem KMS Čáslav (Klub mladých svazarmovců). Nakonec ale přebрал vedení turistického oddílu a založil tak vodácký oddíl, předchůdce 2. skautského oddílu v Čáslavi. Jiří Starý pomáhal i v čáslavském muzeu seřadit geologické sbírky. Byl členem Muzejního a vlastivědného spolku „Včela Čáslavská“, kde pomáhal organizovat odborné historické přednášky a různé akce. Jako amatérský archeolog spolupracoval především s Mgr. Martinem Tomáškem, Mgr. Jolanou Šanderovou a mnoha dalšími. Zasloužil se hlavně o prozkoumání čáslavského podzemí. Mezi jeho významné nálezy patří středověký hřbitov nalezený v Quisově ulici. Tento hřbitov je od kostela svatého Petra a Pavla, dříve svatého Michala, poměrně vzdálený, a tak se Jiří Starý domníval, že kastelán hradiště si postavil kostel mimo hradby, který byl jeho majetkem. Podobné zprávy jsou třeba i v Kosmově kronice. Dlouhodobý výzkum Jiřího Starého přerušila náhlá a neočekávaná smrt 8. srpna 2008.¹⁶²

10.4 Donátoři Husova asylu

10.4.1 Václav Havelka

Narodil se 7. ledna 1850 v Potěhách u Čáslavi a zemřel 4. května 1932 v Čáslavi. V evangelickém sboru v Čáslavi působil jako kurátor. Měl v pronájmu statek v Přibyslavicích a v Rovově nad Doubravou, kde zaváděl pěstování aromatických rostlin. Zavedl zde i zelinářství a semenářství. Ke stáru si pořídil vlastní statek v Čáslavi. V politice byl spíše v pozadí, ale podílel se na vzniku agrární strany. Tři volební období byl členem české zemědělské rady za čáslavský okres a staral se i o zemědělské dělníky. Zavedl paušální

---

¹⁶¹ Výpověď Blahoslavy Procházkové, rozené Formanové, narozené 7. listopadu 1948, je členkou sboru, jejím dědečkem byl Rudolf Forman a nyní spravuje rodinný archiv.

¹⁶² Pavel DOČEKAL, *Amatérského archeolog a vlastivědný pracovník Jiří Starý: Stručný životopis a skautská činnost*, Čáslav 2013.

prémie při úrazovém pojištění a snažil se zlepšit bezpečnost práce. Podílel se také na větším zdanění lihu, změně zákona o myslivosti z roku 1866, a aby se za dovážené potraviny platilo větší clo. Byl v kuratoriu zemědělské prodejny a zastupoval český odbor zemědělské rady v zemském poradním sboru pro zprostředkování práce a opatřování zemědělského dělnictva. Publikoval i odbornou knihu Pěstování kmínu, která vyšla roku 1927. Dne 17. prosince 1918 byl zvolen předsedou Generálního sněmu, na kterém se sloučily česky mluvící sbory obou evangelických církví, luterské (a.v.) a reformované (h.v.) v Českobratrskou církev evangelickou. Do povědomí celého čáslavského okresu se zapsal nejen jako statkář, ale také jako mecenáš. Na zřízení vyšší hospodářské školy věnoval 100 000 Kč, k jejímu rozšíření o „zimní školu“ (odbornou školu hospodářskou), která by sloužila maloročníkům, co by měli chuť se odborně vzdělávat, věnoval dalších 100 000 Kč. Na stavbu nové fary Českobratrské církve evangelické v Čáslavi věnoval 25 000 Kč a založil i Fond manželů Dr. Františka a Zdeňky Kozákových při Husově asyly, na který věnoval 55 000 Kč. Působil v mnoha komisích církevních i státních, například jako inspektor při zkouškách profesorů pro české hospodářské školy, protože byl členem Národohospodářského ústavu při České akademii věd. Ve své práci byl velice pilný a svědomitý, byl i velice skromný a přívětivý. Kostnická jednota, spolek českých evangelíků, ho jmenovala svým čestným členem.¹⁶³

10.4.2 Karel Nykodým

Narodil se 16. května 1856 ve Kšelích. Studoval na první české reálce a na technice. Celkem čtyřicet pět let pracoval v Praze v pojišťovně Reunion. Byl stoupencem farářů Košutů, jejich myšlenky hájil a snažil se je i šířit, proto založil Košutovo stipendium pro mladé studenty teologie, podmínkou bylo i studium textů těchto farářů. Byl zastáncem české reformace, proto odmítal řadu prvků, které přišly ze zahraničí. Svými dary podporoval sociální programy církve, zejména Českou diakonii a Husův asyl. Diakonii věnoval například vilu v Kostelci nad Černými lesy, ve které se nacházel domov pro vysloužilé diakonky a sirotčinec. Husovu asyly věnoval 10 000 Kč na zakoupení pole a ročně mu věnoval nemalé dary. Peněžní dary věnoval většinou pomocí nadací. Zemřel 26. května 1925.¹⁶⁴

---

¹⁶³Jan TOUL. *Jubilejní kniha českobratrské evangelické rodiny: k 150letému jubileu Tolerančního patentu 1781–1931*, České Budějovice 1931, s. 68–69.

František LENFELD – Eduard REICH a kolektiv, Památník Václava Havelky, Čáslav 1933.

¹⁶⁴Inž. Karel Nykodým, Hus, červnové vydání, ročník 38., Čáslav 1926.

10.5 Zaměstnanci Husova asylu

10.5.1 Josef Ptáček

Josef Ptáček se narodil 2. dubna 1870 a pocházel ze zemědělské rodiny, která žila ve Zbyslavi. Studoval na obecní škole ve Zbyslavi a následně na gymnáziu v Čáslavi a v Kolíně. Vystudoval též evangelický učitelský ústav v Čáslavi, aby se mohl stát učitelem.

Učitelem se stal ve svých dvaceti letech a učil nejprve na evangelické škole v Semtěši (15. 9. 1890 – 28. 2. 1893), na obecní škole ve Starkoči (1.3. 1893 – 31. 8. 1924), jako ředitel působil na obecní škole v Podhořanech (do 31. 1. 1928) a na obecní škole v Potěhách (1. 2. 1928 – 30. 9. 1930). Do důchodu odešel roku 1930.¹⁶⁵ Měl syna Miloslava, ze kterého se stal lékař, a dvě dcery. Od roku 1924 až do roku 1947 vymýšlel do Podoubraví - Vlastivědného sborníku Čáslavska křížovky a hádanky pro mladé čtenáře.¹⁶⁶

Nejdéle učil ve Starkoči, kde učil i evangelické náboženství, vedl ochotnické divadlo a pěvecký kroužek, který přispíval na chod školy. Dne 31. března 1898 dostal na této škole definitivu. Dne 16. března 1909 byl jmenován zastupujícím ředitelem školy a tuto funkci měl vykonávat od 31. března.¹⁶⁷ Studenty svědomitě připravoval na střední školu a spoluobčanům pomáhal během Velké války komunikovat s civilními i vojenskými úřady.¹⁶⁸

V Husově asylu působil od roku 1931 jako pokladník a od roku 1934 až do své smrti jako správce. Mezi dětmi byl velice oblíbený, protože jim s paní Buřítovou dával lásku a domov.¹⁶⁹ Josef Ptáček zemřel po zákeřné nemoci 30. dubna 1947.¹⁷⁰ V neděli 4. května téhož roku se

---

¹⁶⁵ Archiv sboru ČCE v Čáslavi: III-C-3: Členové sboru: Josef Ptáček.

¹⁶⁶ -I-, *Za hodným panem řídícím ...*, Podoubraví : vlastivědný sborník Čáslavska; Ročník XV. Čáslav 1946 až 1947, s. 143 a 144.

¹⁶⁷ Osobní archiv Jaroslava Brunera, badatele a zastupitele obce Starkoč.

¹⁶⁸ Archiv sboru ČCE v Čáslavi: III-C-3: Členové sboru: Josef Ptáček.

¹⁶⁹ V., *Za bratrem Josefem Ptáčkem*, Buď světlo!, Ročník 2., červnové vydání, 1947, s. 10 a 11.

¹⁷⁰ -I-, *Za hodným panem řídícím ...*, Podoubraví : vlastivědný sborník Čáslavska; Ročník XV. Čáslav 1946 až 1947, s. 143 a 144.

konal jeho pohřeb a část smutečních darů šla na Husův asyl¹⁷¹. Josef Ptáček odpočívá na hřbitově v Semtěši.¹⁷²

10.5.2 Anna Buřitová

Narodila se 1. prosince roku 1891 v Radovesnicích, které spadaly do evangelického krakovanského sboru helvetského vyznání, kde byl její otec ve staršovstvu. Byla z pěti dětí a musela se starat o mladší sourozence. Nějakou dobu pracovala u dvora, ale táhlo jí to spíše pomáhat nemocným a potřebným. Nějakou dobu pomáhala senioru Janu Pelíškovi v posledních pěti letech jeho života a Zdeňce Kozákové, když si zlomila nohu v krčku. Paní Kozáková jí pak doporučila k práci v Husově asyly.¹⁷³

V Husově asyly pracovala od 1. ledna 1918 jako pomocnice v domácnosti a od roku 1926 jako vedoucí sestra. Zpočátku se takové odpovědnosti bála, ale nakonec děkovala Bohu, že jí ta možnost byla umožněna. Jejím úkolem bylo chovancům vařit, šatit je a učit je mravní a náboženské výchově. Dětem nahrazovala svojí láskou a oddaností rodinu společně s dalším personálem. Padesáté narozeniny oslavila v pondělí 1. prosince 1941 v Husově asyly, chovanci jí blahopřáli a farář Lány jí věnoval projev uznání od seniorátního výboru. O jejím jubileu kromě Husa psal i regionální časopis Prokúpkův kraj.¹⁷⁴ Po zrušení sirotčince v Čáslavi odešla do Evangelického domova odpočinku v Krabčicích, kde dále pomáhala. Kvůli službě se nevypravila ani roku 1964 do Čáslavi, kde se konalo setkání bývalých chovanců Husova asyly.¹⁷⁵ V Krabčicích se starala hlavně o opravu šatstva a zapojovala se

---

¹⁷¹ V., *Za bratrem Josefem Ptáčkem*, Buď světlo!, Ročník 2., červnové vydání, 1947, s. 10 a 11.

¹⁷² -I-, *Za hodným panem řídícím ...*, Podoubraví : vlastivědný sborník Čáslavska; Ročník XV. Čáslav 1946 až 1947, s. 143 a 144.

¹⁷³ Archiv sboru ČCE v Čáslavi: III-C-3: Členové sboru: V. J. *Za sestrou Annou Buřitovou* (Zasláno k uveřejnění v Kostnických Jiskrách 24. 4. 1979.

¹⁷⁴ Rudolf Petr LÁNY, *Věrná služba Husovu asyly*, Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní, číslo 12, ročník 53, prosinec 1941, s. 179 a 180.

¹⁷⁵ Archiv sboru ČCE v Čáslavi: III-D/1/4 Dějiny sboru Čáslav zpracoval Jaroslav Hartman, kurátor sboru, s. 20 a 21.

do chodu tamního sboru, kde kritizovala mnoho lidí, kteří nesetřvali ve víře a z církve odešli.
Anna Buřitová zemřela v Krabčicích 29. března 1979 ve věku 88 let.¹⁷⁶

---

¹⁷⁶ Archiv sboru ČCE v Čáslavi: III-C-3: Členové sboru: V. J. *Za sestrou Annou Buřitovou* (Zasláno k uveřejnění v Kostnických Jiskrách 24. 4. 1979).

Závěr

Moje bakalářská práce se věnuje historii evangelického sboru v Čáslavi. Zaměřil jsem se především na jeho působení v oblasti sociální péče a dobročinnosti. Jako první byl v Čáslavi založen dobročinný ženský spolek Marta, konkrétně roku 1889. Spolek přispíval na mnoho dobročinných projektů jak v církvi, tak i ve městě. Dobročinné bazary, které Marta pořádala před vánočními svátky, byly hojně navštěvovány. Na bazarech se jen nevybíraly peníze pro potřebné, ale byly též významnou kulturní akcí. Díky Martě a bazarům mohl vzniknout i místní evangelický sirotčinec Husův asyl, který byl otevřen roku 1915, tedy v době 500. výročí upálení mistra Jana Husa. Byl to tedy i do jisté míry pomník, který tvořila nejen budova, ale především dobrovolníci, kteří zde odváděli záslužnou práci přes 35 let. Tato bakalářská práce je tedy zároveň připomínkou „tohoto pomníku“, protože tento rok si připomínáme 600 let od upálení mistra Jana Husa a také 100 let od založení Husova asylu.

Výchova sirotků a polosírotků vyžadovala i nemalé finanční prostředky, především na zajištění stravy, hygieny a oblečení. Dobře vychovat jedno nebo dvě děti není nic jednoduchého, natož osmnáct nebo dvacet pět. Navíc tyto děti měly mnohdy i špatné návyky, protože byly často zanedbané. Touto prací jsem se proto alespoň částečně pokusil vzdát hold pracovníkům Husova asylu a snažil se jejím prostřednictvím přesvědčit skeptiky, kteří církvím nedůvěřují a církevní restituce vnímají negativně. Vždyť kolik dobrého by z těchto restitucí mohlo vzniknout, třeba právě nový Husův asyl. I stávající objekty církevní sociální péče by bylo možno zrekonstruovat, aby například i Diakonie v Čáslavi vypadala tak dobře zvenčí jako zevnitř. Podařilo se mi prokázat, že evangelická církev byla v Čáslavi do roku 1948 prospěšnější než dnes. Byl zde vyhlášený učitelský ústav, který založili evangelíci, i dobročinný ženský spolek Marta. Členové sboru ovlivnili i jiné spolky působící ve městě, jako například Junák, Sokol či Hlahol. Pozvedávali místní kulturu a vlastenectví, několik členů sboru bylo také v protinacistickém odboji. Dnes převzala štafetu hlavně Diakonie, ale i sbor pořádá kulturní akce. Hraje se například vánoční divadlo, pořádá se Čáslavský hudební festival a podobně.

Podobná práce nebo studie měla vzniknout již po sametové revoluci, protože pamětníků ubývá. V této práci jsem se snažil zachytit svědectví posledních pamětníků v Čáslavi. Napadla mě myšlenka vystopovat některé chovance, ale o těch je velice málo zpráv, navíc neaktuálních, konkrétně ze 40. let minulého století, byť není záruka, že bývalí chovanci

setrvali v církvi. Práci doplňuje svědectví dvou pamětníků z čáslavského sboru. Nevím, zda žije pamětníků více. Většina lidí si pamatuje Husův asyl již jen jako domov pro vysloužilé faráře, nebo jim Husův asyl ve vzpomínkách splývá s městským sirotčincem, kde nepůsobily diakonky, ale řádové sestry. Tato bakalářská práce by mohla být základem článku do církevních nebo místních periodik, získat více vzpomínek a téma rozšířit. V další práci bych se rád věnoval evangelickému školství, konkrétně učitelskému ústavu v Čáslavi a evangelické škole v Bousově. Ve farním archivu jsou prameny i k tomuto tématu. Lze využít též biografie některých učitelů, kteří na učitelském ústavu studovali, nebo učili. Ženský dobročinný spolek Marta a ostatní ženské evangelické spolky by si zasloužily další zpracování, ale jak jsem se dozvěděl na konferenci o dějinách ženy, nepodařilo se mnohé informace dohledat. V celocírkevním archivu je informací málo, většinou se archiválie nacházejí ve sborových archivech, kde spolek působil. Z tohoto důvodu se otázkou ženských evangelických spolků budu i nadále zabývat.

Seznam pramenů a literatury

Prameny archivní

Archiv sboru Českobratrské církve evangelické v Čáslavi:

III – D/1/1 Dějiny špitálu aj. 1891.

III – G/4/1 Různá akta až do roku 1922: Kuratorium Evangelického reformovaného učitelského ústavu a Husův asyl.

III – G/4/2 Husův asyl r. 1913–1956.

R – III – F/3 Plány Husova asylu.

III – G/1 Dobročinný spolek Marta.

III – C – 4/8 Husův asyl, zakládací listiny, prodej.

III – C/4 Husův asyl.

III – B – 61 Kniha protokolů Husova asylu 1925–1937.

Prameny tištěné ze sborového archivu a sborové knihovny

III – B – 62: Výroční zprávy za roky 1947 a 1948 + Sborový věstník „Bud' světlo!“ ročník 1946–1949, vázané.

III – D/9 Sborové tisky: Výroční zpráva českobratrského evang. sboru v Čáslavi za rok 1929, Výroční zpráva českobratrského evang. Sboru v Čáslavi za léta 1935, 1936, 1937.

LÁNY Rudolf Petr – Josef Ptáček (edd.), Husův asyl: sirotčinec českobratrského evangelického farního sboru v Čáslavi 1915–1940, Čáslav 1940.

50 let ženského dobročinného spolku "Marta" v Čáslavi, Čáslav 1939 49 s.

Památník Václava Havelky: k výročí smrti Václava Havelky sebrali jsme některé časopisecké zprávy při příležitosti osmdesátých narozenin a při jeho úmrtí uveřejněné a předkládáme je přátelům a známým na památku. Čáslav 1933. 24 s.

Periodika

III – B – 62: Sborový věstník „Buď světlo!“ ročník 1946–1949, vázaný + Výroční zprávy za roky 1947 a 1948.

BEDNÁŘ František (ed.), Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní, Čáslav 1926–1943.

KAŠPAR Timodeus B. (ed.), *Evanjelické listy*, květové vydání, ročník 35, 1917 s. 36.

KLEISNILOVÁ Heřma, *Malé okénko do sirotčince v Krabčicích*, Bratrstvo: list českobratrské mládeže evangelické 17, 1934–1935, s. 40.

KOZÁK František (ed.), Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní, Čáslav 1914–1926.

NECHANICKÝ J., *Reportáž z mladoboleslavského sirotčince*, Bratrstvo: list českobratrské mládeže evangelické 17, 1934–1935, s. 38 a 39.

PELÍŠEK Jan (ed.), *Hus: časopis věnovaný zájmům církve evanj. reformované*, Semtěš 1898.

SCHWARZ PhDr. K., *K historii Diakonie ČCE*, In: Desetiletí obnovy Diakonické práce, Praha 1999.

Literatura

BALCAR Lubomír – Viktor HÁJEK – Miloš ŠOUREK a kolektiv (edd.), *Církev v proměnách času: 1969–1999 : sborník Českobratrské církve evangelické*, Praha 2002.

BEDNÁŘ František, *Památník Českobratrské církve evangelické: Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*, Praha, 1924.

BEDNÁŘ František (ed.), *Památce dra Frant. Kozáka a seniora Jana Pelíška*, Praha 1933.

BIRNBAUMOVÁ Alžběta – Libuše JANSOVÁ, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu Čáslavském*. Praha 1929.

BROŽ Miroslav (ed.), *Církev v proměnách času: 1918–1968 : sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické*, Praha 1969.

LÁNY Rudolf Petr – Josef Ptáček (edd.), *Husův asyl: sirotčinec českobratrského evangelického farního sboru v Čáslavi 1915–1940*, Čáslav 1940.

MÁLEK Vlastislav, *Z historie čáslavského zdravotnictví*, Čáslav 1992.

MAREČKOVÁ Josefína (ed.), *Duchovné prúdy v našej republike 1918 – 1930*, Bratislava 1930.

NEŠPOR Zdeněk R., *Století evangelických časopisů, 1849–1948: časopisy v dějinách "lidových" protestantských církví v Čechách a na Moravě*, Praha 2010.

SEDLÁČEK Antonín – Jan SPÁČIL – Vladislav ZLÁMAL, *Čáslav město a okres*, Brno 1940.

SEDLÁČEK August. *Děje města Čáslavě*. Praha 1874.

SPÁČIL Jan, *Čáslav*, Čáslav 1948.

ŠKRDLE František, *Čáslav: průvodce městem a okolím s popisem památek*, Čáslavi 1935.

TOUL Jan, *Jubilejní kniha českobratrské evangelické rodiny: k 150letému jubileu Tolerančního patentu 1781–1931*, České Budějovice 1931.

WÁGNER Eduard, *Českobratrský evangelický sbor v Čáslavi (v Močovicích) 1783–2003*, Čáslav 2003.

Vysokoškolské práce

DOČEKAL Pavel, *Amatérského archeolog a vlastivědný pracovník Jiří Starý: Stručný životopis a skautská činnost*, Čáslav 2013. Seminární práce, Univerzita Hradec Králové, filozofická fakulta, historický ústav.

DOČEKAL Pavel, *Veduty města Čáslavi 1602–1830*, Čáslav 2013. Seminární práce, Univerzita Hradec Králové, filozofická fakulta, historický ústav.

RICHTEROVÁ Jitka, *Středisko Diakonie ČCE Marta v Čáslavi*, Čáslav 1998. Seminární práce, Univerzita Karlova Praha, pedagogická fakulta, speciální pedagogika.

Internetové zdroje

Bible překlad pro 21. století. *Bible21 online* [online]. Copyright © 2012 Bible21 [cit. 2015-12-20]. Dostupný z: <http://www.bible21.cz/online>.

Seznam příloh

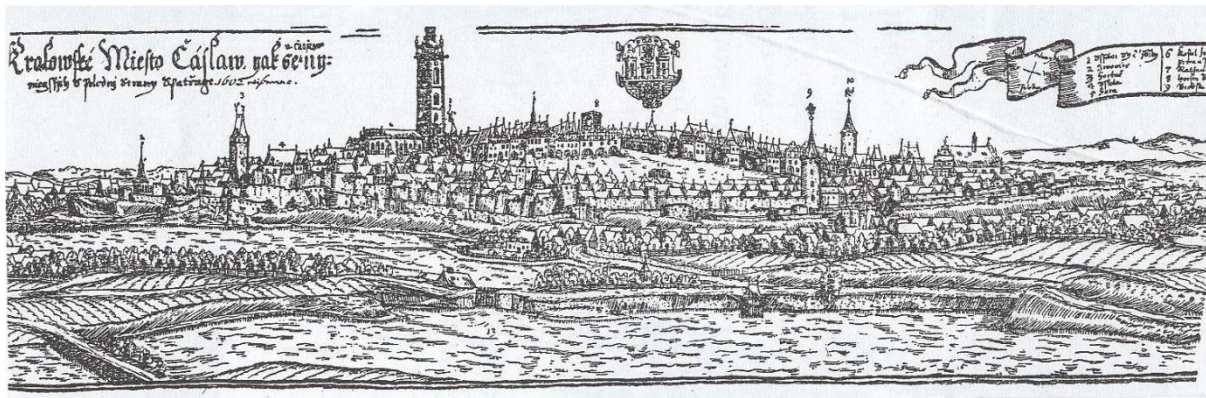
Příloha 1 Veduta Čáslavi z roku 1602 od Jana Willenberga. Špitál se špitálním kostelem svaté Alžběty je pod čísly 1 a 2.....	76
Příloha 2: Hoefnagelova veduta Čáslavi z roku 1617. Na vedutě je Žižkova podobizna a hrob	76
Příloha 3: Kostel Českobratrské církve evangelické v Čáslavi	77
Příloha 4: Fara Českobratrské církve evangelické v Čáslavi	78
Příloha 5: Budova starého učitelského ústavu Českobratrské církve evangelické v Čáslavi	78
Příloha 6: Budova nového učitelského ústavu Českobratrské církve evangelické v Čáslavi, dnes zde sídlí Diakonie ČCE.....	79
Příloha 7: Reliéf na fasádě učitelského ústavu	79
Příloha 8: Budova Husova asylu – asi 30. léta	80
Příloha 9: Marta: Zlatá kniha pro české dívky a matky od Františka Kozáka.....	81
Příloha 10: Sborník 50 let ženského dobročinného spolku "Marta" v Čáslavi vydaného v Čáslavi roku 1939.....	82
Příloha 11: Členky ženského dobročinného spolku Marta roku 1923.....	83
Příloha 12: Členky ženského dobročinného spolku Marta roku 1929.....	84
Příloha 13: Členky ženského dobročinného spolku Marta při práci	84
Příloha 14: Přehled příjmů spolku Marta za 50 let.....	85
Příloha 15: Plakát – pozvánka na bazar spolku Marta.....	86
Příloha 16: Plakát – pozvánka na bazar spolku Marta.....	87
Příloha 17: Plakát – pozvánka na bazar spolku Marta.....	88
Příloha 18: Pozvánka na „čajový večírek“ spolku Marta	89
Příloha 19: Pozvánka na „přátelskou besedu“ spolku Marta.....	90
Příloha 20: Bývalý městský sirotčinec, dnes domov důchodců	91
Příloha 21: Chovanci městského sirotčince roku 1925	91
Příloha 22: Kostel svaté Alžběty, který náležel ke špitálu	92
Příloha 23: Poloha Husova asylu na letecké mapě pořízené mezi lety 1953 a 1954.....	92
Příloha 24: Husův asyl na katastrální mapě	93

Příloha 25: Fotografie, kterou od Husova asylu dostali manželé Formanovi.....	94
Příloha 26: Titulní strana sborníku	94
Příloha 27: Plány k Husovu asylu	95
Příloha 28: Plány k Husovu asylu	96
Příloha 29: Instrukce pro personál sirotčince Husův asyl z roku 1933 (1. Strana)	97
Příloha 30: Instrukce pro personál sirotčince Husův asyl z roku 1933 (2. Strana)	98
Příloha 31: Plány k Husovu asylu	99
Příloha 32: Chovanci Husova asylu s kuratoriem	100
Příloha 33: Dary za rok 1922	101
Příloha 34: Účty Husova asylu za rok 1922	102
Příloha 35: Dary Husovu asylu.....	103
Příloha 36: Výroční zpráva „Husova asylu pro osiřelé děti v Čáslavi“ za rok 1932.....	104
Příloha 37: Rozpočet Husova asylu za rok 1932.....	105
Příloha 38: Pokyny pro rodiče ohledně návštěv v ozdravovně Ch. G. Masarykové	106
Příloha 39: Jídelní lístek pro listopad 1948	107
Příloha 40: Zaměstnanci a členové kuratoria Husova asylu v letech 1944 a 1946.....	108
Příloha 41: Výkaz subvencí a podpor ministerstva sociální a zdravotní správy Husovu asylu v Čáslavi	109
Příloha 42: Rozpočet Husova asylu za rok 1945	110
Příloha 43: Nájemní smlouva domova pro vysloužilé faráře v Čáslavi (1. strana)	111
Příloha 44: Nájemní smlouva domova pro vysloužilé faráře v Čáslavi (2. strana)	112
Příloha 45: Husův asyl před demolicí	113
Příloha 46: Husův asyl před demolicí	113
Příloha 47: Vchod do Husova asylu	114
Příloha 48: Cesta k Husovu asylu.....	115
Příloha 49: Poloha Husova asylu na letecké mapě v současnosti.....	115
Příloha 50: Místo kde stával Husův asyl.....	116

Příloha 51: František Kozák	116
Příloha 52: Pamětní deska v kostele ČCE v Čáslavi	117
Příloha 53: Zdeňka Kozáková	117
Příloha 54: Hrob rodiny Kozákových.....	118
Příloha 55: Manželé Formanovi (Rudolf a Anna) roku 1916.....	119
Příloha 56: Vzkaz zasláný Formanovým od chovanců Husova asylu.....	119
Příloha 57: Josef Ptáček	120
Příloha 58: Památce Václava Havelky	120
Příloha 59: Inženýr Karel Nykodým	121

Přílohy

Příloha 1 Veduta Čáslavi z roku 1602 od Jana Willenberga. Špitál se špitálním kostelem svaté Alžběty je pod čísly 1 a 2

(Městské muzeum Čáslav)

Příloha 2: Hoefnagelova veduta Čáslavi z roku 1617. Na vedutě je Žižkova podobizna a hrob

(Městské muzeum Čáslav)

Příloha 3: Kostel Českobratrské církve evangelické v Čáslavi

(foto Pavel Dočekal, 28. 6. 2015)

Příloha 4: Fara Českobratrské církve evangelické v Čáslavi

(foto Pavel Dočekal, 28. 6. 2015)

Příloha 5: Budova starého učitelského ústavu Českobratrské církve evangelické v Čáslavi

(foto Pavel Dočekal, 28. 6. 2015)

Příloha 6: Budova nového učitelského ústavu Českobratrské církve evangelické v Čáslavi, dnes zde sídlí Diakonie ČCE

(foto Pavel Dočekal, 28. 6. 2015)

Příloha 7: Reliéf na fasádě učitelského ústavu

(foto Pavel Dočekal, 28. 6. 2015)

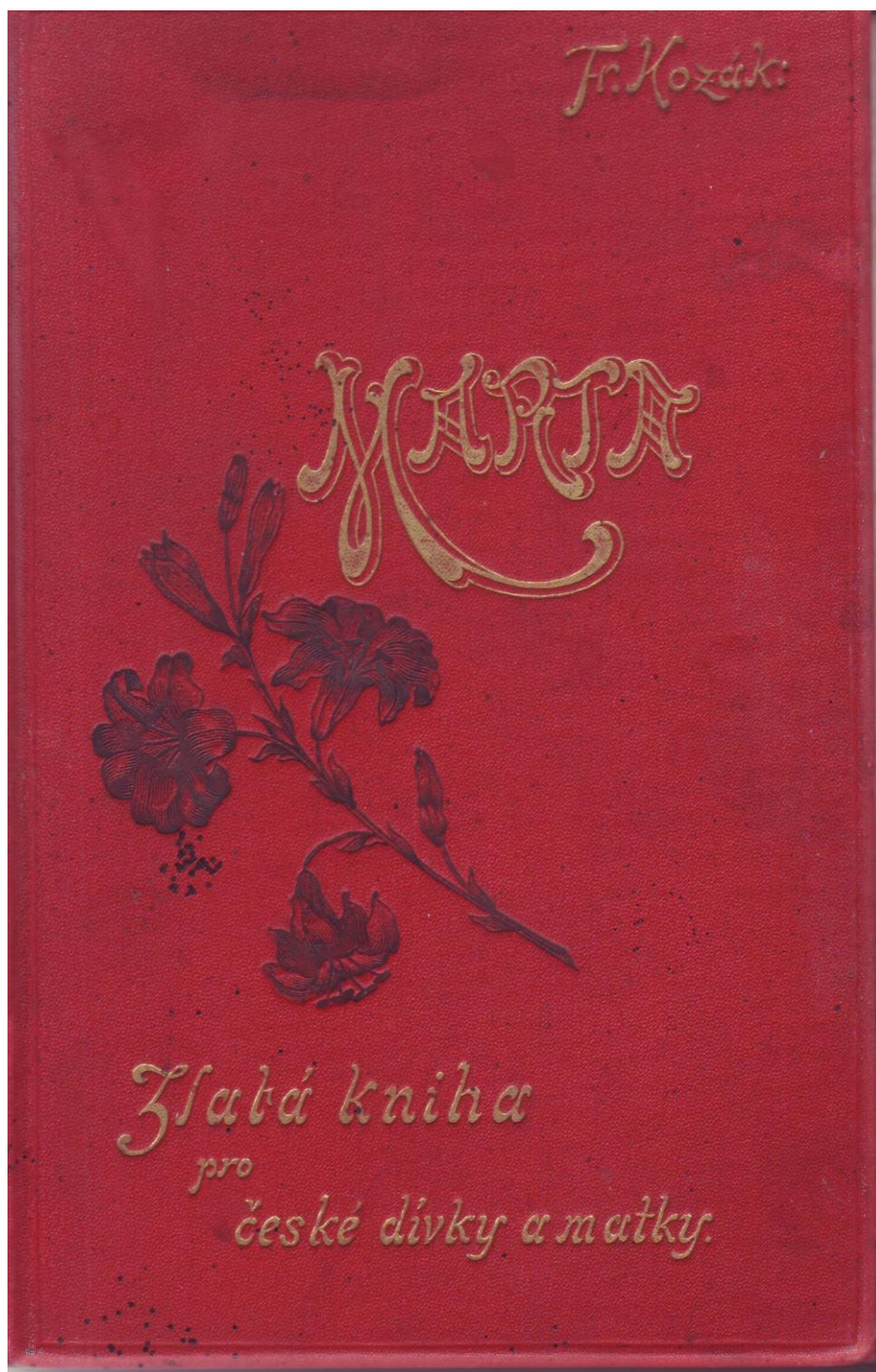
Příloha 8: Budova Husova asylu – asi 30. léta

(sbírka fotografií Igora Šobody)

Příloha 9: Marta: Zlatá kniha pro české dívky a matky od Františka Kozáka

(archiv sboru ČCE v Čáslavi, nazařazeno)

Příloha 10: Sborník 50 let ženského dobročinného spolku "Marta" v Čáslavi vydaného v Čáslav roku 1939

(knihovna faráře Jaroslava Féra)

Příloha 11: Členky ženského dobročinného spolku Marta roku 1923

SPOLEK MARTA V R. 1923.

Zleva doprava sedící: † M. Zmrhalová - B. Dobrovolná - Z. Zmrhalová. — Sedící: † M. Jindřichová - † A. Bernstädtrová - F. Kafková
† K. Havelková - † Dr. F. Kozák - † Z. Kozáková - † A. Vančurová - † A. Výborná - A. Nozarová - E. Procházková. — Stojící I. řada:
† A. Havránková - † E. Kmenová - E. Švandová - M. Řípová - † A. Jerieová - R. Kynčlová - † B. Procházková - M. Vančurová
M. Vodáková - B. Horáková - M. Hudcová - R. Procházková - † M. Dobiášová - † A. Vančurová. — Stojící II. řada: A. Vančurová
M. Křížová - A. Zmrhalová - M. Řeháková - E. Brichová - R. Šváblová - Zlochová - A. Čejková. — Stojící III. řada: † A. Zouňková
M. Pospíšilová - M. Hutáková - Z. Kolínská.

(50 let ženského dobročinného spolku "Marta" v Čáslavi)

Příloha 12: Členky ženského dobročinného spolku Marta roku 1929

(50 let ženského dobročinného spolku "Marta" v Čáslavi)

Příloha 13: Členky ženského dobročinného spolku Marta při práci

ČLENKY SPOLKU MARTA PŘI PRÁCI (1939).

(50 let ženského dobročinného spolku "Marta" v Čáslavi)

Příloha 14: Přehled příjmů spolku Marta za 50 let

PŘEHLED PŘÍJMŮ A VYDÁNÍ ZA 50 LET (1889-1938).							
Rok	Příjem zl	Vydání zl	Hotovost zl	Rok	Příjem K	Vydání K	Hotovost K
1889	252.11	239.66	12.45	1916	3.900.92	2.110.23	1.790.69
1890	343.34	317.92	25.42	1917	5.786.88	3.695.92	2.090.96
1891	434.43	356.76	77.67	1918	8.696.76	3.570.55	5.126.21
1892	446.95	269.45	177.50		Kč	Kč	Kč
1893	498.87	398.87	100.-	1919	12.932.84	6.827.88	6.104.96
1894	460.56	455.78	4.78	1920	15.940.64	7.958.10	7.982.54
1895	478.76	462.80	15.96	1921	18.792.49	11.166.44	7.626.05
1896	553.94	455.07	98.87	1922	17.096.47	10.507.06	6.589.41
1897	602.63	518.26	84.37	1923	17.227.65	9.444.65	7.783.-
1898	670.11	436.96	233.15	1924	18.366.30	9.398.63	8.967.67
1899	795.99	690.27	105.72	1925	23.078.66	12.203.50	10.875.16
	K	K	K	1926	26.516.86	12.820.94	13.695.92
1900	1.347.80	1.085.79	262.01	1927	31.265.64	20.634.26	10.631.38
1901	1.270.35	1.096.99	173.36	1928	28.714.13	13.425.71	15.288.42
1902	1.246.50	989.86	256.64	1929	33.850.72	20.527.85	13.322.87
1903	1.514.32	1.349.67	164.65	1930	30.682.57	14.122.39	16.560.18
1904	1.413.50	1.076.82	336.68	1931	32.729.88	18.318.10	14.411.78
1905	1.687.31	1.390.21	297.10	1932	27.060.20	10.314.95	16.745.25
1906	1.689.85	1.527.83	162.02	1933	30.994.70	17.917.65	13.077.05
1907	1.317.06	1.020.60	296.46	1934	25.289.-	10.638.90	14.650.10
1908	1.596.40	1.279.57	316.83	1935	27.450.80	12.240.70	15.210.10
1909	1.924.58	1.511.59	412.99	1936	29.975.65	15.799.60	14.176.05
1910	1.902.-	1.365.92	536.08	1937	26.289.75	11.348.20	14.941.55
1911	2.206.74	1.697.72	509.02	1938	28.145.-	12.016.50	16.128.50
1912	2.127.13	1.649.52	477.61				
1913	2.069.32	1.462.54	606.78				
1914	2.044.11	1.024.46	1.019.65				
1915	3.072.97	1.810.39	1.262.58				
				Nepřehlédíme-li k předválečné hodnotě peněz, přijal spolek za 50 let . . . . . Kč 313.680.29 vydal . . . . . „ 297.551.79 hotovost k 1. lednu 1939 . . . . . „ 16.128.50			

Jaroslava Spáčilová, pokladní.

(50 let ženského dobročinného spolku "Marta" v Čáslavi, Čáslav 1939)

Příloha 16: Plakát – pozvánka na bazar spolku Marta

Ženský dobročinný spolek Marta v Čáslavi
pořádá v pondělí 8. prosince 1930 o půl 3. hod. odpo. v tělocvičně učitel. ústavu v Čáslavi

DOBROČINNÝ BAZAR

v prospěch osiřelých dětí a nuzných lidí

Spolek zve všechny své členy a přátele, kteří cítí svou sociální povinnost a chtějí jednati v duchu pravé humanity, aby bazaru zúčastnili. Dárky do tomboly a buffetu, jakož i peněžité příspěvky, o něž se snažně prosí, přijímají se v české káfole, u paní Marie Vodákové v Jenikovské ul. a u paní Marie Vančurové u lázni. - Všecky dary budou veřejně kvitovány. Ruční práce vystavené u Vodáků, lze tamtéž zakoupiti, také i losy pro výhry.

Výbor spolku Marta v Čáslavi

FRENEL-ČÁSLAV

(III – G/1 Dobročinný spolek Marta: Spolek Marta v Čáslavi)

**DOBROČINNÝ
BAZAR**

v zájmu osiřelých
dítek a lidí nuzných
pořádá Ženský dobročinný spolek
MARTA V ČÁSLAVI
v sobotu 8. prosince 1928 o půl 3. hod. odpo.
v tělocvičně učitelského ústavu v Čáslavi.

Spolek zve všechny své členy a přátele,
kteříž cítí svou povinnost sociální a mají
úmysl jednati v duchu pravé humanity,
aby se bazaru účastnili.

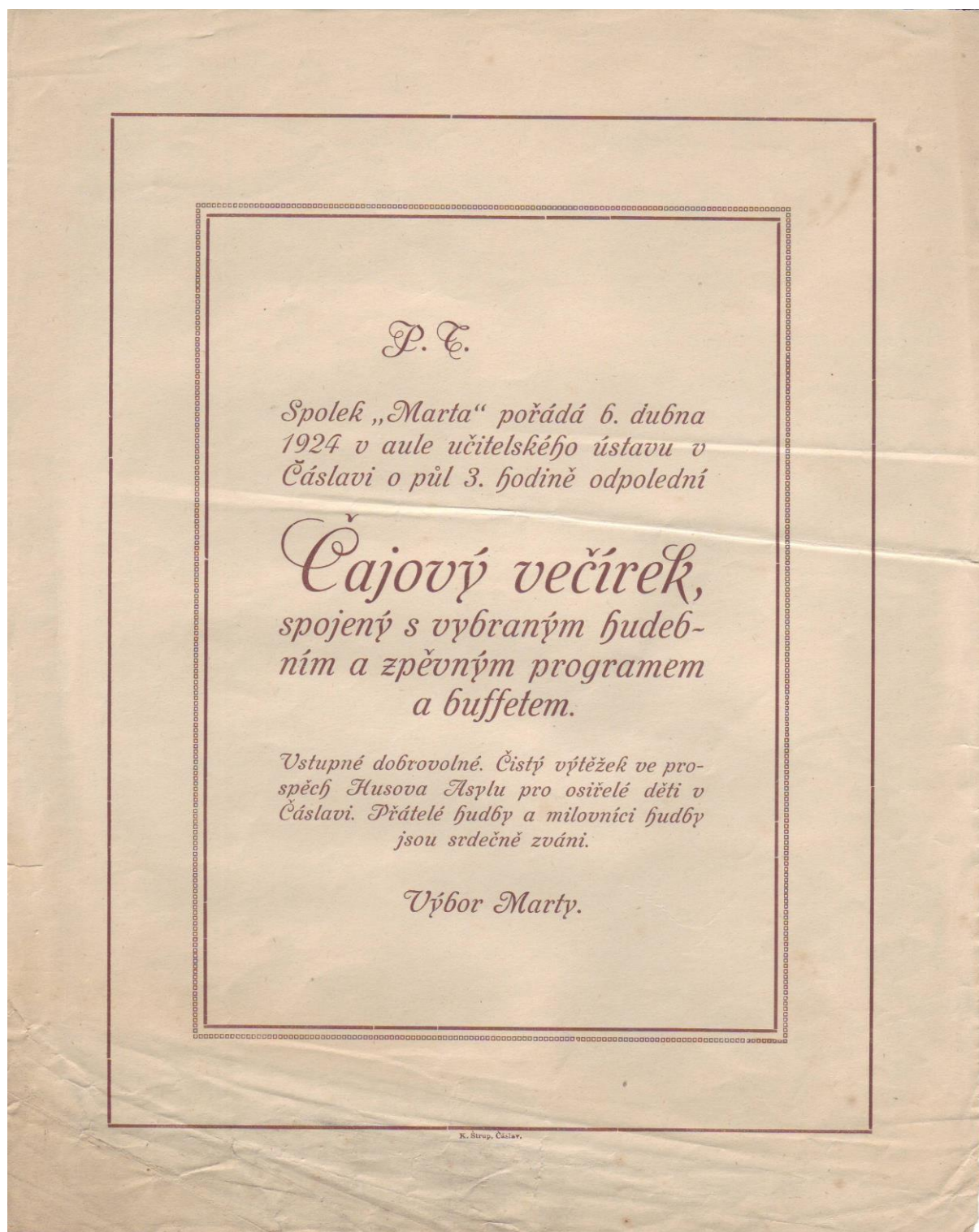

Dárky do tomboly a buffetu, jakož i peněžité příspěvky, o něž se
snažně prosí, přijímají se v českobrat. faře v Čáslavi, u pí. Marie
Vančurové (u Lázní) v Čáslavi a pí. Marie Vodákové v Jeníkovské
ulici v Čáslavi, a budou veřejně kvitovány. Ruční práce vystavené
u Vodáků možno zakoupiti, jakož i losy pro výhry z tomboly.

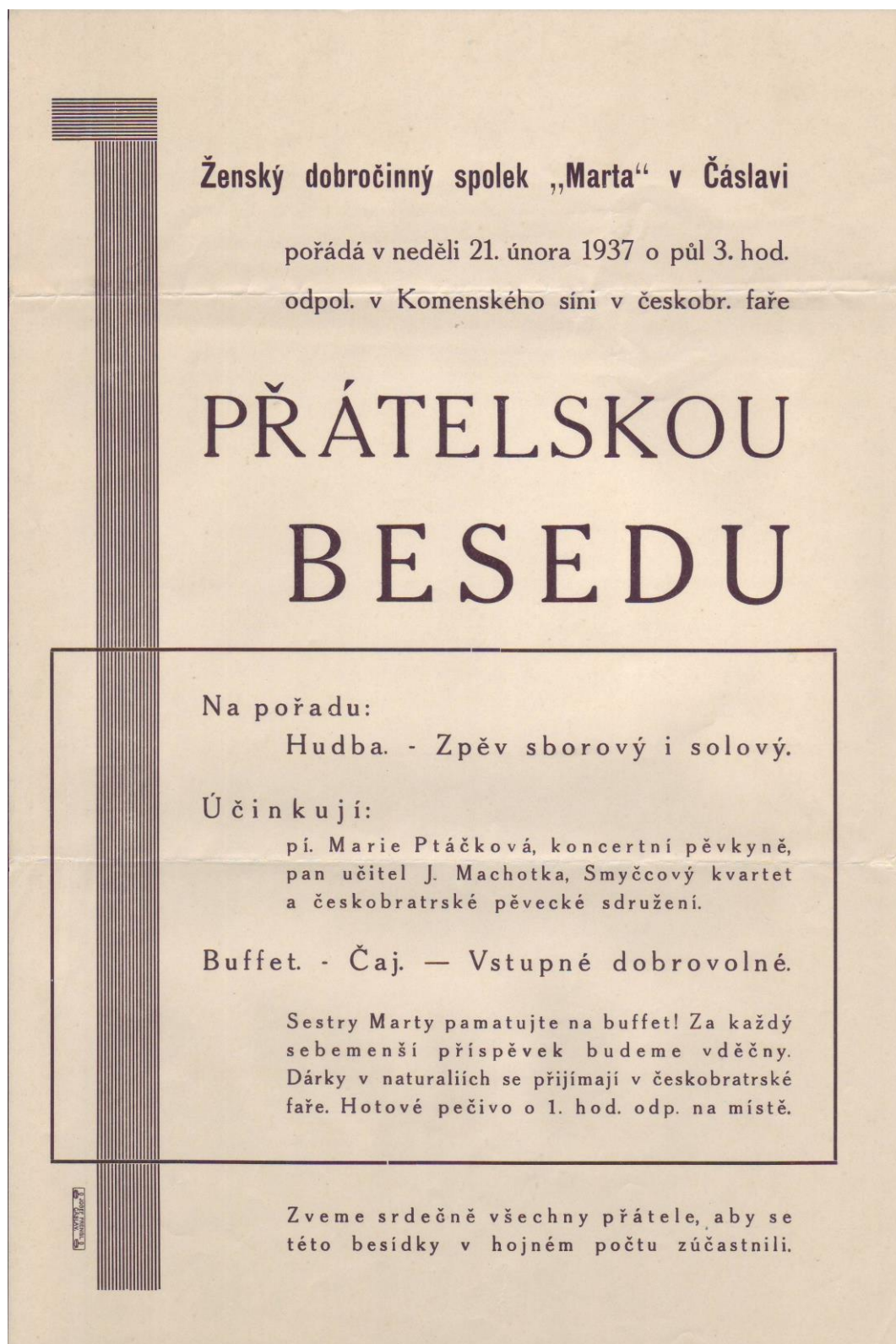
V Ý B O R M A R T Y .

Příloha 18: Pozvánka na „čajový večírek“ spolku Marta

(III – G/1 Dobročinný spolek Marta: Spolek Marta v Čáslavi)

(III – G/1 Dobročinný spolek Marta: Spolek Marta v Čáslavi)

Příloha 20: Bývalý městský sirotčinec, dnes domov důchodců

(foto Pavel Dočekal, 28. 6. 2015)

Příloha 21: Chovanci městského sirotčince roku 1925

(rodinný archiv Bohumila Krska)

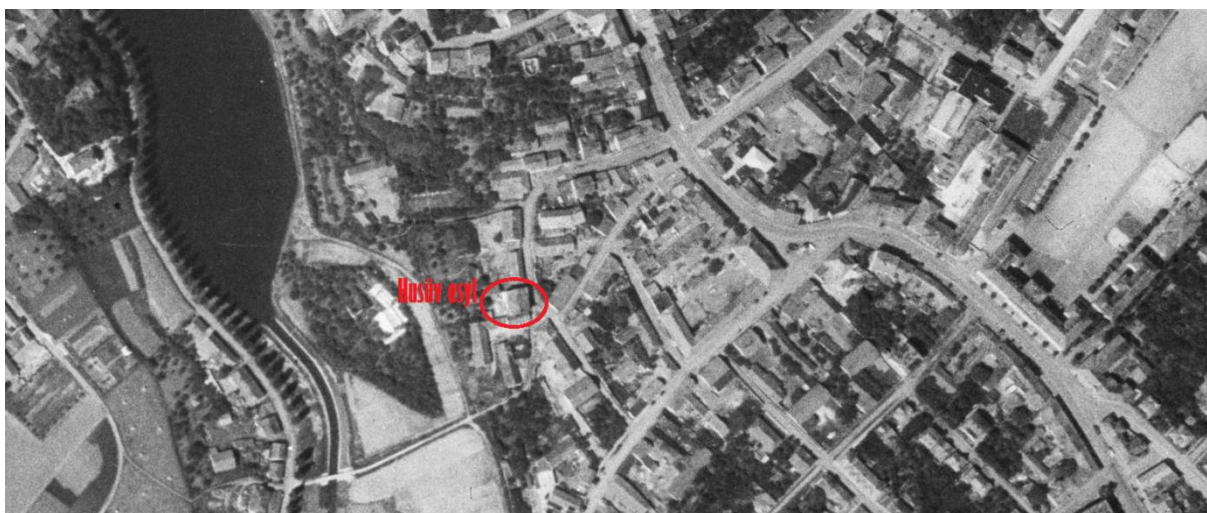

Příloha 22: Kostel svaté Alžběty, který náležel ke špitálu

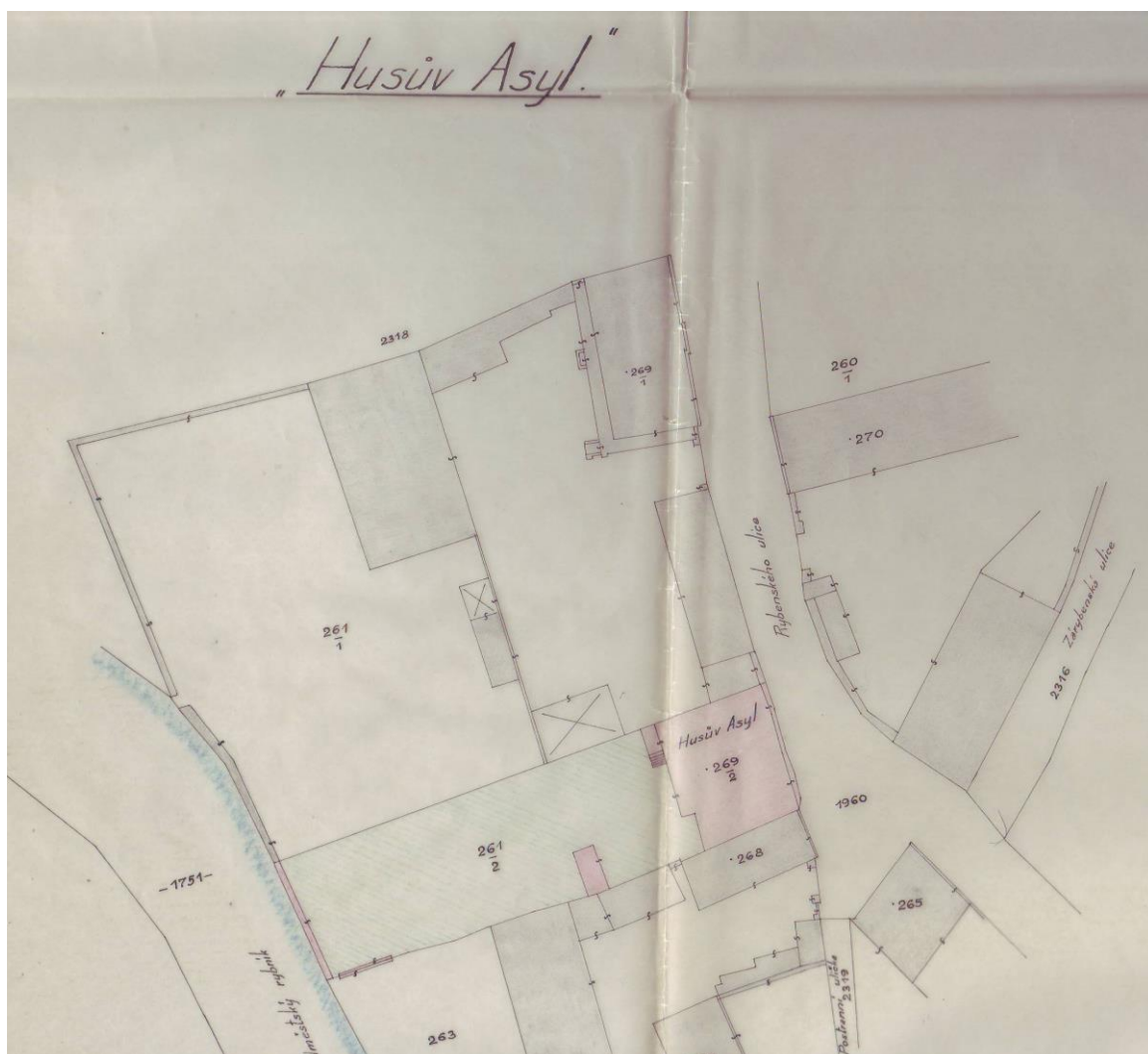
(foto Pavel Dočekal, 28. 6. 2015)

Příloha 23: Poloha Husova asyly na letecké mapě pořizené mezi lety 1953 a 1954

(<http://kontaminace.cenia.cz/>, 21. 12. 2015)

Příloha 24: Husův asyl na katastrální mapě

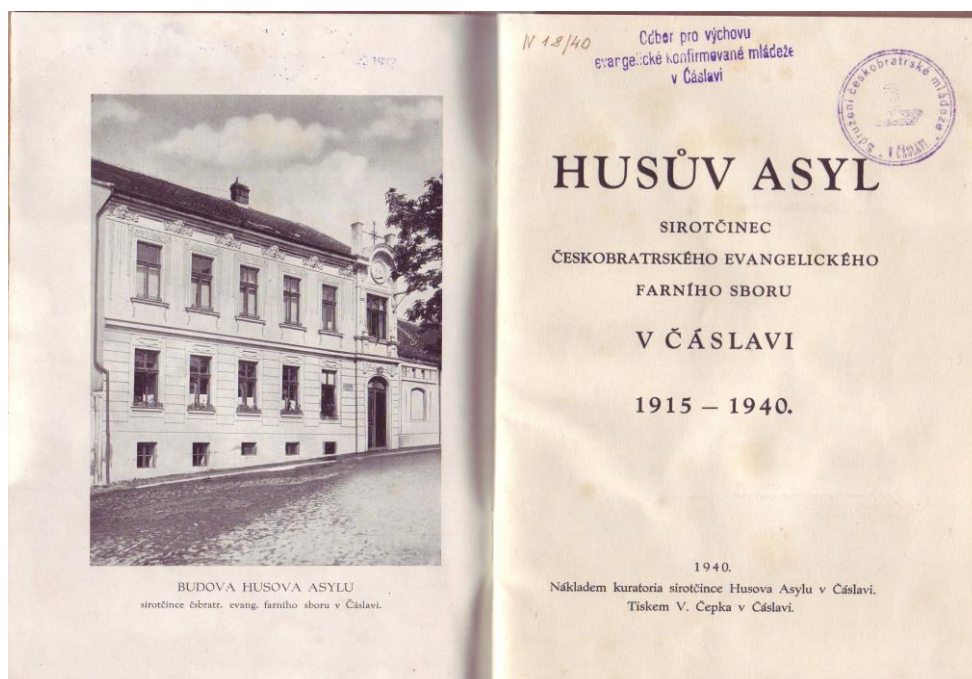
(R – III – F/3 Plány Husova asylu)

Příloha 25: Fotografie, kterou od Husova asylu dostali manželé Formanovi.

(rodinný archiv Blahoslavy Procházkové, rozené Formanové)

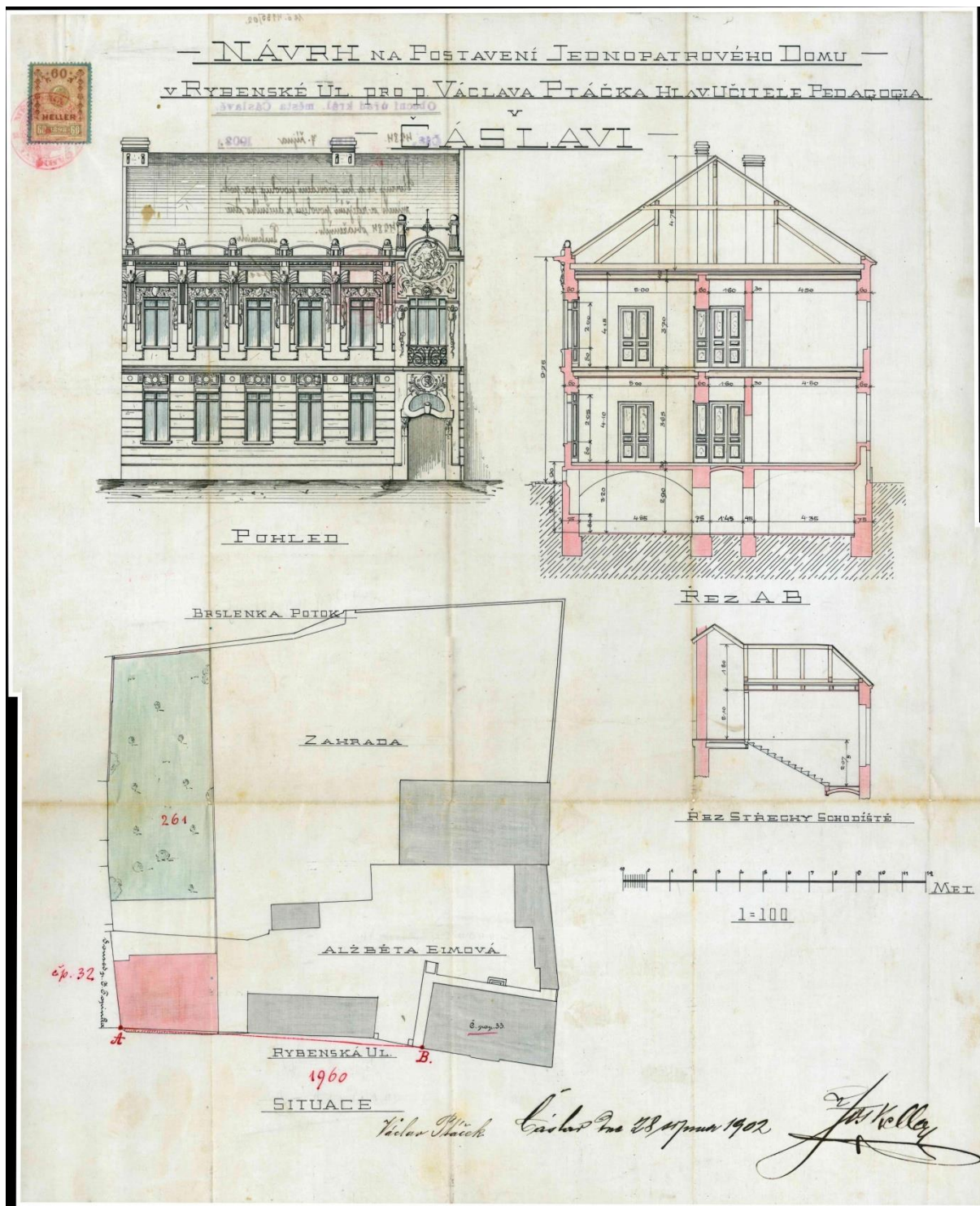
Příloha 26: Titulní strana sborníku

(LÁNY Rudolf Petr – Josef Ptáček (edd.), Husův asyl: sirotčinec českobratrského evangelického farního sboru v Čáslavi 1915–1940, Čáslav 1940, bývalá knihovna Sdružení mládeže)

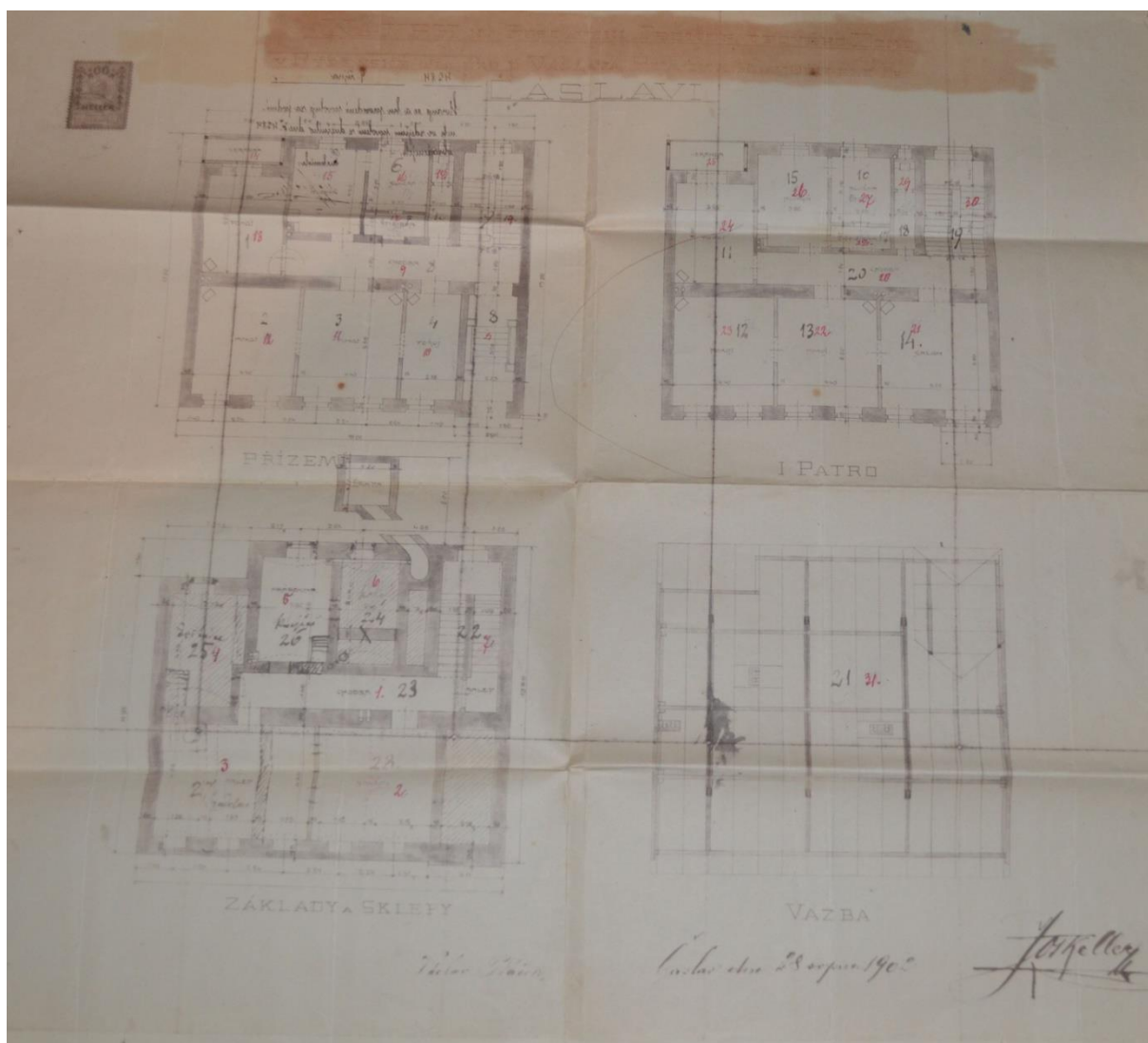

Příloha 27: Plány k Husovu asylu

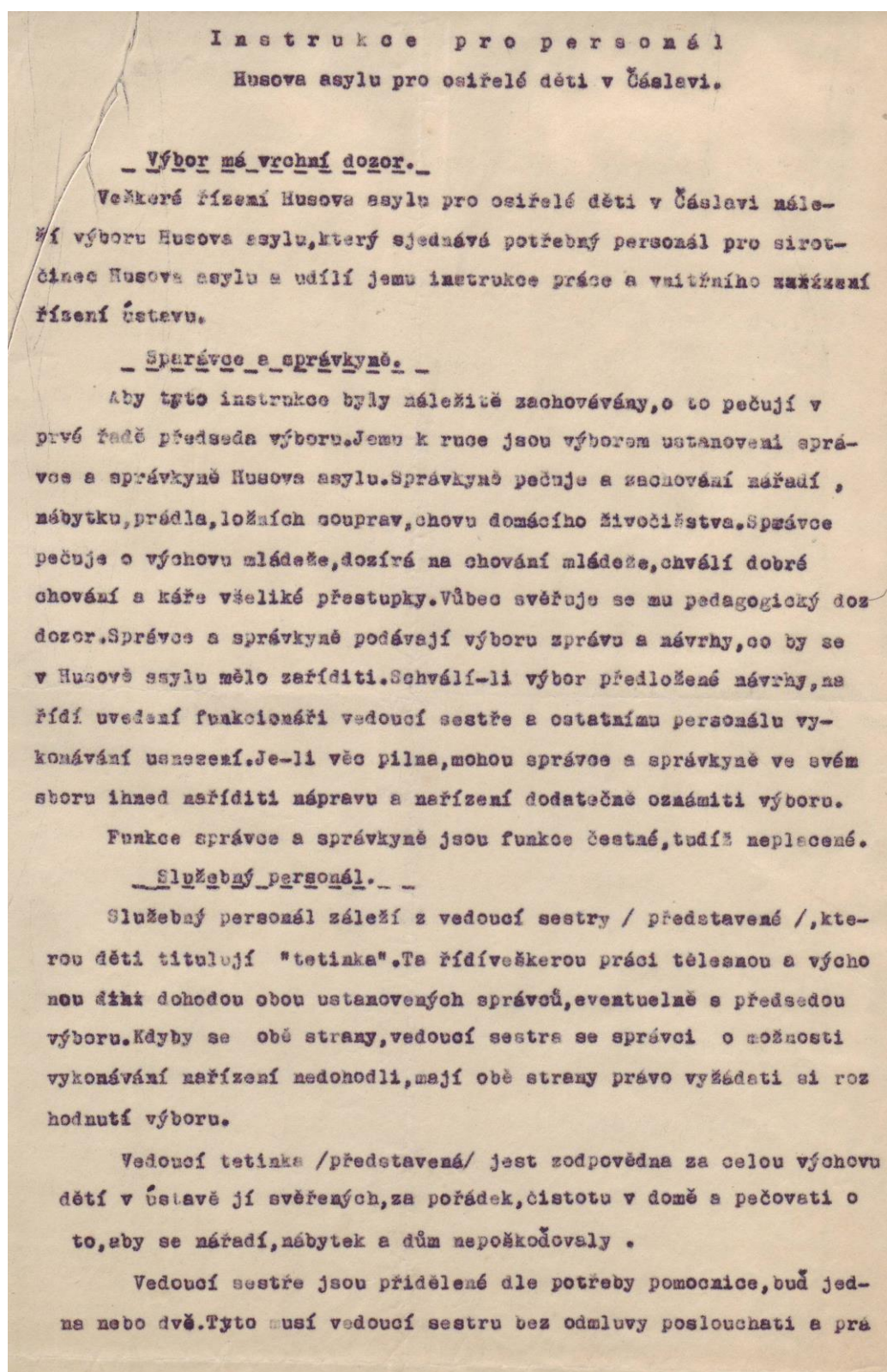
(R – III – F/3 Plány Husova asylu)

Příloha 28: Plány k Husovu asylu

(R – III – F/3 Plány Husova asylu)

ce, které jim uloží, náležitě vykonati.

Vedoucí sestra a její pomocnicé jsou síly výborem Husova asylu placené. Roční plat se sjedná při nastoupení služby a vypláceti se jim bude v měsíčních částkách po uplynutí každého měsíce. Vedle toho mají nárok na nemocenské a starobní pojištění, které za ně vypláceti bude pokladna Husova asylu.

Rozvázání služebního poměru.

Výbor Husova asylu a vedoucí sestra mají obapolné právo dáti čtvrtletní vzájemnou výpověď ze závazku služebního. Dožije-li vedoucí sestra stáří 65 let a slouží-li v Husově asylu aspoň 30 let, může se jí, dovolí-li to pokladna Husova asylu, poskytnouti roční podpora ke starobnímu požitku ze Všeobecného pojišťovacího ústavu pensijního, kdyžby tyto požitky veřejné byly nedostatečné. Tato podpora může však býti odvolána, když by pokladna Husova asylu byla přetížena.

Ostatní služební personál může býti po oboustranné měsíční výpovědi ze závazku služebního propuštěn.

Dopustila-li by se kterákoli služební osoba hrubé nekorektnosti nebo nepoctivosti, může ji výbor Husova asylu ihned propustiti ze služeb.

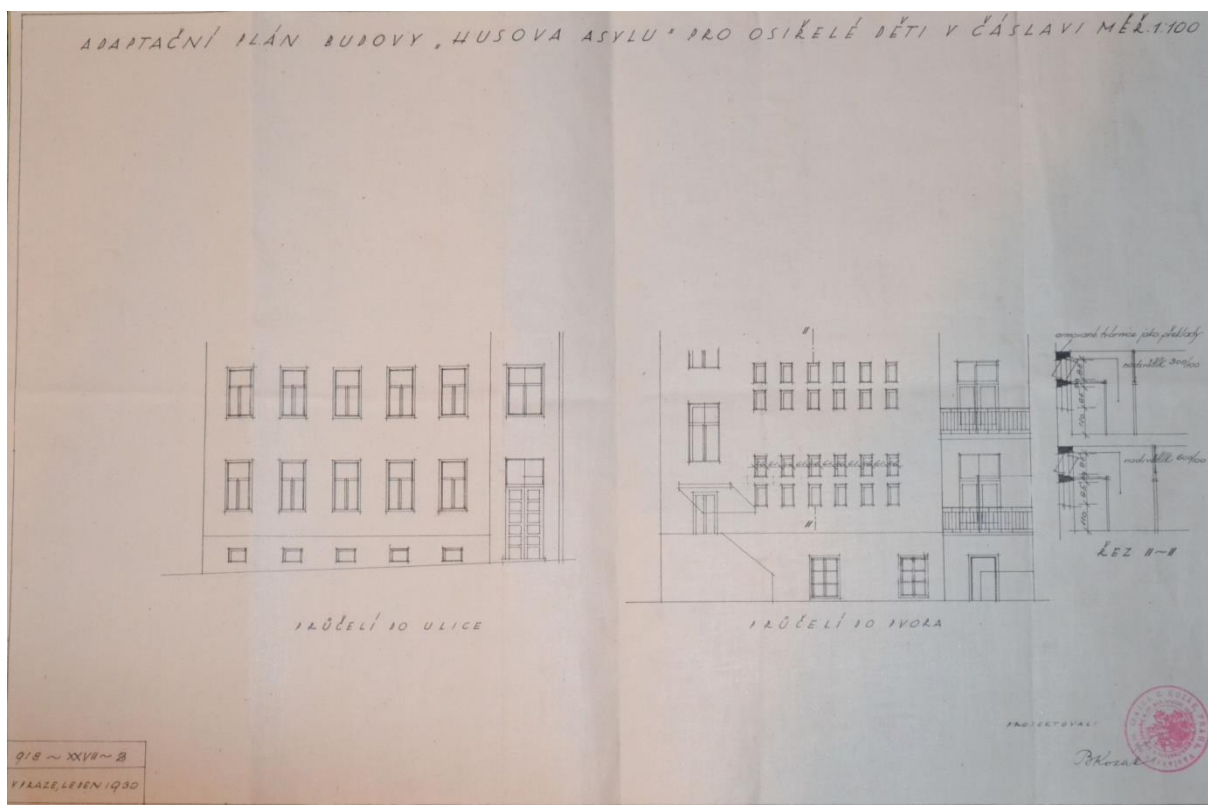
Tyto instrukce byly ve schůzi výboru Husova asylu dne 29. března schváleny 1933 schváleny.

Za výbor Husova asylu :

Jan Kozák, v. r.
správce, referent.

Příloha 31: Plány k Husovu asylu

(R – III – F/3 Plány Husova asylu)

Číslo 11. **V listopadu 1923.** **Ročník XXXV.**

Vychází v prvním tédnu každého měsíce. — Insety se přijímají ve výpravě časopisu Hus v Čáslavi. Petitový řádek nebo jeho prostor stojí 3 Kč. Kdo si podrží ukázkové číslo, je považován za odběratele. — Další zaslání časopisu se zastaví jen po předcházejícím písemném vyrozumění a po vyrovnání váznočního předplatného. — Reklamacce se nezalepují a nefrankují.

HUS

Celoroční předplatné obnáší pro Republiku Českosl. 18 Kč., pro Německo ? M, pro Spojené Státy americké 1:50 dollaru. — Jednotlivá čísla jsou za 1:50 Kč., a poštou za 1:60 Kč. — Účty jsou žalovatelný v Čáslavi. — Redakce a výpravna časopisu Hus je v Čáslavi. — Šekové konto u pošt. spořitelny 20.345.

Měsíčník pro otázky náboženské a církevní.
Vydavatel a redaktor: **Dr. theol. F. Kozák.** — Spolupracovník: **Dr. theol. F. Císař.**
Tiskne se u **Karla Štrupa** v Čáslavi.

OBSAH: Na slunném ostrově. — Sjezd československých evangelíků. — Služba víry pod dojmem hrůzy. — O čem se moc mluví. — Beseda: Bez náboženského ohlupování. — Rozhledy. — Zprávy. — Nové knihy. — Insety.

Husův Asyl pro osiřelé děti v Čáslavi
se svým kuratoriem.

(KOZÁK František (ed.), Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní, Čáslav listopad 1923.)

Díkůvzdání.

Husův Asyl v Čáslavi vřele děkuje všem dárcům,

kteří pomohli ošatit a nakrmit naše sirotky, všem kteří jim jakékoliv překvapení, radost a šťastné chvíle připravili. Přejeme jim požehnané svátky svatodušní a hojné rozvážení od tváře Páně.

Kvituje dary věnované v době od 1. června 1922 do 1. února 1923.

Bílý Podol: pí. Bláhová mléko.

Bojmany: p. Vejnar 1½ pytle jablek.

Bousov: p. Ruml 1 boch. chleba, 14 kg mouky, jablka, hrušky, 50 K pro sirotka Doležala; p. Čeněk Vraný 11 kg hrachu, 1 boch. chleba; p. B. Volenec 1 boch. chleba, jablka; p. J. Volenec 10 kg mouky; pí. Havránková (vdova) 1 boch. chleba; p. Fr. Vraný 10 kg mouky; pí. A. Havelková 25 kg žita, 14 kg mouky, 50 K na vánoční nadílku; nejmenovaný 62 kg žita, 25 kg jablek.

Čáslav: pí. Švandová kabát, vestu, zástěru, boty, 2 chlapecké šaty, 2 spodky, 2 čepice, chránítka, 5 límečků; pí. Z. Kozáková 1 kalhoty, 2 kabáty, 2 vesty, 1 spod. kalhoty, 6 klobouků, 5 límečků, 2 košile, látku na zimník, límce, vázanky, 1 šatečky, 1 botičky, trávu ze zahrady, ovoce; sl. Hudecová pytel hrušek, brambory, trávu ze zahrádky, 2 blůzy, 4 páry punčoch, obraz, pouzdro; pí. Adamcová dodala zbytek z dětské slavnosti v Drobovicích 8 salámů, bochník chleba; p. Tesař (kloboučník) 2 klobouky; pí. Vančurová (stříž. obch.) 13 límečků, 2 náprsenky, 3 manžety, 11 vázaneček, 13 kravat, 5 m látky na kalhoty; pí. Vančurová (lázně) 1 boch. chleba, košík třešní, koláče, 1½ q nových brambor, krabice cukroví, zajíce, košík jablek, 1 košili, 1 podvlečky; pí. Formanová dětské prádélko, šatečky, 6 podvlečky, 2 košile, 1 klobouk, 1 náprsenku; pí. M. Bohatá 8 límečků, hrušky, švestky, 2 košíky brambor; pí. Procházková (dvorec) 2 boch. chleba, hrušky, třešně, slívy, švestky, šaty pro sirotka Výbornou, 1 q řepy, 1 q bramborů, mouku, 7 kg krup, jablka, 1 kohouta, 11 jitrnic, 2 kg vepř. masa; p. Pokorný 1 tašku třešní, 1 tašku hrušek; pí. Konrádová noční kabátek, 8 kg jablek; pí. Z. Kozáková 1 kabát mužský, 1 kabát dívčí, 2 zástěrky, 3 košíky brambor, 15 jitrnic, polévku, škvarky; p. Seidl 1 q brambor, 15 kg mouky, 3 l mléka, ovoce, slámu pro celou spotřebu; pí. Švábová 1 šatečky, 2 zimníky, 1 spodky; pí. Mikešová (uzenářství) 2½ kg loje, každý druhý den polévku, což jest nám velkým dobrodiním; p. Tichý 2 páry střeviců, cvičky, pouzdro; p. Zounek 60 kg jablek a hrušek, 20 kg švestek; pí. Batlková 1 kabát; pí. Procházková (z Myšlína) 1 pár bot, 1 sukni, ořechy, hrušky; pí. Čápková 3 páry bot, 1 rukávník, 1 kabelku, 5 kg žit. kávy; p. Huták 4 m látky na šaty, 2 m látky na zimní kabát, 1 punčošky, 1 bačkorky, 1 zástěrku (nové); pí. řed. Procházková 40 kusů obnošených šatů a prádla. 5 párů bot, 2 čepice; pí. Potěšská 10 kg mouky; Dobročinný spolek „Marta“: zapláceno 6 obleků pro chlapce, 3 zimní kabáty a klo-

boučky pro děvčata na vánoční nadílku; mimo to ještě 4 m látky, 4 trika, 3 košile, 3 ponožky, 2 rukavice, 20 kg mouky, 6 kg cukru, 15 l mléka; Dobročinné sdružení čáslavských dam: 2 páry bot, 2 dívčí šaty, 2 šaty pro chlapce, 3 svetry, zástěrku, 5 párů punčoch, 2 bačkorky, 4 kg krup a cukroví; pí. Třmínková, cukrářství, košík cukroví na Mikuláše a košík cukroví na vánoce; pí. Ptáčková 2 K na vánoční nadílku; pí. B. Jetonická koš obnošených šatů, boty a hračky; p. Sláma skříňku ku hře, předlohy k vyšívání, bavlnu a 10 K na vánoční nadílku; p. Špaček 6 peněženek a 1 bič; sl. Vodáková 1 kalhoty (nové); z radnice čáslavské 5 vánoček; z hospodářské školy 1½ q zeli.

Drobovice: p. Měříčka 32 kg mouky, mléko, koláče, 1 podvlečky a 1 boch. chleba; p. Louda 150 kg bramborů, 50 kg jablek, 16 kg mouky, 2 boch. chleba a 12 kg hrachu.

Choceň: p. Brdčíčko zaslal zbytek z odkazu po pí. Vančurové.

Krabčice: sirotčinec 6 chlapeckých letních oblečků a 2 páry punčošek.

Kuklenny u Hradce Král.: pí. Pospíšilová 2 páry bot a 8 K do pokladniček.

Kolín: sl. Petránková 1 zimník.

Krchleby: p. K. Výborný 5 q bramborů.

Libeň: sestry diakonky hru pro děti a 25 K na nadílku vánoční.

Lipovec: pí. Z. Rumllová 2 boch. chleba, 6 l mléka, jablka, 20 kg pšenice a 20 hlávek zeli; pí. M. Čejková 15 kg žita; p. Č. Moravec 15 kg žita; p. J. Pechar 10 kg žita; p. J. Frýda 20 kg žita; p. B. Pavlík 2 kg žita; p. V. Lips 3 kg žita; p. V. Krejčík 8 kg žita; p. V. Doležal 20 kg žita; p. F. Oužecký 19 kg pšenice; pí. M. Ziklová 12 kg pšenice; pí. Steinerová 2½ kg pšenice; p. J. Tetěv 7 kg mouky a košík jablek; pí. K. Horká 4 kg ječmena; pí. K. Šindelářová 3 kg ječmena.

Litoboř: pí. K. Machová 4 sukni, 3 blůzy, 1 kabát, 3 kapesníky, 1 klobouk, 1 pár bot, 1 svetr.

Michalovice: pí. Pospíšilová 1 kg tvarohu, 1 kg másla, 2 kg masa a jaternice.

Močovice: p. Horálek 1 pytel hrušek; pí. Strnadová 1 pytel jablek, 1 pytel bramborů a 6 l mléka; p. Janec 2 kabáty, 1 svetr, 1 pár bot s holinkami a 1 q brambor; pí. J. Stehlíková 1 pytel jablek; p. A. Stehlík 1 pytel bramborů.

(KOZÁK František (ed.), Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní, Čáslav květen 1923)

Priloha 34: Účty Husova asylu za rok 1922

Nymburk: pí. Málková 12 kachních vajec, 5 kg rýže a krabici cukroví na stromeček; pí. Šimáčková 1 kabát a 1 blůza.
 Přerov: pí. F. Batlová 1 zimník, 1 pár bot, 20 Kč pro sirotka Markoviče; pí. Vratislavová 1 pár bot, 3 m flanelu, flanelový živůtek, 1 m látky, 1 dětský čepiček.
 Praha: pí. K. Kozáková 3 chlapecké zimníčky, 1 dívčí šatečky; sl. R. Macháčová 10 Kč dětem na šk. potřeby; p. Auervek 12 knížek; p. inž. B. Kozák 50 Kč dětem do pokladniček; p. Křížek 3 podvlékačky, 2 košile, 1 klobouk; pí. A. Jonešová balík obnošených šatů.
 Potěhy: pí. Havránková 1 boch. chleba, 5 kg mouky, 22 kg jablek, 20 Kč pro sirotka Hromátkovou; p. Komberec 50 kg švestek, nůši jablek.
 Puchet: pí. M. Chvojková 14 kg ovoce, 1/2 kg másla, 2 pytle jablek; p. K. Brych mouku, 1 bochník chleba.
 Radovesnice: pí. B. Havelková 20 kusů obn. šatů a prádla, 1 tašku, 50 Kč pro sirotka Kocmana, 1 kg másla, 1 kg tvarohu, 1 boch. chleba; p. J. Buřita sušené houby.
 Ronov: pí. M. Havelková 7 kg povidel, 10 kg mouky; p. V. Havelka 72 kg mouky.
 Roztoklaty: pí. Sixtová 1 kohouta, 1 kg sádla, ořechy, sušené ovoce.
 Rohožec: p. V. Krásenský 18 kg cibule.
 Semtěš: pí. Volková 1 šaty, 2 klobouky, 2 zimníky, 1 čepice; pí. Chvojková oběd pro 10 dětí, 6 vajec; sl. B. Pilná 30 vajec, 1 bábovku, tašku suchých švestek; p. far. Vondra 1 zimník, 1 kabát, 2 vesty, 1 blůza.
 Třebechovice: pí. M. Krausová 2 m látky, 1 pár bot, pečivo.
 Turnov: pí. A. Vaňková 1 košili, 2 blůzy, 1 spodničku, 1 spodky, 3 páry punčoch, 1 kamaše, 3 klobouky, 2 čepice, 1 šála, 6 párů bot, 7 párů rukavic.
 Velím: pí. Sixtová 8 kusů šatů, 1 klobouk.
 Židovice: pí. Štěpánková 19 Kč a 5 Kč pro sirotky Vančurovy.

Účty Husova Asylu pro osiřelé děti v Čáslavi za rok 1922.

Příjem.	
Nájem z bytu	Kč 600.—
Povinné splátky na sirotky	" 8.217.—
Dary farních úřadů a dobročin. institucí	" 2.161.56
Dary Spořitelny a záložny v Čáslavi	" 1.260.—
Dary dobrodinců tuzemských včetně daru p. ing. Havelky (2000)	" 15.512.40
Dary dobrodinců amerických	" 3.731.—
Státní a zemská dotace	" 8.533.—
Úroky ze vkladů, nadací a dluhop.	" 1.381.01
Úhrn příjmů za rok 1922	Kč 41.295.97

Vydání.	
Oprava budovy	Kč 2.027.20
Měsíční vydání na stravu a j.	" 21.183.94
Vydání za hromadně koupené potraviny	" 2.250.—
" " šatstvo sirotkům	" 3.074.10
Vytápění ústavu	" 3.985.45
Za elektr. světlo	" 580.44
Za potřeby a opravy nářadí	" 547.60
Za léky a léčení	" 238.15
Za vepře a krmení	" 939.—
Za čištění komínů	" 50.—
Nemocenské pokladně	" 305.10
Personálu vánoční dar	" 550.—
Daně	" 989.20
Sneseno	Kč 36.720.18

Přeneseno z minulého roku	Kč 36.720.18
Cestné sirotku Šádkovi	" 32.—
Pojistné	" 51.48
Splacená částka, určená nadací MUDra Pe- cháčka	" 100.—
Porto	" 140.80
Různá vydání	" 246.—
Kolky na kvitance	" 80.—
Drobné vydaje	" 290.—
Úhrn vydání v r. 1922	Kč 37.660.46

Účty tyto byly od kuratoria Husova Asylu i od revisorů sboru čáslavského prozkoumány, s deníkem a doklady porovnány a za správné uznány.

Roku 1920 pamatovali američtí bratři na Husův Asyl znamenitou částkou 23.258 Kč. V důsledku toho jsme zakončili účty toho roku přebytkem 17.250 Kč. — Roku 1921 končili jsme účty deficitem 6.752 Kč. — Roku 1922, jak viděti z předcházejících účtů, mohli jsme zase uzavřít účty přebytkem 3.638.51 Kč. Ale to jen proto, že se Husovu Asylu dostalo mimořádné státní pomoci částkou 8.000 Kč. Milodary z Ameriky letos téměř už přestaly a peněžní částky od souvěrců ve vlasti se značně zmenšily, poněvadž peníze se staly vzácnějšími. Má-li Husův Asyl vyplnit své určení, je třeba, abyste, bratři a sestry, na jeho potřeby pamatovali. Prosíme o to.

Jménem kuratoria:

Dne 1. května 1923.

Dr. Kozák.

(KOZÁK František (ed.), Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní, Čáslav květen 1923)

Příloha 35: Dary Husovu asyly

Dary Husovu asyly v Čáslavi od 20. září do 20. října 1939 laskavě věnovali bratři a sestry: a) v K: Bousov: K. Základník při svatbě své neteře Zd. Vašíčkové 10. — Čáslav: měst. úřad 50. — Jihlava: Ros. Lísková 2.000. Mančice: gen. A. Hejduk 20. — Náchod: B. Šváb při křtu své dcerušky 100. — Praha: A. Pavlíková-Dyrhonová k 70. narozeninám svého otce, říd. uč. v. v. F. Dyrhona, 50; Zem. banka 12.70. — b) Věcné dary: Čáslav: V. Vraný 25 salámů a 10 K; inž. Havelka 10 q bramborů, maso; Růžička ovoce; Jiráková kabát, prádlo; Vančurová (u lázní) švestky; Dobroč. spolek „Marta“ 1 pytel mouky; Spáčilová střevice; Mikeš polévku. — Drobovice: Měříčková švestky; Loudová (dolejší) 2 pytle bramborů, 10 kg cibule, 50 kg pšenice; Loudová (hořejší) 2 pytle bramborů a 5 kg máku. Horušice: Brunclík koš kapusty. — Modřany: Fr. Bím pro kuchyň 300 K, ovoce, máslo, mýdlo a 100 K na husu. Německý Brod: Zemanová svrchník. — Praha: Crhová šaty. — Sulovice: bývalá chovanka Vamberská švestky. — Srdečný dík všem dárcům,

(časopis Hus, ročník 51, číslo 11, listopad 1939)

Příloha 37: Rozpočet Husova asylu za rok 1932

Rozpočet na r. 1932.

Příjmy a) z polí	—	3.000
b) z vkladů	—	2.400
Dary a) dobrovolníci		8.000
b) pání ústavu		1.000
smluvné		12.200
vyp. výčten		600
fer. jízdnok		500
fer. nř.		600
sdr. mlčičce		1000
slab. službenec		2500
		<hr/> 31.800
Výdání		
pojistné	126	
opravy	1000	
vodovod	3000	
komin	80	
mēs. vyd. stras	24.500	
služné ošetř.	4.000	
pojistné ošetř.	960	
potraviny	5.800	
elektr. světlo	800	
kopivo	3.200	
lékař. mřina	600	
nepřecov. vyd.	500	
karr. polř.	450	
daneř	260	
řidnař vydání	200	
	<hr/> 45.616	
	57 v	

(archiv sboru ČCE v Čáslavi: III – C/4 Husův asyl)

Návštěvy dětí v ozdravovně.

Zájem rodičů o to, jak se vede jejich dětem v ozdravovně, je přirozený. Nesmí však jít tak daleko, aby škodil jak dítěti vlastnímu, tak dětem ostatním.

Čím škodí příliš časté návštěvy dítěti vlastnímu?

1. Brání mu ve splnutí s prostředím ústavu i ostatními dětmi a obnovuje jeho stesk po domově a rodičích. Splnutí s dětským kolektivem je důležitým léčebným činitelem.

2. Pamlsky, které rodiče dětem přinášejí, ruší promyšlený plán dětské ústavní výživy a mají často za následek poruchy.

3. Na dítě a tím do celého ústavu může být přenesena nakažlivá choroba.

Čím škodí tyto návštěvy dětem ostatním?

1. Rozlítostňují je, když vidí, že jiné dítě vidí své rodiče častěji, než ony.

2. Ohrožují je rovněž nakažlivými chorobami.

Prosíme Vás proto, abyste v zájmu vlastních dětí i celého ústavu dodržovali tato pravidla:

1. O tom, jak ústav vypadá, jak je veden a komu dítě svěřujete, se přesvědčte při tom, když tam dítě přivážíte, anebo předem, než je tam dáte. Správa ústavní dá ochotně každému vysvětlení.

2. Dítě, které v ústavu již jest, nenavštěvujte častěji, než jednou za měsíc. Zvláště návštěvy v prvním měsíci dovedou zbourat vše, co pobyt po stránce zdravotní i povahové vystavěl.

3. Návštěvní doba v ústavu je od 9.30 h do 12 h a od 15.30 h do 18 h. V ostatní době děti buď leží neb jsou zaměstnány zdravotními výkony, z nichž nesmějí býti vyrušovány. Přístup do ložnic, když jsou tam děti, není dovolen.

4. Dětem nepřinášejte cukrovinek, ovoce neb jiných jídel. Mají vše v potřebné míře v ústavě. Přinesete-li to přece, musíte to odevzdati v kanceláři a Vaše dítě se o to rozdělí s dětmi u svého stolu a smí to snísti jen v přiměřených dávkách a v určených hodinách. Chcete-li mu něco přinésti, přineste mu knížku neb hračku.

5. Není možno půjčiti Vám dítě na $\frac{1}{2}$ neb celý den na vycházku neb vyjížďku. Může tím býti ztracen zisk celotýdenního pobytu.

6. Je bezpodmínečně nutno, abyste s sebou měli potvrzení okesního lékaře, že v domě, v němž bydlíte, není nakažlivých chorob a že v obci není epidemie.

Připomínáme, že obě naše železniční stanice MILÍN nebo MIROVICE jsou 13 km vzdáleny a bez spojení s Bukovany, leda nájemným automobilem, který žádá z Mirovic Kč 20.—. Autobus z Prahy — Štefánikovo náměstí na Smíchově — vyjíždí v 6.15 hod. a v 18 hod., v sobotu a v neděli také ve 13 hod. Vystupuje se na zastávce Chraštičky, odkud je 20 min. pěšky do Bukovan. Zpět ku Praze jezdí autobusy z Chraštiček denně ve 13.20 hod. a v sobotu v 18.20 hod. V neděli v 19.50 hod.

7. Přenocování a stravování v ústavu není možné.

Děkujeme Vám, že přesným dodržováním těchto pokynů nám usnadňujete péči o zdraví svého dítěte.

Československý Červený kříž
Ozdravovna Ch. G. Masarykové.

(archiv sboru ČCE v Čáslavi: III – C/4 Husův asyl)

Příloha 39: Jídelní lístek pro listopad 1948

Listopad 1948.

Jídelní lístek pro Husův asyl.

Datum	Dne	Snídaně	Oběd	Večera
1	P.	háva šlehel housky	polévka syrová knedlík rajská maso	šlehel s marmeládou šlehel vejčička čaj
2	U.	" "	" šle s bramborami brambůrky s pivovarem	háva lince brambory s marmeládou šlehel
3	P.	" "	" hrachová jahledník se švestkami	" vobalický šlehel salám čaj
4	P.	" "	" nudlová sepanky ovoce	šlehel háva brambory s marmeládou
5	P.	" "	" hrachová nudle s mákem	šlehel háva šlehel sepanky čaj
6	S.	" "	" čínská polévka hrach. povídkové	šlehel háva brambory mletého
7	U.	" "	" hovězí nudlová sepanky knedlík s vejcem	šlehel háva sekaná šlehel čaj
8	P.	" "	" kyselá s bramb. sepaná šle brambory	háva šlehel šlehel kompot mletého
9	U.	" "	" hovězí s moky vobalický s pivovarem	ovoce šlehel vobalický kaka
10	S.	" "	" syrová kaše bramb. sepanky	háva šlehel šlehel s marmeládou mletého
11	S.	" "	" bramborová vobalický s pivovarem	" vobalický brambory sekaná
12	P.	" "	" drobená nudle s mákem ovoce	" housky bramb. sepanky mletého
13	S.	" "	" hrachová housky povídkové	" housky šlehel bramb. mletého
14	U.	" "	" hovězí nudlová šle salám bramb. ovoce	šlehel housky šlehel salám čaj
15	P.	" "	" bramborová sepanky šle knedlík	housky háva brambory sekaná mletého
16	U.	" "	" hrachová jahledník se švestkami housky	šlehel háva brambory hrach s marmeládou
17	S.	" "	" bramborová knedlík rajská maso	šlehel háva šlehel bramb. čaj
18	U.	" "	" syrová vobalický ovoce	šlehel háva bramb. sepanky
19	P.	" "	" hrachová hrach. kaše kompot	šlehel háva šlehel bramb. čaj
20	S.	" "	" čínská housky housky	šlehel háva housky kaka
21	U.	" "	" hovězí drobená knedlík maso šle	šlehel háva salám čaj

(archiv sboru ČCE v Čáslavi: III – C/4 Husův asyl)

V roce 1944-1946

Seznam

činnovníků v Husově Asylu v Čáslavi:

Členové Kuratoria:

Předseda: br. Janář Jan Smetánka,

pokladník }
a správce } příd. n. n. r. Jos. Pláček

vrch. dozorkyně se Marie Vančurová

ostatní: br. Frant. Dvořák, účetní spoř.
" Vlad. Fajst, továrník
se Emilie Trochárková
" Marie Vodáková.

Personál služební:

se Anna Buřilová, vedoucí
" Květa Jonová, pomocnice.

(archiv sboru ČCE v Čáslavi: III – C/4 Husův asyl)

Příloha 41: Výkaz subvencí a podpor ministerstva sociální a zdravotní správy Husovu asylu v Čáslavi

Výkaz Dokum. 2

subvencí a podpor min. soc. a zdr. spr.
Husovu Asylu v Čáslavi

Rok	Subvence	Podpora zdr. spr.	Sociální pomoc	Přísp. syn. rady
1935	1.000 K			
1936	1.000 "			
1937	1.000 "			
1939	1.000 "			
1940	3.000 "			
1941	{ 9.000 "	{ 10.000		
1942	{ " "	{ " "		
1943	5.000 "			
1944	6.000 "	'	1.800 K	
1945	6.000 "		14.000 "	6.000 K

(archiv sboru ČCE v Čáslavi: III – C/4 Husův asyl)

Rozpočet
Husova Asylu v Čáslavi
na rok 1945.

Potřeba: Výhrada:

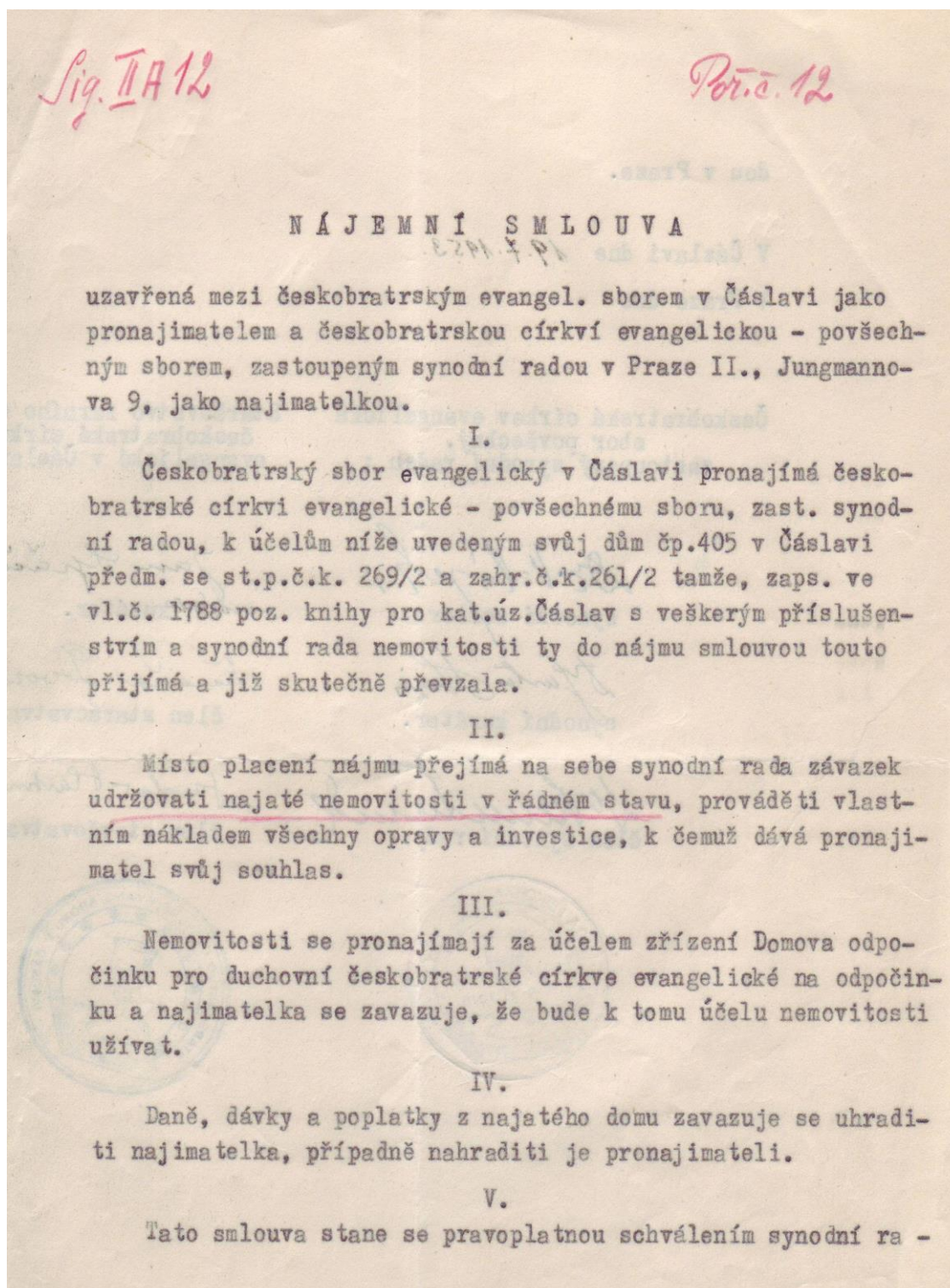
		K	h			K	h
1	Služné	12.500	-				
2	Stravné	40.000	-				
3	Nem. pojistění	3.200	-				
4	Obop	4.800	-	1	Na darech	32.000	-
5	Světlo	400	-	2	Subvence	6.000	-
6	Vodné	891	50	3	Hájemné	5.586	10
7	Daně a popl.	1.600	-	4	Smluvné	22.000	-
8	Opavy	9.000	-	5	Sociál. pomoc	2.000	-
9	Různé	2.100	-	6	Nedostává se	6905	40
	Celkem:	74.491	50		Celkem:	74.491	50

Potřeba : 74.491.50K
 Výhrada : 67.586.10.
 Nedostává se 6.905.40K.

Jos. Pláček
pohladník.

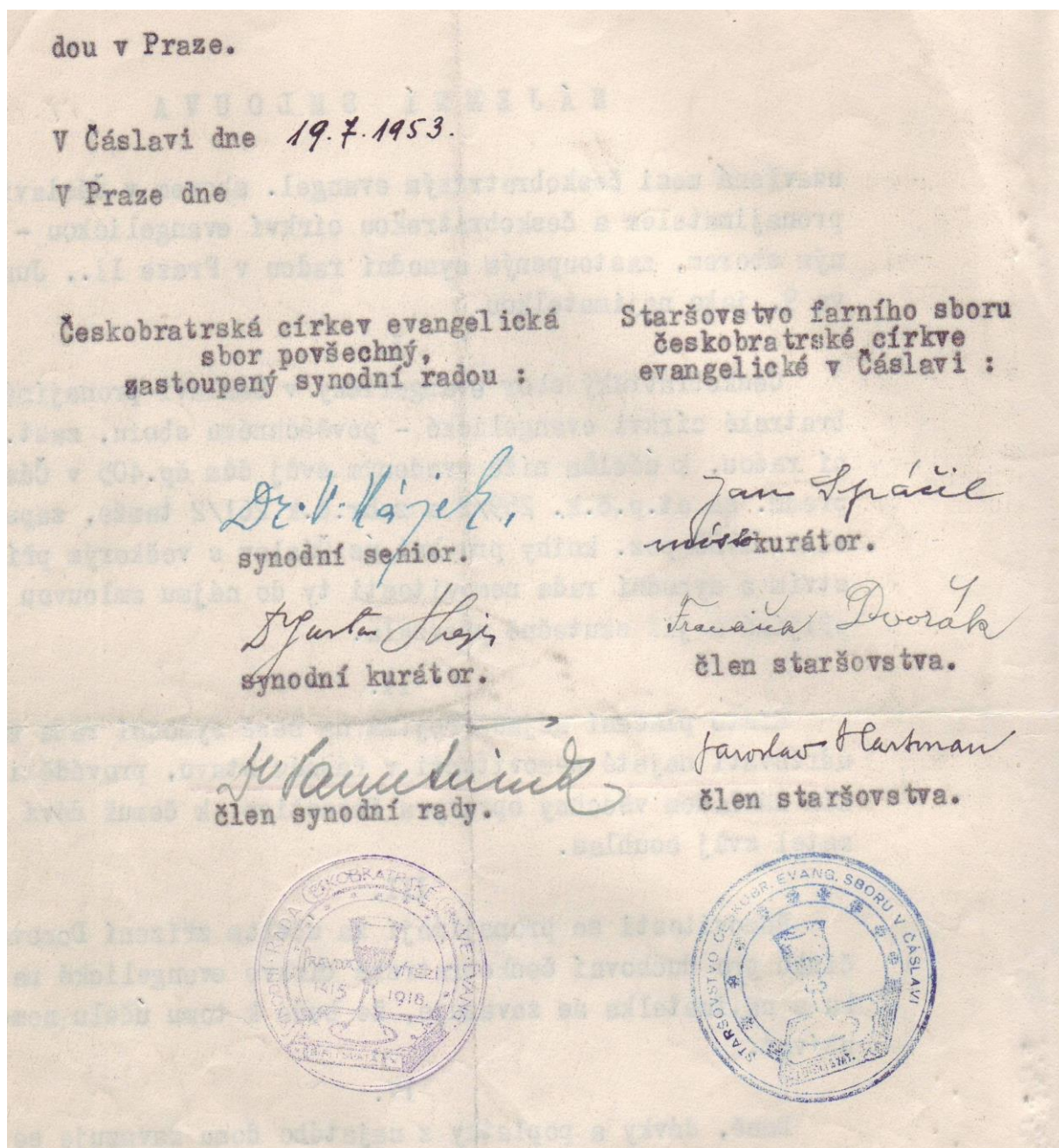
(archiv sboru ČCE v Čáslavi: III – C/4 Husův asyl)

(archiv sboru ČCE v Čáslavi: III – C/4 Husův asyl)

Příloha 44: Nájemní smlouva domova pro vysloužilé faráře v Čáslavi (2. strana)

(archiv sboru ČCE v Čáslavi: III – C/4 Husův asyl)

Příloha 45: Husův asyl před demolicí

(foto František Krauer, kolem roku 1977)

Příloha 46: Husův asyl před demolicí

(foto František Krauer, kolem roku 1977)

Příloha 47: Vchod do Husova asylu

(foto František Krauer, kolem roku 1977)

Příloha 48: Cesta k Husovu asylu

(foto František Krauer, kolem roku 1977)

Příloha 49: Poloha Husova asylu na letecké mapě v současnosti

(<http://kontaminace.cenia.cz/>, 21.12.2015)

Příloha 50: Místo kde stával Husův asyl

(foto Pavel Dočekal, 28. 6. 2015)

Příloha 51: František Kozák

(50 let ženského dobročinného spolku "Marta" v Čáslavi)

Příloha 52: Pamětní deska v kostele ČCE v Čáslavi

(foto Pavel Dočekal, 28. 6. 2015)

Příloha 53: Zdeňka Kozáková

(50 let ženského dobročinného spolku "Marta" v Čáslavi)

Příloha 54: Hrob rodiny Kozákových

(Eduard WÁGNER, Českobratrský evangelický sbor v Čáslavi (v Močovicích) 1783-2003, Čáslav 2003)

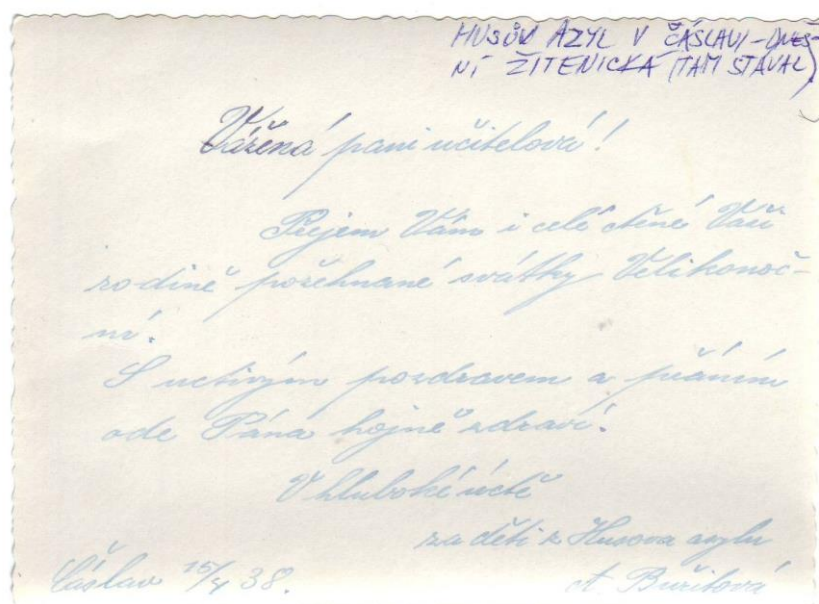

Příloha 55: Manželé Formanovi (Rudolf a Anna) roku 1916.

(rodinný archiv Blahoslavy Procházkové, rozené Formanové)

Příloha 56: Vzkaz zasláný Formanovým od chovanců Husova asylu

(rodinný archiv Blahoslavy Procházkové, rozené Formanové)

Příloha 57: Josef Ptáček

(V., Za bratrem Josefem Ptáčkem, Buď světlo!, Ročník 2., červnové vydání, 1947, s. 10 a 11)

Příloha 58: Památce Václava Havelky

Hospodin jest
můj pastýř,
nebudu mít
nedostatku.
Žalm 23, 1.

Všemohoucímu Bohu se zalíbilo povolati na věčnost
našeho drahého manžela, tatínka, dědečka, pradědečka
a bratra pana

VÁCLAVA HAVELKU

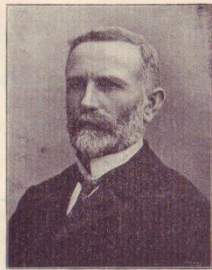
statkáře v Čáslavi, býv. nájemce velkostatku v Ronově n. D., čestného člena
Čsl. Akademie zemědělské, člena Čsl. Národohospodář. ústavu při akademii
věd a umění, kurátora českob. evang. sboru čáslavského atd.

Zemnul klidně po delší chorobě v požeňnaném věku
82 let ve středu dne 4. května 1932 ve 20 hodin.

Pohřeb předraženého a dobrého našeho tatínka bude
se konati v neděli dne 8. t. m. ve 2 h. odpoledne z domu
smutku č. 360 v Čáslavi na evang. hřbitov v Drobovicích
u Čáslavě.

V Čáslavi dne 5. května 1932.

KATEŘINA HAVELKOVÁ, manželka.	JAN HAVELKA, bratr.
MARIE RŮŽIČKOVÁ, sestra.	LUDMILA HAVELKOVÁ, MILOSLAVA HAVELKOVÁ, LUDMILA HAVELKOVÁ, BOHUMIL ŠTĚPÁN, RŮŽENA HAVELKOVÁ, zetoové a snachy.
LUDMILA HAVELKOVÁ, SLOVAVA, ING. JIŘÍ HAVELKA, OBRISTVÍ, ING. VÍT HAVELKA, MIKOV, RŮŽENA ŠTĚPÁNOVÁ, REPIN, ING. VLADIMÍR HAVELKA, TREMOSNICE, děti. LUDMILA, pravnoučka.	LADISLAV, PŘEMYSL, DANIEL, LIBOR, EVA, KVĚTA, VÁCLAV, JARA, VĚRA, DANIELA, ANTONÍN, BOHUMIL, JAN, vnuci.

VÁCLAV HAVELKA

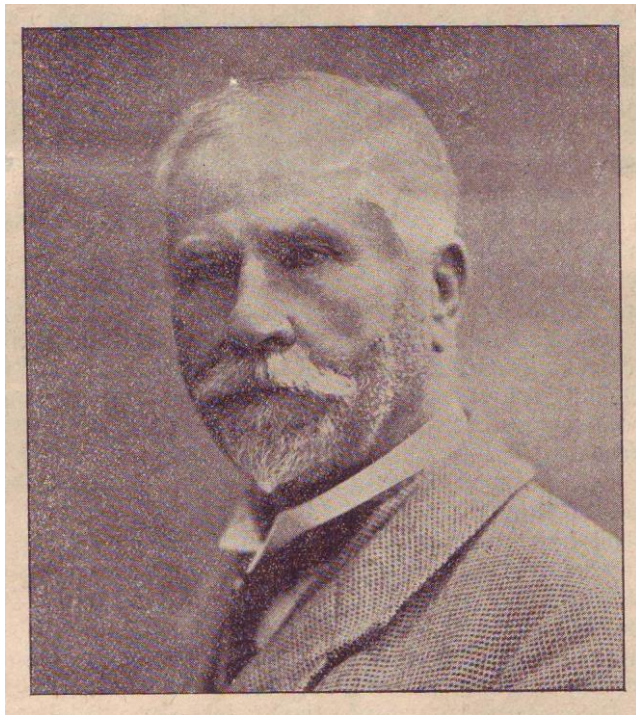
narodil se 5. ledna 1850, zemřel 4. května 1932.

←→

Václav Havelka, věkem a moudrostí požeňnaný
kmet, dožil se poválečných hlubokých změn spo-
lečenských i hospodářských nové éry lidstva, ale
pínoti svého plodného života náleží první gene-
raci, její pýcha a vzor, svobodného stavu selského,
který vítězící demokracie zprostila pout potup-
ného osobního nevolnictví násilné vlády feudální.

(titulní strana stejnojmenného sborníku)

Příloha 59: Inženýr Karel Nykodým

(František BEDNÁŘ (ed.), Hus: Měsíčník pro otázky náboženské a církevní, Čáslav červen 1926, titulní strana)